

T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**BİREYSEL VE ÇEVRESEL FAKTÖRLERİN AKADEMİK
GİRİŞİMCİLİK NİYETİ ÜZERİNE ETKİSİNİ BELİRLEMeye
YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emine Beyza AYKUTOĞLU

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ebru ÖZTÜRK KÖSE

TOKAT-2023

ETİK SÖZLEŞME

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, **Dr. Öğr. Üyesi Ebru ÖZTÜRK KÖSE** danışmanlığında hazırlamış olduğum “**Bireysel Ve Çevresel Faktörlerin Akademik Girişimcilik Niyeti Üzerine Etkisini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma**” adlı Yüksek Lisans tezinin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

.../.../...

Emine Beyza AYKUTOĞLU

TEŞEKKÜR SAYFASI

İlk olarak ne zaman iletişim kursam değerli vaktini bana ayıran ve bu süreçte desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, bu tezi şekillendirmemde her zaman yanımda olan çok değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Ebru ÖZTÜRK KÖSE’e minnetimi ne kadar ifade etsem az kalacaktır. Ayrıca tez çalışmasının aşamalarında çok değerli bilgi ve yaklaşımlarıyla çalışmamı onurlandıran tüm hocalarıma teşekkür ederim.

Hayatımın da her anlamda en büyük destekçim olan, her konuda kendisinden fikir aldığım birlikte aynı sıralarda eğitim alıp bu günlere geldiğimiz tezimde umutsuzluğa kapıldığımda desteğini esirgemeyen, güç kaynağım, değerli yoldaşım Umut KANOĞLAN’a, en iyi arkadaşım, motivasyon kaynağım, değerli kardeşim Zeynep AYKUTOĞLU’a, her durumda yanımda olan sevgisini şefkatini her zaman hissettiğim dualarıyla beni bugüne getiren tüm eğitim hayatım boyunca maddi manevi desteğini esirgemeyen en başta fedakâr annem Mine AYKUTOĞLU’a daha sonra babam Fatih Mehmet AYKUTOĞLU’a ve tüm aileme, tez sürecini uzatmama rağmen bana olan inançlarını asla kaybetmeyen, tezimin bitmesini benden daha çok isteyerek, bana inanan tüm dostlarıma ve bu dönemde katkı sağlayan herkese teşekkür ederim.

Bugünleri görebilseydi benimle çok gurur duyacağını bildiğim eğitim hayatımda çok katkıları bulunan rahmetli dedeciğim Yusuf SÖNMEZ’e ithafen...

ÖZET

BİREYSEL VE ÇEVRESEL FAKTÖRLERİN AKADEMİK GİRİŞİMCİLİK NİYETİ ÜZERİNE ETKİSİNİ BELİRLEMeye YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Emine Beyza AYKUTOĞLU

Yüksek Lisans, İşletme Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ebru ÖZTÜRK KÖSE

Mart 2023, 1x + 91 sayfa

Akademik girişimcilik kavramının ortaya çıkış noktası bilim insanlarının kariyerleri boyunca edinmiş oldukları bilgi birikimleri ve deneyimlerinden yola çıkarak yapmış oldukları araştırmaların sonuçlarını sosyal ve ekonomik açıdan fayda sağlamak için ticarileştirmelerini kapsamaktadır. Bu çalışmanın temel amacı, gelişmekte olan bir ülkede akademik girişimcilik kavramını ayrıntılı olarak ele almak olup akademisyenlerin girişimcilik niyetlerine etki eden bireysel (psikolojik faktörler, insan sermayesi, sosyal sermaye) ve çevresel (iş ortamı, engeller) faktörleri belirlemektir. Araştırma verileri, 2022 yılında Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi bünyesinde fakültelerde görev yapan 1464 akademik personele kolayda örnekleme yöntemi ile yüz yüze anket uygulanarak elde edilmiştir. Zaman ve akademisyenlere ulaşım zorluğu nedeniyle 348 geri dönüş sağlanmıştır. Araştırmanın amacı kapsamında oluşturulan tahmini modeli test etmek için elde edilen verilerin yorumlanmasında betimsel istatistiksel teknikler, frekans analizi, güvenilirlik, hipotez testleri, pearson korelasyon analizi, çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Ele alınan belirleyicilere ilişkin analiz sonuçlarına göre; psikolojik faktörlerin(yaratıcılık, algılanan fayda, kendine güven), insan sermayesinin(girişimcilik eğitimi, deneyim) ve sosyal sermayenin girişimcilik niyeti üzerinde pozitif yönde anlamlı bir etkisi olduğu görülmektedir. Ancak çalışma kapsamında ele alınan çevresel faktörlerden olan, iş ortamının ve pazar engellerinin akademisyenlerin girişimcilik niyeti üzerinde etkisinin olmadığını, bilgi engellerinin girişimcilik niyeti üzerinde negatif yönde bir etkisi olduğu tespit edilmiştir. Çalışma kapsamında elde edilen mevcut bulgular ilgili yazın ışığında tartışılmış, gelecek araştırmalar için öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik Niyeti, Akademik Girişimcilik Niyeti, Bireysel ve Çevresel Faktörler

ABSTRACT**EXAMINING THE EFFECT OF INDIVIDUAL AND ENVIRONMENTAL
FACTORS ON ACADEMIC ENTREPRENEURIAL INTENTION****Emine Beyza AYKUTOĞLU****Master's Thesis, Business Administration****Advisor: Dr. Instructor Member Ebru ÖZTÜRK KÖSE****March 2023, 1x + 91 pages**

The emergence of the concept of academic entrepreneurship includes the commercialization of the results of the research they have done, based on the knowledge and experience they have gained throughout their careers, in order to benefit socially and economically. The main purpose of this study is to examine the concept of academic entrepreneurship in a developing country in detail and to determine the individual (psychological factors, human capital, social capital) and environmental (business environment, barriers) factors that affect the entrepreneurial intentions of academics. The research data were obtained by applying a face-to-face survey to 1464 academic staff working in faculties of Tokat Gaziosmanpaşa University in 2022 with convenience sampling method. Due to time and difficulty in accessing academics, 348 responses were received. Descriptive statistical techniques, frequency analysis, reliability, pearson correlation analysis, and multiple regression analysis were used in the interpretation of the data obtained to test the predictive model created within the scope of the research. The findings show that psychological factors (creativity, perceived usefulness, self-confidence), human capital (entrepreneurship education, experience) and social capital have a positive and significant effect on entrepreneurial intention of academics. However, the results show that the business environment and market barriers, which are among the environmental factors discussed within the scope of the study, have no effect on the entrepreneurial intention of the academics, and that the knowledge barriers have a negative effect on the entrepreneurial intention. The current findings obtained within the scope of the study were discussed in the light of the relevant literature, and suggestions were developed for future research.

Key words: Entrepreneurial Intention, Academic Entrepreneurial Intention, Individual and Environmental Factors

İÇİNDEKİLER

Etik Sözleşme	i
Teşekkür Sayfası	ii
Özet.....	iii
Abstract.....	iv
İçindekiler	v
Tablo Listesi.....	vii
Şekil Listesi	viii
Kısaltmalar	ix
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 1: AKADEMİK GİRİŞİMCİLİK	4
1.1. Akademik Girişimcilik Kavramı.....	4
1.2. Akademik Girişimciliğin Ortaya Çıkışı ve Önemi	6
1.3. Akademik Girişimcilik Faaliyetleri	9
1.4. Akademik Girişimcilik Niyeti.....	14
1.5. Gelişmekte Olan Ülkelerde Akademik Girişimcilik.....	19
BÖLÜM 2: AKADEMİK GİRİŞİMCİLİK NİYETİNİN BELİRLEYİCİ FAKTÖRLERİ.....	22
2.1. PSİKOLOJİK FAKTÖRLER	22
2.1.1. Yaratıcılık.....	22
2.1.2. Algılanan Fayda	25
2.1.3. Kendine Güven	28
2.2. İNSAN SERMAYESİ	30
2.2.1. İş Deneyimi	30
2.2.2. Girişimcilik Eğitimi	32
2.3. SOSYAL SERMAYE.....	34
2.4. ÇEVRESEL FAKTÖRLER	37
2.4.1. İş Ortamı	38
2.4.2. Engeller	41
2.4.2.1. Pazar Engelleri.....	41
2.4.2.2. Bilgi Engelleri	43
2.5. FAKTÖRLERİN AKADEMİK GİRİŞİMCİLİK NİYETİNE ETKİSİ VE HİPOTEZ AÇIKLAMALARI	45

2.5.1. Psikolojik Faktörlerin Akademik Girişimcilik Niyetine Etkisi.....	45
2.5.2. İnsan Sermayesinin Akademik Girişimcilik Niyetine Etkisi	49
2.5.3. Sosyal Sermayenin Akademik Girişimcilik Niyetine Etkisi.....	53
2.5.4. Çevresel Faktörlerin Akademik Girişimcilik Niyetine Etkisi.....	55
BÖLÜM 3: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE BULGULARI	60
3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	60
3.2. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	62
3.3. Araştırmanın Yöntemi	62
3.4. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	63
3.5. Araştırmanın Veri Toplama Araçları	63
3.5.1. Girişimcilik Niyeti Ölçeği.....	64
3.5.2. Psikolojik Faktörleri Ölçmek İçin Kullanılan Ölçekler	64
3.5.3. İnsan Sermayesini Ölçmek İçin Kullanılan Ölçekler.....	65
3.5.4. Sosyal Sermaye Ölçeği	66
3.5.5. Çevresel Faktörleri Ölçmek İçin Kullanılan Ölçekler	66
3.5.6. Kontrol Değişkenlerini Ölçmek İçin Kullanılan İfadeler	67
3.6. Araştırma Modeli.....	67
3.7. Araştırma Verilerinin Analizi	68
3.8. Araştırmanın Bulguları	69
3.8.1. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Güvenilirlik Analizleri.....	69
3.8.2. Örneklem İlişkin Genel Bulgular	70
3.8.3. Değişkenlere Yönelik Betimsel Bulgular	71
3.8.4. Araştırma Değişkenlerinin Kontrol Değişkenleri Açısından İncelenmesine Yönelik Bulgular.....	72
3.8.5. Araştırmada Kullanılan Değişkenlere Yönelik Korelasyon Sonuçları	75
3.8.6. Araştırmada Kullanılan Modele ve Oluşturulan Hipotezlere Yönelik Regresyon Analiz Sonuçları.....	77
SONUÇ VE ÖNERİLER	82
KAYNAKÇA	92
EK 1: ANKET FORMU	115
EK 2: PİLOT ANALİZ SONUÇLARI.....	118
EK 3: ANKET DAĞITIM İZNİ	120

TABLO LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 3.1.Araştırmada Yer Alan Ölçeklere Yönelik İç Tutarlılık Katsayıları.....	69
Tablo 3.2. Akademisyenlerin Demografik Özelliklere Göre Dağılımı	70
Tablo 3.3.Araştırma Değişkenleri Ve Alt Boyutlarına Yönelik Betimsel Bulgular	71
Tablo 3.4. Kontrol Değişkenlerine İlişkin T-Testi Sonuçları.....	72
Tablo 3.5. Kontrol Değişkenlerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) Test Sonuçları	74
Tablo 3.6. Araştırma Değişkenleri Ve Boyutları Arasındaki Korelasyon Sonuçları	75
Tablo 3.7. Araştırma Değişkenleri Ve Boyutları Arasındaki Korelasyon Sonuçları Devamı .	75
Tablo 3.8. Araştırma Değişkenleri Ve Boyutları Arasındaki Korelasyon Sonuçları Devamı .	76
Tablo 3.9. Bağımsız Değişkenlerin Tolerans Ve VIF Değerleri.....	78
Tablo 3.10. Bireysel Ve Çevresel Faktörlerin Akademisyenlerin Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisine Yönelik Çoklu Regresyon Sonuçları	79
Tablo 3.11. Araştırma Kapsamında Oluşturulan Hipotezlerin Kabul/Red Durumları.....	81

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1. Temel Bilgi Türüne Ve Farklı Fikri Mülkiyet Koruma Yöntemlerinin Kullanımına Göre Akademik Girişimcilik Faaliyetleri.....	10
Şekil 2. Tahmini Araştırma Modeli.....	68
Şekil 3. Bireysel Ve Çevresel Belirleyicilerin Girişimcilik Niyetine Etkisinin Tahmini Model Üzerinde Gösterimi	80

KISALTMALAR

AF: Algılanan Fayda

AG: Akademik Girişimcilik

GE: Girişimcilik Eğitimi

GEM: Küresel Girişimcilik Endeksi

GN: Girişimcilik Niyeti

MIT: Massachusetts Teknoloji Enstitüsü

OECD: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma rgt

PDT: Planlı Davranış Teorisi

TP: Tekno Parklar

TTO: Teknoloji Transfer Ofisi

TBTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu

Y: Yaratıcılık

GİRİŞ

Günümüzün bilgi yoğun toplumunda üniversite sadece araştırma faaliyetleri yoluyla bilgi üreticisi olarak değil, aynı zamanda bu tür bilgilerin yayılıp ticarileştiği yer olarak da son derece önemli bir rol oynamaktadır. Birçok üniversite, yapılan araştırmaların ticarileştirilmesini artırma ve girişimci akademik faaliyetleri destekleyen üniversitelere dönüşerek ekonomik büyümeye katkıda bulunmaya teşvik edilmiştir. Girişimcilik böylece üniversitelerde yaratılan bilginin yayılması için değerli bir mekanizma haline gelmektedir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre endüstri işbirliği ile ticarileştirme düşüncesi akademik girişimcilik teriminin gelişmesine yol açmıştır. Akademik girişimcilik, bilim insanlarının yapmakta olduğu geleneksel araştırma ve eğitim verme yetkileri dışında kalan ticari faaliyetler olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca akademisyenlerin gerçekleştirdiği bu faaliyetler ticari kazanç sağlamanın ötesinde kaynak, bilgi ya da sosyal sermaye elde etmek gibi farklı amaçlarla yapılabilmektedir (Klofsten ve Jones-Evans, 2000; Perkmann ve diğerleri, 2013).

Gelişmekte olan ülkeler dikkate alınarak yapılan araştırmalarda girişimciliğin, ekonomik zorlukların çözümü ve bu zorluklarla mücadele etmek, ekonomik olarak büyümek ve gelişmeyi artırmak, istihdam yaratmak gibi durumlara yaratıcı bir çözüm getirdiği görülmektedir. Girişimciliğin, bu etkilerinin ortaya konulması girişimcilik ve girişimcilikle ilişkili kavramlara yönelik özellikle son yıllarda ilginin oldukça artmasına neden olmuştur. Girişimcilik ile ilişkili kavram olan niyet ise kaynaklar, fırsatlar, fark edilen fırsatların değerlendirilmesi, bulunulan ekonomik ortam ve bireyin biliş ve davranış kalıplarına ilişkin anlayışları kapsamaktadır (Barbara, 1988). Akademik girişimcilik kavramının anlaşılması için ise yazında bireysel olarak akademisyenlerin önemine dikkat çekmektedir. Akademisyenlerin niyetlerini anlamak için araştırmalar psikolojik ve ekonomik bir yaklaşım gerektirir. Bundan ötürü akademik girişimcilik niyetlerinin kavramsal bir modelini kurarken, ekonomik perspektifi dahil etmek gerekmektedir (Obschonka , Goethner , Silbereisen ve Cantner, 2012).

Bu bilgiler ışığında akademisyenlerin girişimcilik niyetlerini bütüncül bir perspektiften ele alan çalışmalara göre; Miranda ve arkadaşlarının (2017) İspanya’da; çeşitli bilgi alanlarında, mesleki kategorilerde ve kıdem düzeylerinde bulunan

akademisyenler arasında yürütülen çalışmasında, İspanyol akademisyenlerin duygusal zekasının girişimci tutum tarafından açıklandığını bunun da esas olarak yaratıcılık ve algısal faydanın etkilendiğini göstermiştir. Bu çalışma duygusal zekanın (psikolojik faktörler) niyetlerin öncülü olduğuna bir örnektir. Wibowo (2020) ve arkadaşları Endonezya’da yapmış oldukları çalışmaya göre çevresel faktörlerin ve kişisel faktörlerin (cinsiyet, disiplin, deneyim, yaş, eğitim) akademik girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır. Abedelrahim (2020), azgelişmiş ülkelerden biri olan Sudan’da ise akademisyenlerin girişimcilik niyetini açıklama yeteneği üzerinde psikolojik faktörlerin (yaratıcılık, algılanan fayda, kendine güven) tutuma; eğitimin, deneyimin ve iş ortamının algılanan kontrol aracılığı ile girişimcilik niyetine etkisini göstermiştir.

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de ekonomi konusunda birçok değişim ve yasal düzenlemeler yapılmakta olup bu değişimlerde girişimcilik kavramına dikkat çekmektedir. Girişimcilik konusunda yapılmış olan ve ilerde yapılacak olan bilimsel araştırmaların girişimcilik kavramını derinlemesine incelemek ve girişimcilik potansiyelini arttırma açısından katkı sağlayacağı düşünülmektedir (Storey ve Tether, 1998). Yazından yola çıkarak bireysel faktörler başlığı altında psikolojik perspektifte göre bu araştırma, akademik bağlama uygulanabilirliği ve literatürü göz önüne alındığında yaratıcılık, algılanan fayda ve kendine güven değişkenlerini ele almaktadır. Ayrıca insan sermayesi ve sosyal sermaye girişimcilik sonuçlarının öncüllerini oluşturmakta olup bu başlık altında birlikte değerlendirilmektedir. Ekonomik perspektifte ise bulunulan iş ortamı ve engeller (pazar ve bilgi engelleri) birlikte ele alınmış olup girişimcilik niyetinin açıklanmasında literatürde yer alan modeller ışığında incelenmektedir. Yazında olan mevcut çalışmalardan farklı olarak bu tez çalışmasında akademisyenlerin girişimcilik niyetine etki eden belirleyiciler bütüncül bir perspektifle ortaya koymak amaçlanmıştır.

Akademik girişimciliğe bütüncül bir perspektiften bakan araştırmaların sayısı sınırlı olduğu için, akademik girişimcilik kavramının derinlemesine incelenmesine ve akademisyenlerin girişimcilik niyetlerini şekillendiren faktörlerin tespitine ihtiyaç duyulmaktadır. Mevcut çalışmanın literatüre ilk katkısı girişimcilik ve akademik girişimcilik niyeti üzerine yazında yer alan bazı belirleyicilerin, gelişmekte olan ülke bazında ele alınmış olmasıdır. Yazına ikinci katkısı ise, akademik girişimcilik niyetlerini hem çevresel hem de bireysel faktörleri bağlamsal olarak bütünleştiren bir model

sunmaktadır. Bu bağlamda girişimcilik niyeti yazında oldukça çalışılmış olmakla birlikte gelişmekte olan ülke bazında bireysel ve çevresel perspektif ile bütüncül açıdan ele alınması ve akademik olarak incelenmesi akademik girişimcilik niyeti kavramına dikkat çekme adına önemli olup özgünlük taşımaktadır.

Akademik girişimcilik niyetlerini Türkiye bazında inceleyerek Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi bünyesinde bulunan 348 akademik personelin üzerinde ilgili belirleyicilerin girişimcilik niyetine etkisi nicel araştırma deseni kullanılarak test edilmektedir. Çalışma zaman kısıtı nedeniyle Tokat şehri ile sınırlı olup gelişmekte olan ülke bazında daha net bir çıkarımda bulunulabilmesi için Türkiye’de birçok üniversite bu kapsamda araştırmaya dâhil edilmesi genellenebilir sonuçlar için daha olasıdır. Ancak bu çalışma akademik girişimcilik literatürüne yukarıda sayılan sebeplerle katkı sağlamakta olup gelecek çalışmalara yol gösterici niteliktedir. Mevcut tezin ilk bölümünde akademik girişimcilik kavramı, ortaya çıkışı, faaliyetleri, gelişmekte olan ülkeler açısından ele alımı ve niyeti yer almaktadır. Tezin ikinci bölümünde ise, akademik girişimciliğe etki eden psikolojik faktörler, insan sermayesi, sosyal sermaye, çevresel faktörler ve alt başlıkları bulunmaktadır. Tezin üçüncü bölümünde hipotez açıklamaları bulunmakta olup son bölümünde araştırmanın yöntem ve bulguları yer almaktadır.

BÖLÜM 1: AKADEMİK GİRİŞİMCİLİK

Tez çalışmasının birinci bölümünde, yeni iş alanları oluşturmaları ve ekonomiye sağladığı katkılar bakımından girişimcilik alanında yeni bir kavram olan akademik girişimciliğin tanımı, önemi ve faaliyetleri açıklanmış olup gelişmekte olan ülkelerde akademik girişimcilik ve akademik girişimcilik niyetinin tanımına, kapsamına ve boyutlarına yer verilmektedir.

1.1. Akademik Girişimcilik Kavramı

Girişimcilik kavramı günümüzde dünyanın gördüğü en güçlü ekonomik etkidir. Yalnızca bir iş kurma amacı olmayıp bulunduğu işi, çalışma koşullarını geliştirmek ve iyileştirmek için fırsatları, yöntemleri arama ve kullanma becerilerine sahip bunları değerlendirebilen çalışanları da ifade etmektedir (Velasco, 2013, s. 11). Literatürde girişimcilik kavramını Druker (1986), yeni bir zenginlik üretme olanağı ile var olan kaynakları birleştirme yenilikçi faaliyet olarak Hisrich ve Peters (2002) ise gerekli zaman ve çabayı harcayarak elinde olan finansal, psikolojik ve sosyal riskleri üstlenip kişisel tatminle sonuçlanan yeni bir şey bulma şeklinde tanımlamaktadır. Girişimci, bir kurumun parçası olarak veya bağımsız olarak harekette bulunan yeni organizasyonlar yaratan ya da mevcut bir organizasyonda yenilenme veya inovasyon başlatan bireyler veya bu bireylerden oluşan gruplardır (Sharma ve Chrisman, 2007, s. 18). Akademik girişimcilik ise bağımsız ya da kurumsal olarak hareket eden kişi ya da kişilerin oluşturduğu grupların üniversite ortamında oluşan örgütsel yaratım, yenilikçi eylemler ya da yenilenme eylemlerinin tümünü kapsamaktadır. Üniversitelerde oluşturulan bilgilerin yayılmasını ve ticarileştirilmesini sağlayan akademisyenler, teknisyenler ve araştırmalara katkıda bulunan lisansüstü öğrencilerde bu kavramın kapsamına girmektedirler (Brennan ve McGowan, 2006).

Üniversiteler bünyesindeki bilimsel çalışmaların ticari uygulamalara dönüştürülebilmesi akademik girişimcilik kavramının temelini oluşturmaktadır. Bu konuda yapılan ilk çalışmalara göre akademik girişimcilik üniversitede yapılan araştırmalardan elde edilen teknolojiye bağlı girişim faaliyetleri olarak ifade edilirken son dönemde yenilikçilik, risk içeren ve kişi veya kurum için finansal getirilere yol açan geleneksel öğreti ve araştırma şekilleri dışında gerçekleşen etkinlikler olarak ifade

edilebilir (Huyghe, Annelore ve Knockaert, 2015). Literatürde üniversitelerde girişimcilik faaliyetlerini üç farklı kavramla ifade edilmektedir. Bunlar; akademik girişimcilik, girişimci bilim adamı ve bilimsel girişimcidir. Akademik girişimci kavramı kendi disiplindeki ya da kendi ilgili alanındaki var olan bilgileri kullanarak farklı fırsatlar aramakta ve var olan bilgileride fırsata dönüştürerek farklı alanlarda da bilgi üretmeye çalışmaktadır. Girişimci bilim adamı da yine kendi alanındaki bilgileri kullanıp yeni fırsatlar ve araçlar kullanarak disiplinler arasında girişimcilik faaliyetleriyle yenilikler yapmaya çalışmaktadır. Bilimsel girişimcilik ise diğer alanlardan da bilgi ve faydalı yönleri kullanıp kendi alanında yeni girişimler oluşturmaktır. Üniversitelerin önemli parçaları olarak günümüzde değerlendirilen girişimci akademisyenler yeteneklerini girişimci iş zekası ile birleştirebilen, dış kaynaklar kullanabilen, araştırma projeleri ve devlet teşvikleri ile finans elde edebilen destek için sektörle bağlantı sağlayabilen kişiler olarak tanımlanmaktadır (Shore ve McLauchlan, 2012).

Üniversitelerin bünyesinde gerçekleşen girişimcilik süreçleri bireysel veya kurumsal düzeyde olabilmektedir. Yapılan çalışmalarda üniversitelerde bireysel düzeyde akademik girişimcilikte; akademik girişimcilerin uzmanlığı, deneyimleri, risk alma özellikleri ve sosyal ağlarla olan ilişkileri etkin olduğu ileri sürülmektedir. Bunların yanı sıra akademisyenlerin girişimci davranışlarının, TTO'lar gibi kurumsal altyapılar ile teşvik sistemleri gibi kurum düzeyinde politikalardan da etkilendiği tartışılmıştır. Ayrıca akademisyenlerin girişimcilik yönelimlerinin, akademik yayınlar yoluyla kazandıkları bilimsel itibarları arttıkça azaldığını gösteren araştırmalar da bulunmaktadır (Obschonka , Goethner , Silbereisen ve Cantner, 2012). Yapılan çok sayıda çalışma akademik girişimciliği akademisyenleri dikkate alarak demografik, üniversite, ekonomi ve yer alınan bölüm olarak bulunan yer ve zaman faktörlerinin çok yönlü incelenmesi akademik girişimciliğin çevresel faktörlere bağlı olduğunu göstermektedir (Perkmann ve D'este, 2010). Bu konuda yapılan çalışmalarda üniversite bağlamını konuya dahil etmek için farklı çalışma şekilleri uygulanmıştır. Örneğin bazı çalışmalarda vaka çalışması yapılarak üniversitelerde birkaç bölüm incelenirken (Bercovitz ve Feldman, 2008) diğer çalışmalarda ise üniversiteler sınıflandırılarak benzer türde olan üniversiteler incelenmiştir (Link, Siegel ve Bozeman, 2007; Siegel, Waldman ve Link, 2003).

Üniversite ve sanayi işbirliği, bilimsel bilginin bilgi yoğun endüstriler tarafından kullanılmasını yükseköğretim kurumları lisansüstü programlarında bulunan insan

sermayesinin özellikle yüksek teknoloji tabanlı işletmeler tarafından kullanılmasını sağlamak için gereklidir. Teknolojik tabanlı işletmelerin oluşumu çoğunlukla lisanslama yoluyla gerçekleşmektedir. Fakat girişimci üniversite ve akademik girişimcilik kavramları endüstride yeni bir bakış açısı oluşmasına imkân sağlamaktadır. Bu durum bilgi ağırlıklı girişimcilik için bilim insanlarının katılımını gerektirmektedir. Sektördeki ekonomik gelişmelere ve rekabetçi duruma üniversitelerin katkıda bulunacağı görüşü üniversitelerin daha fazla rağbet görmelerine ve devletin üniversitelerdeki teknolojilerin ticarileştirme oranlarının artırmasına yönelik faaliyetlerde bulunmasına neden olmaktadır. Bu durumda üniversitelerin danışmanlık, eğitim, Ar-Ge, bilim parkları, fuarlar vb. oluşumları kullanarak üniversite ve sanayi arasındaki işbirliğini teşvik etmekte ve TTO ile de üniversitelerin bilgi aktarma yeteneklerini geliştirmektedir. Akademik araştırmalar, çok sayıda yeni ürün ve süreçlerin geliştirilmesinde biyoteknoloji gibi tamamen yeni endüstrilerin ortaya çıkması için önemli bir etken olmuştur (Obschonka , Goethner , Silbereisen ve Cantner, 2012). Girişimci üniversite oluşumunda bir diğer konu ise üniversitelerin işbirliği faaliyetlerindeki etkinliğidir. Üniversitelerin gerçekleştireceği işbirliği faaliyetlerinde akademisyenler önemli rolleri bulunmakta olup şirket kurmakta, öğrencileri girişimci olma konusunda teşvik ederek teknoloji ve yeteneklerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Kirby, 2006). Bu rollerin ve faaliyetlerin tümü akademik girişimcilik kavramı başlığı altında toplanmaktadır.

1.2. Akademik Girişimciliğin Ortaya Çıkışı ve Önemi

Üniversitelerde yürütülen araştırmalar, girişimci fikir ve temel teknolojilerin oluşumunda artan bir kaynak durumundadır. Üniversitelerde gerçekleşen araştırma programları ile üretilen bilgilerin ticarileştirilme ve gelir yaratmak için kullanılabileceği düşüncesini ilk belirten Etzkowitz'i (1983), modern ekonomide kalkınma faaliyetlerinde üniversitelerin etkilerini girişimci üniversite kavramı ile ifade etmiştir. Zamanla girişimci üniversite fikri kapsamı daraltılarak daha odaklı akademik girişimcilik kavramı ile somutlaştırılmıştır. Akademik girişimcilik, araştırma sonuçlarını ticarileştirmek amacıyla üniversitelerin ve endüstri ortaklarının çabalarını ifade eden şemsiye bir terimdir (O'Shea R. , Allen, O'Gorman ve Roche, 2004). Bu kapsamda akademik personel araştırmaların yanı sıra araştırma merkezleri, laboratuvar yönetimi, araştırmacılar çalıştırmak, ek fonlar için proje geliştirmek gibi girişimcilik faaliyetleri de yürütmektedir. Akademik girişimcilik, üniversitelerin ve üniversite bünyesindeki bilgi üreticilerinin elde ettikleri

araştırma çıktılarının topluma ve ekonomiye kazandırma durumunu ifade etmektedir. İçinde bulunulan bilgi temelli ekonomilerde üniversitelerin rollerinin değişmesine bağlı olarak akademik girişimcilik kavramını karşımıza çıkartmaktadır. Bunun nedeni ise bilimsel ve teknolojik bilgilerin ticarileştirilmesinden elde edilecek faydadır (Storey ve Tether, 1998).

Girişimci üniversite modelinin gelişiminde ikinci dünya savaşı dönemlerinde Amerikan'ın üniversiteler ve bilim insanları ile birlikte askeri güç için geliştirilen projelerin önemli bir etkisi olmaktadır. O yıllarda Amerika'da birçok üniversite ve araştırmacı ordunun gelişimine yönelik büyük çaplı araştırma ve projeler gerçekleştirilmesi için sözleşmeye bağlanmış olup bu durum yeni eğilimlere yol açarak akademinin deneyim alanını genişletmiştir. İkinci Dünya Savaşı'ndan önce danışmanlık hizmetleri dışında, endüstriyel ve akademik araştırmalar birbirilerinden bağımsız iken savaştan sonra akademiden endüstriye endüstriden akademiye insan kaynağı transferi olması ile birbirinden ayrı bu iki aktörler arasında bağlantı oluşabilmiştir. Amerika'nın geliştirdiği bu model ile devletin sağladığı hibe ve sübvansiyonlar aracılığı ile araştırmaların desteklenmesine yönelik temeller atılmış olup girişimci öğrenciler diğer araştırmacı meslektaşlar, teknisyenler gibi geniş çaplı insan kaynağı ile araştırmaların gerçekleştirilebilmesine, deneyimine ve nasıl yönetebileceklerine akademisyenlerin araştırma fonlarını nasıl artıracabileceklerine dair bir tecrübe edinilmiştir (Etzkowitz, 1983, s. 210).

O dönemde MIT, Stanford gibi üniversitelerde kurulmuş olan araştırma merkezlerinde elde edilen sonuçların ticari olarak değerlendirilmesi adına birçok firmanın kurulmasına neden olmuştur. Bu firmalardan bazıları günümüzde kar elde etmek amaçlı bilimsel araştırma yapmak için şirketleşmek isteyen bilim insanları bu laboratuvarları bırakarak Boston ya da Stanford Üniversitesi yakınlarında ileri teknolojiye şirketler kurmuş olup bu şirketlerin ürünlerini genel olarak üniversitelerin araştırma merkezlerinde yapmış oldukları çalışmaların yan ürünleri oluşturmaktadır. (Etzkowitz, 1983, s. 212). Savaş sırasında birçok bilim insanının disiplin kaygılarını bir yana bırakarak ülke için gerçekleştirilen uygulamalı olarak yapılan araştırma projelerinde yer alması saf bilim ile uygulamalı bilim arasındaki duvarları sarsmıştır. Saf bilim savunucularına göre parasal fayda oluşturma bilimin bilim adamlarını araştırma problemi seçimlerini etkileyebileceğini ve uygulamalı bilime yönelik eğilimlerini artırabilmesinden ötürü bilimin ilerlemesine engel

olabileceğine karşın özellikle bu dönemde yapılan uygulamalı araştırmalar sonucunda saf bilimin gelişmesine katkıda bulunan önemli sonuçlar edinilmiştir. Bu tecrübe, akademisyenleri temel araştırma idealinden vazgeçmeden yaptıkları araştırmalardan finansal getiri elde edebileceklerini görmelerini sağlamıştır. Bilimsel araştırmadan finansal getiri elde edilmesi ile bilimsel bilginin gelişimi arasındaki ilişki çelişkili olmaktan kalkarak iki amacında birlikte gerçekleşebileceği yönelik bakış açısı oluşmuştur (Etzkowitz, 1983, s. 219-221).

1960-1970'ler de akademik girişimciliğin ortaya çıkışı biyoteknolojinin gelişmesiyle olmaktadır. Yeni oluşumların patent haklarını alma fikri ile ortaya çıkan bu kavram akademik bilginin ticarileşmesi görüşünü ve karşı düşünceleride beraberinde getirmiştir (Burt, 1987). Bugünlerde ise sayıları devlet destekleri ile artış gösteren TTO, Tekno Parklar (TP) vb. yenilik merkezlerinin akademik girişimcilik kavramının önünü açtığı bu alanda çalışmalar yapan akademisyenler açısından patent ve lisanslama gibi girişimde bulunmalarını sağlamıştır. Bu alanlarda yapılan araştırmalarda sosyal çevre kapsamında değerlendirilen yenilik merkezlerinin akademisyenlerin girişimcilik faaliyetleri arasında ilişki olduğunu vurgulamaktadır (Wright, 2007). Bilgi toplumunda ihtiyaçlara cevap vermek için üniversiteler kurumsal ve bireysel olarak sayısız zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Örneğin akademisyenler eğitim ve araştırma görevlerine ilaveten fakültelerin idari kadrolarında da birçok görevi yerine getirmeleri beklenmektedir (Gillespie, Walsh, Winefield ve Stough, 2001).

ABD'de akademisyenler, endüstri ve sanayi ortakları ile etkileşim halinde olup bulundukları araştırma alanlarını geliştirmek için şirketlerin yönetim kurumlarında yer alabilmektedirler. Bu nedenle bir iş insanı gibi yeni finansal kaynaklar elde etme, yetenekli bireyleri fark edebilme ve araştırma alanlarını yönetebilme gibi beceriler geliştirmişlerdir. Akademik girişimcilik modeli gelişmeye devam ettikçe araştırmacılar çalışmalarını akademik yayınlar haricinde ihtiyaç duyulanan ötesinde çalışmalar geliştirmeleri için nasıl teşvik edilebileceklerine daha fazla odaklanılması gerekmektedir (Agrawal, 2006). Tijssen'e (2006) göre akademik girişimcilik üç evreden oluşmaktadır. Birinci evrede akademisyenlerin üniversitedeki girişimcilik farkındalığı ya da araştırma ve araştırmacılarının endüstri farkındalığında artış görülmektedir. Üniversitelerin yetkinlikleri artar ve akademisyenler çalıştığı alandaki yaklaşımları pratik olarak deneyimleyerek değerlendirilebilirler. İkinci evrede çıktılar alınır. Girişimci faaliyetler

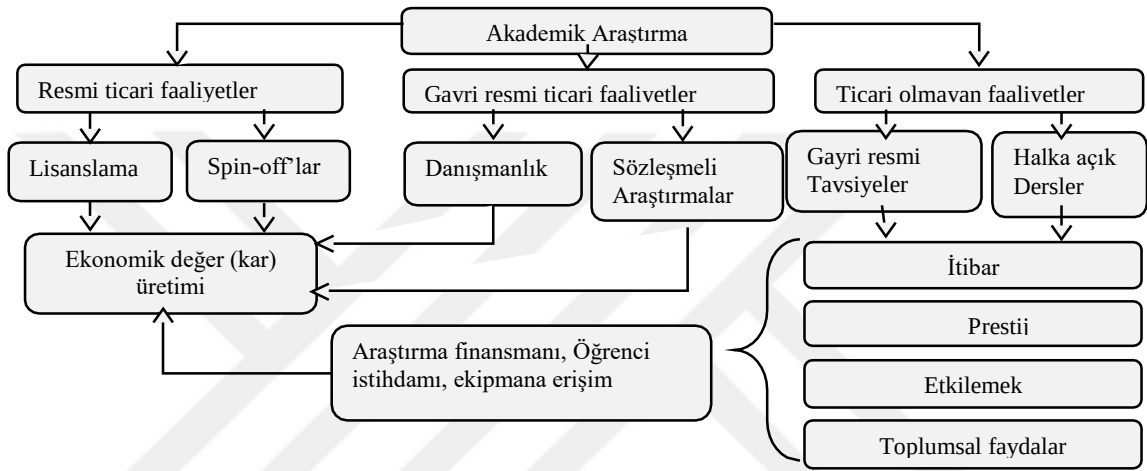
sözleşmeye bağlanır ve araştırmaya katılım gerçekleştirilir, üniversite-sanayi işbirliğini içeren bu aşama sektörün ihtiyaçları doğrultusunda Ar-Ge çalışmaları ile önemli kaynaklar ve yetenek kazanımları edinilir. Son evrede ise patentleme lisanslama vb. ticarileştirme çabalarını içermektedir.

Nicalaou ve Birley (2003) ise akademik girişimcileri üçe ayırarak ele almıştır. İlk olarak üniversitedeki akademik kariyerini şirket kurmak için bırakanlardır. İkincisi ise yatırımcıya veya dış kaynaklara, şirketleşebilmek için entelektüel birikimini kullanan veya danışmanlık yapan fakat şirket yönetiminde bulunmayan akademisyenleri içermektedir. Bu sınıflandırmaya “teknolojik spin-out akademisyen” denmiştir. Son olarak yönetici olan kurucu akademisyen olan bilimsel danışma kurulu üyeliği veya üniversite bünyesindeyken şirkette yarı zamanlı pozisyon sahibi akademisyenlerdir. Bunlara ise “melez spin-out akademisyen” denilmektedir. Geniş kapsamlı tanımlamalar bulunmasına karşın literatürde akademik girişimcilik çoğunlukla spin-off faaliyeti içerisinde incelenmektedir (Fini, Lacetera ve Shane, 2010). Geniş tanımlamaları ve faaliyet alanları olsa da akademik girişimci yeniliği ticarileştirmek için spin-off şirket kuran kişileri kapsadığını belirten çalışmalar bulunmaktadır. Bazı tanımlamalar daha kapsamlı olarak transfer faaliyetlerine de içermektedir (Klofsten ve Jones-Evans, 2000). Bunlara ek olarak akademisyenlerin şirket kurmak yerine, üniversite sanayi işbirliği projeleri, patent alma, Ar-Ge çalışmaları gibi diğer girişimcilik faaliyetlerine daha fazla yatkın oldukları düşünülmektedir (Feldman, Feller, Bercovitz ve Burton, 2002).

1.3. Akademik Girişimcilik Faaliyetleri

Akademik girişimcilik, 1980-1990 yılları arasında TTO’ların kurulması ile gelişmeye başlamış olup o yıllarda teknoloji transferinde patentleme ve lisanslamaya ağırlık verilmektedir. Zamanla üniversite sanayi iş birliğine gidilerek; sözleşme araştırması, ortak Ar-Ge, danışmanlık ve danışma kurullarında yer almak dahil olmak üzere çok çeşitli bilgi aktarım mekanizmalarına yönelme görülmüştür. Günümüzde ise akademik girişimcilik; dışarıdan finanse edilen araştırmalara dahil olma, spin-off kurma, bir firma için danışmanlık rolü üstlenme, patentleme ve lisanslama, ortak araştırmalar ve eğitim uygulamalı araştırma merkezleri, teknoloji parklar, dış ortak teşebbüsleri, internet öğretimi, tasarım hakları, telif hakkı, endüstri bağlantı ofisler, öğretmen topluluğu tasarıları, bilgi aktarımı tasarıları, teknoloji aktarımı, araştırma grupları gibi bir çok

alanda faaliyet göstermektedir (Abreu ve Grinevich, 2013). D'Este ve Perkmann, (2011) göre entelektüel mülkiyet yaratma (patentleme), şirket kurma veya danışmanlık gibi faaliyetler girişimci olma niyetini içermekte olup bu nedenle ticarileştirme olarak bu faaliyetler diğerlerinden ayrılmaktadır. Ticarileşme, akademik çıktılarından finansal kazanç sağlamak amacıyla yararlanılması anlamına gelmektedir. Sanayi ile ortak gerçekleşen projeler ticari olarak nelerin önemli olduğu ya da piyasanın neye ihtiyacı olabileceğine dair fikir oluşturabilmekte ve patentleme, lisanslama ya da şirket kurma gibi eylemleri gerçekleştirilmesine katkıda bulunmaktadır (Perkmann ve diğerleri, 2013).

Kaynak: Abreu ve Grinevich, 2013, s. 412

Şekil 1. Temel Bilgi Türüne ve Farklı Fikri Mülkiyet Koruma Yöntemlerinin Kullanımına Göre Akademik Girişimcilik Faaliyetleri

Şekil 1’de görüldüğü gibi Abreu ve Grinevich (2013) çalışmasında akademik girişimcilik faaliyetlerini içerdiği bilgiye göre fikri mülkiyet oluşturup oluşturmayacağı, teknoloji transferi için oluşturulan resmi kanalların kullanıp kullanılmamasına göre sınıflandırmıştır. Girişimcilik faaliyetlerini üç ana kategoride değerlendirilmiş; İlki formal ticari aktiviteleri içeren literatürde çoğunlukla odaklanılmış olan, patentler, lisanslar gibi fikri mülkiyet korumasına alınabilecek TTO ve Teknoparklar gibi kurumsal yapılar aracılığıyla ticarileştirmeleri içermektedir. İkincisi resmi olmayan ticari aktiviteleri içermekte olup bilgi içeriğinin daha örtük olmasından dolayı korunması daha zor olan patentleme gibi resmi faaliyetlerde kurumsal yapılardan yardım almanın daha az görüldüğü hatta hiç olmadığı aktiviteleri kapsamaktadır. Buna örnek olarak yazılım, sanatsal çalışmalar, endüstriyel tasarımlar, bitki ya da hayvan çeşitleri gibi daha çok telif hakkı veya ticari marka yoluyla korunan çalışmalara ek olarak danışmanlık, sözleşmeli araştırma, akademik olmayan ortaklarla yapılacak olan araştırmalar verilebilir. Üçüncüsü ise, ticari olmayan aktiviteler olup yüksek miktarda örtük bilgi içeren bundan dolayı fikri

mülkiyet ile korunamayacak olan faaliyetlerdir. Bu faaliyetler çoğunlukla resmi olmayan kanallar aracılığı ile oluşturulmakta gelecek olan finansal kazançtan çok akademik kuruluşların itibarı artırmak, gelecekte ticari faaliyetler için yararlı olacak ilişkiler kurmak gibi sebeplerle gerçekleştirilen faaliyetlerdir. Örnek olarak resmi olmayan danışmanlıklar, kamuya açık verilen dersler, sergiler verilebilir. Araştırmacılar, resmi olmayan ve ticari olmayan faaliyetlerinde girişimci bir doğası olduğunu ifade etmekte ve faaliyetlerin girişimcilik olarak nitelendirilen faaliyetlere ön ayak olduğu vurgulanmaktadır (Abreu ve Grinevich, 2013).

Akademisyenler bir yenilik oluşturulduğunda TTO'lar araştırma sonuçlarının fikri mülkiyet haklarının korunması amacıyla gereken zamana, çabaya ve harcamaya değip değmeyeceğini belirlemek için inceleme sürecine girer. Bu incelemenin sonucunda ya çalışma reddedilir ya da fikri mülkiyet hakları için resmi başvurular yapılmaktadır (Carlsson ve Fridh , 2002, s. 219). TTO tarafından reddedilmesi durumunda araştırmanın asla ticarileştirilmeyeceği anlamına gelmez; daha ziyade araştırma araştırmacıya geri döner ve bireysel olarak fikri mülkiyet korumasını sürdürmek veya ticarileştirmeye girişmek onun sorumluluğunda olur. Bu noktada fikri mülkiyet koruması ve ticarileştirme faaliyetlerini sürdürmenin maliyetini ve riskini bireysel olarak üstlenmeleri gerektiğinden akademisyenler genellikle bunu kendi başlarına yapmak konusunda isteksiz davranırlar. Fikri mülkiyet haklarının korunması için bir karar verildiğini varsayarsak akademik girişimcilik sürecindeki ikinci adım, TTO'nun yeniliği ticari olarak uygulanabilir bir ürün veya hizmete dönüştürmek için gerekli becerilere ve kaynaklara sahip endüstri ortaklarını aramaya ve güvenceye almaya başlamasıdır. Bu aşamadaki ilk kritik engel, TTO'nun nitelikli endüstri ortaklarını başarılı bir şekilde çekmesini içerir. Girişimciler ve iş liderleri akademik girişimciliği benimsemekte yavaş olduklarından, bunun oldukça zorlayıcı olduğu kanıtlanmıştır. Bunun muhtemelen birkaç nedeni olsa da, akademik girişimciliğin farkındalık problemi olduğu söylenebilir (O'Shea R. , Allen, O'Gorman ve Roche, 2004).

Üniversitelerin fikri mülkiyeti dış çevreye devretmesinde en yaygın olarak kullanılan iki durum, teknoloji lisans anlaşmalarının kullanılması ve bölünme olarak adlandırılan tamamen yeni bir oluşumdur. Birçok özel ve kamu şirketleri bu faaliyetleri fikri mülkiyetleri kurum sınırları dışına aktarmak için kullandığından bu mekanizmaların kullanımı akademik çevreye özel değildir (Yusof ve Jain, 2010). Türkiye'de ise TTO'lar

bilimsel bilginin ticarileştirilmesini kolaylaştırarak akademik girişimciliğin gelişmesine katkıda bulunan önemli kuruluşlardır. TÜBİTAK tarafından Teknoloji Transfer Ofisleri Destekleme Programı çerçevesinde destek kapsamına alınmış olan TTO'lar bilim dünyası ile iş dünyası arasındaki bağlantı kurarak üniversite-endüstri işbirliği ile kazanç elde edebilmesine olanak tanır. Destekleme Programı Uygulama Esaslarına göre yükseköğretim kurumları ve teknoloji geliştirme bölgelerinde geliştirilmiş olan bilgi ve teknolojilerin uygulanır hale getirilerek ticarileştirme süreçlerinde sosyal ve kültürel değer kazanmasına katkıda bulunulacaktır. Üniversite-endüstri işbirliği oluşturma, mevcut işbirliklerinde artış, sanayinin ihtiyaç duyduğu bilginin üniversite tabanlı üretilmesine yardımcı olma, bilgi transferine destek sağlama ve TTO'lara geri ödemesiz (hibe) verilerek desteklenmesi hedeflemektedir (TÜBİTAK, 2022).

Ticarileştirme, akademik araştırma çıktılarını, ölçülebilir bir piyasa kabulü oluşturduğundan akademik etki yaratmada önemlidir. Ticarileştirmeyi desteklemek için birçok üniversite, TTO'lar, TP'lar ve kuluçka merkezleri gibi kurumsal yapılar oluşturmuş ve destekleyici prosedürler geliştirmişlerdir. İnovasyonların ticarileştirme çabaları genel olarak üniversitelerin TTO'ları aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. TTO'ların misyonları üniversitelerde bulunan yaratıcı düşüncüyü ortaya çıkarmak uygun olan fikri mülkiyet hakları ile güvence altına alınmasını sağlamak ve dış ortaklara transferini kolaylaştırmaktadır (Carlsson ve Fridh , 2002). Bu sebeple TTO'lar ticari faaliyetlerinin koordinasyon merkezi olarak düşünülebilir ve akademik girişimcilik süreçlerinin merkezinde yer almaktadır. TTO'ların bu merkezi durumu göz önüne alındığında bazı araştırmacılar örneğin Bercovitz ve Feldman (2008), Markman ve arkadaşları (2005) akademik girişimciliğin TTO'un faaliyetleri ile başladığını ileri sürmektedir. Bununla birlikte bu konunun ayrıntılı incelenmesi akademik girişimciliğin aslında TTO dâhil olmadan önce başladığı ifade edilmiştir. Akademik girişimciliğin üniversitelerin laboratuvar veya araştırma merkezlerinde başladığı görülmektedir. Akademisyenlerin ürettiği keşifler ve yenilikler daha sonrasında TTO'ların ticarileştirmeye çalıştıkları teknolojiler durumuna gelmektedir. Eğer üniversitelerde akademik çalışmaları ticarileştirmeyi destekleyen üniversite politikaları bulunmuyorsa girişimcilik faaliyetleri oluşturmaya istekli olunmaz ve oluşabilecek teknolojiler rafta kalması olasıdır (Link, Siegel ve Bozeman, 2007).

Teknoloji lisans anlaşmaları, yenilik bilgisini sabit bir ücret veya sürekli telif ödemeleri karşılığın da dış çevreye aktaran üniversiteler yeniliklerinin ticarileştirilmesini kolaylaştırır. Üniversite perspektifinden bakıldığında teknoloji lisansları genellikle pazara çıkış hızını artırdığı, çok ortaklı ilişkilerin optimizasyonuna izin verdiği ve finansal riski en aza indirdiği için tercih edilmektedir (Kim ve Vonortas, 2006). Lisanslamanın dezavantajı üniversite yeniliklerinin iyi geliştirilememesi, lisans ücretlerinin önceden değerlendirilmesinin zor olabilmesi ve araştırma fakültesinin dahil olma derecesinde önemli değişkenlikler olması şeklinde sıralanabilir. Yapılan araştırmalar üniversitelerde lisans anlaşmalarının sadece yarısının başarılı ticarileştirme ile sonuçlandığını göstermektedir (Agrawal, 2006). Bölünme, üniversitelerin yenilikçi araştırmaları etrafında şekillenen tamamen yeni bir kuruluştur. Tamamen üniversiteye ait olabildiği gibi dış çevre ile ortaklaşa da yaratılabilir. Bölünme faaliyetinin bir özelliği de yeniliği keşfeden araştırma fakültesinin genellikle bölünmenin teknolojik yönleriyle yoğun bir şekilde ilgilenmesidir (Feldman, Feller, Bercovitz ve Burton, 2002).

Üniversite tabanlı spin-off'lar, üniversite bünyesinde geliştirilmiş olan araştırma sonuçları, teknolojiler ya da bilgilerden ticari olarak faydalanmak amacıyla kurulan yeni şirketleri ifade etmektedir (Pirnay, Surlemont ve Nlemvo, 2003). Akademik girişimciliğin uygulamada başarılı bir örneği olan Oklahoma Üniversitesi profesörü Patrick McCann tarafından 1997 yılında kurulan Ekips Technologies Şirketi McCann'ın üniversite bünyesinde yaptığı çalışmasında geliştirdiği lazer teknolojileri üzeri şirketleşti. Şirket şuanda lazer teknolojilerini astım gibi sağlık sorunlarını teşhis etmeye yardımcı olan araçlar geliştirmek için kullanmakta ve Ekips Technologies şirketi sağlık endüstrisi için dünyanın önde gelen lazer ekipman üreticilerinden biri haline gelmiş durumdadır. Bu örnekteki gibi girişimcilik araştırmaları girişimlerle ilgili sorunları daha iyi anlamaya, açıklamaya ve tahmin etmeye çalışmaktadır (Wood, 2011, s. 158).

Türkiye'de yapılmış olan bir çalışmaya göre spin-off'lar akademisyenlerin kurduğu veya ortak olduğu şirketler olarak tanımlanmaktadır. Türkiye'de, 2001 yılında, 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri kanunda yapılan değişikliğe göre üniversite bünyesinde bulunan akademisyenlerin şirket kurabilmelerine, kurulu olan bir şirketin ortağı olabilmelerine ve bu şirketlerin yönetiminde bulunulmasına izin verilmiştir. Bununla beraber bir iş fikrine sahip olan akademisyenler girişim faaliyetlerini Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde gerçekleştirmeleri gerekmektedir. Akademisyenler, üniversite

tarafından izne tabi olup görevlendirmeler ile yarı zamanlı olarak şirket bünyesinde çalışabilmektedirler (İZKA, 2018, s. 16). TÜBİTAK'ın ilk defa 2014 yılında gerçekleştirdiği 1513 Teknoloji Transfer Ofisleri Destekleme Programı kapsamında üniversiteler destek kapsamına alınmıştır (TÜBİTAK, 2017). 2001 yılında uygulamaya konulan 4691 sayılı Kanun kapsamında endüstri ile araştırmacı ve üniversitelerimiz arasında işbirliği oluşturarak teknolojik üretime yönelik yeni ürün ve üretim yöntemleri geliştirmelerini sağlamak amaçlanmaktadır. Bu amaç kapsamında Haziran 2022 itibariyle 93 adet Teknoloji Geliştirme Bölgesinde yer alan 7.944 firmanın, 1.694'i akademisyenlerle ortak ilişkili olduğu görülmektedir (Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022).

1.4. Akademik Girişimcilik Niyeti

Son yıllarda girişimcilik araştırmalarında girişimcilik niyetlerinin incelenmesi anahtar bir yaklaşım haline gelmiştir. Girişimcilik konusunda hem psikolojik hem ekonomik alanda yapılan araştırmalar niyetlere dayalı bir bakış açısı benimsemeye ağırlık vermektedir. Çünkü girişimcilik niyetleri, girişimci davranışı geniş bir yelpazede tanımlayan kavramsal bir merkez olarak görülmektedir (Krueger ve Carsrud, 1993). Girişimcilik niyeti, girişimci davranışın en önemli yordayıcısıdır. Girişimcilik niyeti, bireyin girişimciliğe karşı ne kadar istekli ve hazır olduğunu ayrıca girişimci davranışı gerçekleştirmek için taahhüt etmeyi planladığı çabayı göstermektedir. Girişimcilik konusunda insanlar önemli bilgi birikimine sahip olsalar bile niyetleri bulunmadığında girişimciliğe geçiş yapmaktan kaçınacaklardır (Krueger , Reilly ve Carsrud, 2000). Bandura'ya (1999) göre niyetler ve eylemler, zaman içinde ayrılmış işlevsel bir ilişkinin farklı yönleridir. Niyetler, eylem planlarına odaklanır; ancak gelecekteki durumlar mevcut motivasyon veya eylemin nedeni olamaz. Kendi kendini motive etme ve amaçlı eylem yeteneği, bilişsel aktiviteye dayanmaktadır. Bu nedenle girişimcilik niyeti, kişinin dikkatini girişim yaratma hedefini gerçekleştirmeye yönelten bilinçli bir zihin durumuna yönlendirmektedir (Bird B. , 1988).

Niyetlere dayalı modeller, planlanmış herhangi bir davranışa pratik bilgiler sağlar. Bu bilgiler, kişisel olarak uygulanabilir ve kişisel olarak güvenilir fırsatların belirlenmesine neden olmaktadır (Krueger , Reilly ve Carsrud, 2000). Bu sebeplerle girişimcilik niyetlerini tetikleyen faktörleri anlamak, girişimcilik literatürünün çoğunu

oluşturur. Girişimci niyetlerin tetikleyicilerine daha fazla ışık tutmak için yapılan çalışmalar girişimciliğin bilişsel boyutlarına da ele almaktadır. Bu alanda araştırmalar, insanların değerlendirmeler yapmak için kullandıkları bilgi yapılarının veya fırsatları değerlendirerek girişim yaratmayı içeren kararlar vermenin girişimci niyet üzerindeki etkisini vurgulamaktadır (Shapero ve Sokol, 1982). Bilişsel boyutlar, bireylerin kendilerini motive etmek ve öngörü yoluyla eylemlerini ileriye dönük olarak yönlendirmek olan etkenlerle ilgilenir. Girişimcilik araştırmacıları arasında girişimciliğe yönelik olumlu tutumlar ve algılar gibi bilişsel faktörlerin niyetleri etkilediği konusunda bir fikir birliği olduğu görünmektedir (Boukamcha, 2015; Douglas ve Fitzsimmons, 2011).

Psikoloji literatüründe girişimci davranışı anlamak için ise öncelikle girişimcilik niyetini ve girişimcilik niyetini etkileyen faktörleri belirlemek gerekmektedir. Bu nedenle niyet modelleri, bu davranışın açıklamaları ve tahminleri için gereklidir. Girişimcilik faaliyetine başlama kararını etkileyen faktörleri analiz etmek amacıyla çeşitli modeller geliştirilmiştir. Bu niyet modelleri yazında kullanılmış olup birbirleri ile uyum içerisindedir (Tung, 2011, s. 89). Bu modeller girişim öncesi süreci vurgulamakta olup içerik ve kapsam bakımından farklılaşmaktadır. Girişimci niyet modelleri ayrı ayrı test edilmiştir. Bununla birlikte, bazı çalışmalar kavramsal olarak birden fazla teorinin yapılarını birleştiren ve bunları test etmeye çalışan modeller geliştirmiştir (Robertson, Collins, Medeira ve Slater, 2003; Ferreira, Raposo, Rodrigues, Dinis ve Paço , 2012). Girişimcilik niyetinin açıklanmasında literatürde üç önemli teorinin bulunduğu görülmektedir. Bunlar; Shapero ve Sokol (1982)'un Girişimci Olay Modeli, Bird (1988)'in Girişimcilik Niyet Modeli ve Ajzen (1991)'in Planlı Davranış Modelidir.

Shapero ve Sokol (1982), girişimci olay modelinde yeni bir iş kurma olgusunu ele almıştır. Modele göre kişi öncelikle girişimciliğe istekli olmakta daha sonra bu isteğin uygulanabilirliğini değerlendirmekte ve bunun sonucunda harekete geçip geçmemeye karar vermektedir. Shapero'nun (1982) girişimcilik etkinliği modeline göre girişimci niyet; algılanan arzu edilebilirlik, algılanan fizibilite ve hareket etme eğilimi ile belirlenir. Bu unsurlar şu şekildedir; algılanan arzu edilebilirlik, kişinin kendi işlerini yaratma konusuna ne kadar yatkın olduğunu ifade ederken algılanan fizibilite, kişinin bir girişim faaliyetine başlayabileceğini düşünmesidir. Ayrıca bu faktör öz-yeterliliği esas olarak yansıtmaktadır. Son olarak da hareket etme eğilimi, bireyin aldığı kararlara göre hareket

etme isteğidir ve kontrol algılarını (harekete geçerek kontrol etme arzusu) ifade etmektedir (Malebana, 2016; Zhang, Duysters ve Cloudt, 2014).

Bird'ün (1988) geliştirdiği sonrasında Boyd ve Vozikis (1994) tarafından revize edilen girişimcilik niyet modeli literatürde sıklıkla ele alınan bir diğer modeldir. Bird (1988)'ün Girişimcilik Niyet modelinde, girişimcilik niyetini oluşturan faktörleri kanuni düzenlemeler sosyo-politik, geçmiş deneyimler bireysel, hedef ve amaçları rasyonel düşünsel ve vizyoner düşünmeyi de sezgisel olarak belirlenmiştir. Bird (1988) modeli, bir hedefe ulaşmak için bireyin dikkatini belirli bir nesne veya yola yönlendiren bir zihin durumu olarak ele alınmıştır. Model, bir girişime başlamak için plan veya örgütte başarılı olmaya dair stratejik bir harita oluşturmazken girişimciliğe yönelik davranışsal analizin yapılmasına imkân sağlamaktadır. Girişimcilerin örgütleri nasıl oluşturup, sürdürdüğü ve dönüştürdüğünü açıklamaya yöneliktir. Bu nedenle model, girişimcilerin bir girişime başlaması ve yönetmesi için rehber niteliğindedir. Dolayısıyla girişimciliğin stratejik yönetimden ayırt edilmesini açıklamaya yardımcı olan sorulara dikkat çeker.

Ajzen (1991)'e göre ise planlı davranışlar, bilinçli kararların sonucudur. Bu davranışı yönlendiren niyetler ise yaşanan tecrübelerin, bireysel özelliklerin ve kişisel güdülemenin birleşimidir. Ajzen'e göre birey, kişisel beklentileri ve toplumdaki sosyal normlar ışığında girişimcilik eğilimine girmekte algıladığı davranışsal kontrol ile kişisel güdülenme girişimci davranış gerçekleştirme niyetini oluşturmaktadır. Buna göre Planlı Davranış Teorisi (PDT)'nin ortaya koyduğu en önemli sonuç insan davranışının niyetler tarafından yönlendirilen planlı bir eylem olmasıdır. Bu teori inanç, tutum, davranış, niyet ve diğer alanların araştırmalarında yaygın olarak kullanılmakta olup özellikle tüketim, halkla ilişkiler, sağlık hizmetleri, kariyer seçimi ve diğer sosyal davranış tahminleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. PDT'nin temel varsayımı, davranışsal niyetlerin kavramsal olarak bağımsız üç faktörü ile açıklanmaktadır. Buna göre; tutumlar, bireyin söz konusu davranışın olumlu veya olumsuz kalıcı değerlendirmesini ifade etmektedir. Algılanan davranışsal kontrol, Bandura'nın (1982) öz-yeterlik kavramıyla yakından ilişkilidir. Algılanan kolaylık veya algıyı yansıtmaktadır. Belirli bir davranışı başarılı bir şekilde gerçekleştirme zorluğunu ifade etmektedir. Sosyal normlar, belirli bir referans grubundan bir gruba katılmaya veya katılmamaya yönelik algılanan normatif baskıyı ifade etmektedir (Ajzen, 1991). Aldrich ve Cliff (2003) göre normlar, değerler ve aile

yaşamı dâhil olmak üzere ailesel özelliklerinin yeni girişim yaratmayı etkileyebileceğini ifade etmektedir.

Bu teoriler ışığında, literatürde girişimcilik niyetinin yordayıcıları olarak birçok başka değişken öne sürülmüştür. Modellerin çoğu, girişimci davranışa ilişkin niyetlerin belirlenmesinde hem bireysel hem de çevresel değişkenlerin önemli olduğunu savunmaktadır. Buna göre girişimcilik niyetinin oluşumu, bireyler ve çevre arasındaki etkileşimin bir ürünüdür (Krueger , Reilly ve Carsrud, 2000). Kişinin deneyimi sahip olunan değerler, tutumlar, motivasyonlar, kişilik özellikleri ve kişisel yetenekler, bireyleri girişimcilik niyetlerine yatkın hale getirebilir. Ek olarak, siyasi ve ekonomik faktörler ve sosyal destek olarak sosyal bağlam, fırsat ve kaynakların algılanması gibi etkenlerde girişimcilik niyetinin oluşmasına katkıda bulunabilir. Genel literatüre göre girişimcilerin fırsatları belirleme ve bunlardan yararlanma yeteneklerinin, faaliyet gösterdikleri çevreden büyük ölçüde etkilenmektedir (Ucbasaran, Westhead ve Wright, 2008). Bireylerin algıladıkları çevresel faktörlerin girişimci olma yolunda kilit belirleyiciler olduğu dikkat çekmektedir. Çevre, girişimciliği destekler nitelikte olduğunda bireyler girişimci olma kararlarını çevrenin olumlu etkisini düşünme eğiliminde oldukları için girişimci faaliyetlerde bulunmaya daha yatkın olacaktırlar (Liñán ve Chen, 2009). Girişimcilik niyeti, bulunulan ülkenin ekonomik ve politik altyapısından etkilenmektedir. İçinde bulunulan istikrarlı çevre, kişilerin yaptıklarını işler dışında girişimcilik fırsatlarına yönelme olasılığını artırmaktadır (Aldrich ve Zimmer, 1986). Aldrich ve Wiedenmayer'e göre (1993), bir ülkenin sosyo-politik ortamının, girişimcilik yaratabilecek veya yok edebilecek kadar güçlü olabileceğini iddia etmektedir. Aynı şekilde Shane ve Venkataraman (2000) girişimcilik fırsatlarının dış çevre koşulları ile oluştuğunu kabul etmektedir.

Akademik girişimcilik niyetlerine ilişkin bir tahmin modeli oluştururken bu nedenlerle bireysel ve çevresel değişkenleri birlikte dikkate almak önemlidir (Krueger , Reilly ve Carsrud, 2000; Miranda, Chamorro-Mera ve Rubio, 2017). Mevcut literatürde bireysel değişkenler sadece psikolojik faktörler olarak değerlendirilmiş olmakla beraber bireylerin yetenek ve becerilerinin de bu bağlamda değerlendirilmesi önemlidir. Psikolojik belirleyiciler başlığı altında yaratıcılık kavramının girişimci niyetlerin bir öncülü olarak öne sürülmesi olasıdır. Yaratıcılık, temel bilişsel süreçlerin işleyişinden kaynaklanıyor gibi görünmekte olup bilişsel yöntemde, araştırmacılar yaratıcılık sürecine

önem vermektedir. Bunun yanı sıra yaratıcılığın girişimci niyet modelleri acısında yaratıcılık-girişimci niyet bağlantısı ve bu ilişki üzerindeki potansiyel sosyal ve bireysel etkileri büyük ölçüde göz ardı edilmektedir (Zampetakis, Gotsi ve Andriopoulos, 2011). Algılanan fayda, beklenti teorisi ve öznel beklenen fayda gibi modelleri kullanarak bir bireyin girişimcilik kariyerine devam etme seçimini etkileyen fayda algısını psikolojik açıdan tanımlamak amaçlanmıştır (Campbell C. A., 1992; Herron ve Sapienza, 1992; Katz, 1992).

Kendine güven ise psikolojik açıdan insanları daha mutlu kıldığı, başkalarını doğru ya da yanlış şekilde ikna etmeyi kolaylaştırdığı ve bireylerin projeler gerçekleştirme amaçlarına ulaşmak için sebat etme motivasyonunu geliştirdiği için motivasyon beklenti teorisi ışığında ele alınmaktadır (Bénabou ve Tirole, 2002). Girişimci olma kararı, girişimciliğin arzu edilirliliği ve uygulanabilirliği ile ilgili olumlu algıların yanı sıra bir dereceye kadar girişimci özgüveninden etkilenir (Douglas ve Fitzsimmons, 2011; Otache, Edomonyi Edopkolor ve Chinonso Okolie, 2021). Ayrıca Bandura'nın (1982) öz-yeterlik teorisi, bir bireyin belirli bir davranışı sergilemesinin, bireyin o davranışı gerçekleştirmek için kendi yetenek ve becerilerine duyduğu güven miktarına bağlı olduğunu varsayar. Bu nedenle beklenti ve öz-yeterlik teorilerinden elde edilen kavrayışlara dayanarak insanların eylemin olumlu sonuçları olduğunu algıarlarsa, kendilerini gerçekleştirme yeteneklerine ve güvenlerine sahip olduklarını farkına varırlarsa belirli bir eylemi gerçekleştirecekleri iddia edilebilir (Boukamcha, 2015; Douglas ve Fitzsimmons, 2011).

Psikolojik faktörlere ek olarak girişimcilik araştırmalarında, bireyin sahip olduğu beşeri sermaye ve sosyal sermaye girişimcilik sonuçlarının öncüllerini oluşturmaktadır (Kim ve Aldrich, 2005; Unger, Rauch, Frese ve Rosenbusch, 2011). Beşeri sermaye, bireyin bilgi ve becerilerini yani eğitim, iş başında eğitim ve kişinin işteki verimliliğini artıracabilecek diğer deneyim türleri içermektedir (Becker, 1964, s. 299). Beşeri ve sosyal sermayenin incelenmesi akademik bilim adamlarının girişimciliğe geçiş sürecinin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Akademik bilim adamları kariyerleri boyunca her ikisini de geliştirmeye çalışırlar. Ayrıca beşeri sermaye modelleri sosyal sermaye modellerinden ayrı olarak gelişirken, akademik girişimcilik bağlamında iki teorik yaklaşım kolayca birbirinden ayrılmamaktadır. (Mosey ve Wright, 2007). Bu nedenlerle

akademisyenlerin girişimcilik niyetlerini incelerken beşeri ve sosyal sermayenin de dâhil edilmesi daha doğru sonuçlar doğurabilmektedir.

1.5. Gelişmekte Olan Ülkelerde Akademik Girişimcilik

Gelişmekte olan ülkelerde girişimciliğin teşviki hakkında çok az şey bilinmekte olup bugüne kadar yapılan çoğu araştırmanın odak noktası gelişmiş ülkelerde girişimciliğin teşviki olmuştur. Gelişmiş ülke ekonomilerinde girişimcilik hakkında bilinen olgular, gelişmekte olan ekonomilerdeki girişimcilik için geçerli olmayabilir. Gelişmekte olan ülkeler tipik olarak gelişmiş ülkelerden çok farklı sosyo-kültürel ve politik-kurumsal ortamlara sahiptir. Girişimcilik çalışmaları, girişimcilik faaliyetlerinin ve bunların öncüllerinin ülkeler arasında önemli ölçüde farklılık gösteren belirli sosyal, kültürel, ekonomik, yasal ve politik bağlamlara bağlı olduğunu bu nedenle araştırma sonuçları gelişmiş ülkelerden gelişmekte olan ülkelere genelleştirilmesini sınırladığını göstermiştir (Bruton, Ahlstrom ve Obloj, 2008). Mevcut karşılaştırmalar, girişimcilik niyetlerinin belirleyicilerinin gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır (Iakovleva, Kolvereid ve Stephan, 2011; Schlaegel ve Koenig, 2014).

Karşılaştırma çalışmalarına örnek olarak Iakovleva ve diğerleri (2011), girişimcilik niyetinin ve davranış teorisi öncüllerinin gelişmekte olan ve gelişmiş ülkeler arasında farklılık gösterip göstermediğini araştırmak ve teoriyi iki ülke grubunda test etmeği amaçlamışlardır. Çalışma beş gelişmekte olan ülkede (Brezilya, Meksika, Romanya, Rusya ve Ukrayna) ve dokuz gelişmiş ülkede (Avustralya, Kanada, Çek Cumhuriyeti, Fransa, Almanya, Norveç, İspanya ve Hollanda) niyetler ve bunların öncüllerindeki farklılıkları veya benzerlikleri araştırmaktadır. Ayrıca gelişmekte olan ülkelere yanıt verenler, teorisinin girişimcilik niyetlerinin öncülleri (tutumlar, öznel normlar ve algılanan davranışsal kontrol) konusunda gelişmiş ülkelere yanıt verenlere göre daha yüksek değerler almıştır. Buna göre gelişmekte olan ülkelere katılımcıların, gelişmiş ülkelere yanıt verenlere göre daha güçlü girişimci niyetleri olduğunu görülmüştür (Iakovleva, Kolvereid ve Stephan, 2011).

Literatürde gelişmiş ülkelere yönelik mevcut odaklanmaya ve gelişmekte olan ülkelerin ihmal edilmesine ek olarak hem iç psikolojik faktörleri hem de dış çevresel faktörleri dikkate alan az çalışma bulunmaktadır (Lüthje ve Franke, 2003; Nabi v Liñán,

2013). Bruton ve arkadaşları (2008), gelişmekte olan ekonomilerde girişimcilik araştırmalarında genel bir yetersizliğe işaret etmektedir. Akademik girişimcilik niyetlerinin öncüllerini etkileyebilecek farklı faktörleri hesaba katması gereken yöneticiler ve politika yapıcılarının yanı sıra araştırmacılar, uygulayıcılar, bilim adamları ve akademisyenler için çıkarımların incelenmesi gerekmektedir. Buna örnek olarak İran’da gerçekleştirilen bir çalışmada batılı girişimci niyet modellerinin gelişmekte olan bir ülke bağlamında da geçerli olup olmadığını ve modelin gelişmiş ülkelerde elde edilen sonuçlarla karşılaştırılması yapılmıştır. Çalışmada motivasyonel faktörlerin (girişimciliğe yönelik tutumlar ve algılanan davranışsal kontrol) girişimci niyetler ile ilişkilerini belirlemek için hem içsel kişilik faktörler (başarı ihtiyacı, risk alma ve kontrol odağı) hem de dış bağlamsal faktörler (algılanan engeller ve destek) test edilmektedir. Çalışmanın bulgularına göre girişimcilik niyetleri ile ilgili her üç motivasyon faktörü gelişmiş ülke bağlamlarından farklı olarak gelişmekte olan bir ülke bağlamında güçlü ilişki göstermiştir (Karimi ve diğerleri, 2015).

Yazında yapılan çalışmalarda ele alınan belirleyiciler ve çıkarımlardan bazıları şu şekildedir; Azgelişmiş ülke Sudan’da yapılan akademik girişimcilik çalışmasına göre ülke her acıdan yaygın olarak elverişsiz koşullardan muzdarip olduğu için dezavantajlarını gidermek açısından ciddi girişimlerde bulunmaktadır. Ekonomik olarak ülke yüksek enflasyon oranları ve geniş işsizlik düzeyiyle karşı karşıyadır. Bu sorunların aşılması için girişimciliğe yönelik çalışmalarda bulunmaktadır (Atiya, Zaroug, Mohamed ve Shoaib, 2019). Az gelişmiş ülke olan Afrika’da Urban ve Chantson’ın (2019) yapmış olduğu çalışmaya göre politika yapıcılarının girişimcilik niyetlerinin çeşitli tahmin edicilerini tek bir tutarlı çerçeveye entegre ederek, girişimcilik niyetlerini etkileyen farklı bireysel ve bağlamsal değişkenlerin tamamlayıcı doğasını daha iyi anlanabileceğı önerilmektedir. Mevcut çalışmamıza benzer şekilde Abedelrahim (2020) yaptığı çalışmada ise Sudan üniversitelerinde akademik personelin girişimcilik niyeti üzerinde detaylandırılan niyet temelli modelinde olduğu gibi çeşitli girişimcilik niyeti tahminleri tek bir uyumlu çerçeveye entegre etmiştir. Model, girişimci tutumun öncüllerini (yaratıcılık, özgüven, algılanan fayda ve iş deneyimi) içermektedir. Bulgular teorik modelin azgelişmiş ülkelerden biri olan Sudan’daki akademik girişimcilik niyetini açıklama yeteneğini kanıtlamaktadır. Çalışma sonuçlarına göre ise algılanan kontrolün

girişimcilik niyeti üzerinde önemli bir etkisi olduğu ayrıca hem iş ortamının hem de deneyimin algılanan kontrolü olumlu etkilediği göstermiştir (Abdelrahim, 2020).

Akademik girişimciliğin ekonomi üzerinde teknoloji gelişiminde büyük bir rol alma konusunda gittikçe artan bir eğilim olduğunu görölmektedir. Ampirik çalışmalar ölkede bulunan üniversitelerde yapılan temel araştırma atılımlarının o ölkenin ekonomisine önemli ölçüde katkı sağlayacağını göstermiştir. Göröldüğu üzere ekonomi üzerinde akademik girişimcilik faaliyetlerinin etkisi olmakta ve üniversiteler arasında teknoloji gelişiminde artan oranda eğilim göstermektedir (Link, Siegel ve Bozeman, 2007). Fischer ve arkadaşları (2019), yeni sanayileşmiş ölkeler grubunda yer alan Brezilya’da akademik çevrenin akademik girişimcilik üzerindeki rolünü çözmeyi amaçladığı çalışmasında üniversite düzeyinde kurumsal ortamın etkileri değeriendirilmektedir. Sonuçlar, Brezilya üniversitelerinde akademik girişimciliği teşvik etmeyi amaçlayan girişimlerde bir miktar etkisizlik olduğunu çoğu kurumsal değerişkende önemsizliği vurgulayarak, üniversiteler düzeyinde başarılı bir şekilde eklenmiş sistemlerin olmadığını öne sürmektedir. Ana çıkarımlarsa gelişmiş ölkeler bağlamında belirli üniversitelerde başarılı olduğu kanıtlanmış stratejilerin uyarlanması etkili olmasında sorunlar yaşanabileceğini göstermiştir. Sonuç olarak gelişmiş ölkeler bağlamında araştırma sonuçlarının gelişmekte olan ölkelerde akademik girişimcilik üzerinde genellenemeyeceğini göstermektedir, ulusal literatürde ve mevcut yazında bu konu da hale eksiklikler bulunmaktadır.

BÖLÜM 2: AKADEMİK GİRİŞİMCİLİK NİYETİNİN BELİRLEYİCİ FAKTÖRLERİ

2.1. PSİKOLOJİK FAKTÖRLER

Girişimcilik niyetinin incelenmesi insanların girişimci biliş ve davranış kalıplarına ilişkin anlayışlarını içinde barındırmaktadır (Barbara, 1988). Girişimci niyetlerin tetikleyicilerine daha fazla ışık tutmak için yapılan çalışmalar girişimciliğin bilişsel boyutlarına da ele almaktadır (Boukamcha, 2015; Douglas ve Fitzsimmons, 2011). Girişimci olma kararı, girişimcinin yaratıcılığı ve girişimin uygulanabilirliği ile ilgili olumlu algılarının yanı sıra girişimci özgüveninden de etkilenmektedir (Douglas ve Shepherd, 2002; Otache, Edomonyi Edopkolor ve Chinonso Okolie, 2021). Bu nedenle psikoloji literatüründe girişimci davranışı anlamak için öncelikle girişimcilik niyetini ve girişimcilik niyetini etkileyen faktörleri belirlemek gerekmektedir. Çalışmanın bu bölümünde psikolojik faktörler başlığı altında yer alan değişkenlere yönelik olarak kavramların yazında olan tanımlarına, kuramsal temel ve boyutlarına, amaç ve önemine yer verilmiştir.

2.1.1. Yaratıcılık

Yaratıcılığı tanımlamanın bilimsel süreci onlarca yıllık araştırmaları kapsayan bir sürekliliktir. Literatürde yaratıcılığın birden çok tanımlaması bulunmakta olup bireysel ve grup düzeyinde yaratıcılığın geliştirilmesine yönelik çeşitli uygulamalar yer almaktadır. Yaratıcılık, basit anlamda bir kategoriye veya bir bireyi tanımlayan bir terim olmayıp aksine yaratıcılık, çeşitli yönleri ile insan yaşamında önemli olan çok yönlü bir fenomen olarak görülmektedir (Amabile, 1983). De Bono (1996) yaratıcılığı mevcut olmayan bir şeyin formülasyonu ya da yaratılması olarak tanımlar. Yaratıcılık, mevcut kaynakları bilinmeyen bir şekilde reforme ederek problemler ve bunların iddia edilen çözümleri arasındaki ilişkiyi hızlı kurabilme yeteneği olarak da tanımlanmaktadır. Buna göre spesifik olarak yaratıcılık yeni ve faydalı ürünler, süreçler veya hizmetler üretmeyi içermektedir (Shalley ve Gilson, 2004). Ayrıca yaratıcılık kavramı sözde bir “yenilik” elde etmeyi amaçlamaktadır. Bu nedenle inovasyon için bir başlangıç noktası olup yaratıcı fikirlerin başarılı bir şekilde uygulanması olarak kabul edilebilir (Bull ve Willard, 1993).

Yaratıcılık, temel bilişsel süreçlerin işleyişinden kaynaklanıyor gibi görünmekte olup bilişsel yöntemde, araştırmacılar yaratıcılık sürecine önem vermişler ve yaratıcı düşüncenin mekanizmasını ve teknolojisini tanımlamaya çalışmışlardır. Psikolojik ölçüm yönteminin ortaya çıkmasıyla birlikte birçok çalışma da yaratıcılığın aslında açıklık yeteneği, hiyerarşik düşünme, özerklik, keşfedici davranış vb. gibi daha fazla yeteneği içerdiği görülmüştür. Bu nedenlerle bilişsel kavramlar mevcut çalışma içerisinde psikolojik faktörler başlığı altında yer almaktadır (Miranda, Chamorro-Mera ve Rubio, 2017). Girişimci biliş literatürü ise bireylerin fırsatlara karşı duyarlı olmalarına ve fırsatları fark etmelerine yardımcı olan bilişsel özellikler hakkındaki anlayışı içermektedir. Yaratıcılık bu süreçte kilit bir rol olarak öne çıkarılmıştır. Strzalecki (2000), tarafından önerilen yaratıcılık modeline göre yaratıcılığın birincil koşulu, bilişsel sistemin etkinliği ile ilişkilendirilen yüksek düzeyde esneklik, özgünlük ve bilişsel süreçlerin akıcılığıdır. Girişimcilik alanında yaratıcılık ve girişimcilik niyeti ilişkisini incelemek için Strzalecki'nin (2000) modeli başarıyla kullanılmaktadır (Hills, 1999).

Bilişsel yaklaşıma göre girişimciler, yeni bir olgunun (örneğin, yeni bir ürün veya hizmet, yeni bir pazar, yeni üretim veya hammadde veya mevcut teknolojileri organize etmenin yeni bir yolu) yaratma fırsatını tanıyan veya keşfeden ve daha sonra bunu gerçekleştirmek için çeşitli araçlar kullanan kişilerdir. Girişimciliğe ilişkin bu bilişsel perspektifte gelişen bir araştırma akışı, yeni ve faydalı fikirlerin üretilmesi yani yaratıcılık ve girişimcilik arasındaki bağlantıyı vurgulamaktadır (Baron ve Ward, 2004). Bir bireyin yaratıcılığı, hem kısa hem de uzun vadede yeni ve faydalı fikirlerin geliştirilmesidir. Bu süreçte devam eden deneyimlerin bir sonucu olarak, bireyler çok miktarda bilgi biriktirirler ve bu bilgiyi özellikle yaratıcılık ve yeni fikirlerin ortaya çıkması ile ilgili çeşitli bilişsel yapılar veya kavramlar şeklinde depolarlar. Bilişsel yapılar veya kavramlar şeklinde depolanan bilgiler etkin bir şekilde işlenirse yeni fikir üretimine neden olabilir. Bu yeni fikirler, tüm yaratıcılık kavramını temsil eder ve genellikle yeni girişimci ve girişimlerle sonuçlanır. Girişimciliğe bilişsel yaklaşımlar, bu nedenle, bir kişinin yaratıcılığını, girişimci niyetin önemli, ancak henüz yeterince çalışılmamış bir öncülü olarak vurgular (Ward, 2004; Miranda, Chamorro-Mera ve Rubio, 2017; Baron, 2007).

Yaratıcılık geleneksel olarak bir kişilik özelliği şeklinde görülse de çalışmalar yaratıcılığın bireyin içinde geliştiği bağlama duyarlı olduğu gerçeğinin giderek daha fazla altını çizmektedir. Bu nedenle yaratıcılık, kişilerarası ortamlardaki etkileşimli bir sürecin

sonucu olarak tasvir edilir (Walton, 2003). Yaratıcılık, her zaman olmasa da tek başına da ortaya çıkabilir. Genellikle yaratıcılık, iş arkadaşları ve ekip üyeleri arasındaki etkileşimli bir sürecin sonucudur. Bu nedenle yaratıcılıkta başkalarının sosyal etkileri önemlidir (Shalley ve Gilson, 2004). Çevresel faktörler dikkate alınırsa yaratıcılık, özerklik gibi faktörlerle ilişkilendirilecektir (Guilford, Wilson ve Christensen, 1952). Yaratıcılık doğası gereği riskler içerir. Yeni ürünler veya süreçler geliştirmek için bireylerin denemeye ve denerken de başarısız olma olasılığını kabul etmiş olmaları gerekir. Yazındaki bazı araştırmalar, yeni fikirlerin üretilmesini problem çözmeyle ilişkilendirmektedir. Buna göre zorlu durumlar, engelleri alternatif yollarla aşma veya sorunları çözmek için yeni bilgiler edinme kararlılığını tetikleyebilmektedir. Bu nedenle, problemleri başarılı bir şekilde çözmek, bireylerin yaratıcılıkları hakkında kendi algılarını geliştirebilir (Amabile, 1996).

Girişimcilik perspektifinden yaratıcılık, yeni girişimler veya projeler yaratmak için pratik fikirler geliştirerek yeni ürün veya hizmetler oluşturma sürecini yansıtmaktadır. Girişimcilik oluşturma sırasında yer alan birçok engel ele alındığında önemli ölçüde yaratıcılığın gerekli olduğuna işaret edilmektedir. Yaratıcılığı, bireylerin sahip olduğu değerli bir hammadde olarak adlandırılmış olup girişimcilikle ilgili farkındalık ve fırsatları belirlemek gibi becerileri geliştirerek girişimcilik niyetini etkileyeceği belirtmiştir (Khedhaouria, Gurău ve Torrès, 2015). Yaratıcılık, yeni firmaların kurulmasına yol açan fırsatların belirlenmesiyle bağlantılı olduğu için, girişimci niyet veya davranış için de önemlidir. Bu nedenlerle yaratıcılık, girişimciliğin temel bir unsuru olarak görülebilir. Ayrıca girişimciliğin bir yaratıcılık biçimi olduğunu iş yaratıcılığı, girişimci yaratıcılık gibi sınıflandırılabilirliğini çünkü genellikle yaratıcı olguların farklı alanlarda ilk ve kullanılabilir olduğu iddiasında bulunmaktadır (Lee, Florida ve Acs, 2004).

Sternberg ve Lubart'a (1999) göre girişimcilik bir şekilde yaratıcılığın bir sonucudur. Çünkü genellikle yeni işler orijinal ve faydalıdır. Sternberg (2004) benzer şekilde yaratıcı zekanın yani kalıpların dışında düşünme kapasitesinin bireyin yeni bir girişimde bulunma kararını etkileyebileceğini savunmaktadır. Planlı davranış teorisi ve girişimcilik olay modellerine göre ise yaratıcılığın girişimcilik niyetleri üzerindeki etkisini yaratıcılığı yüksek kişilerin girişimcilik faaliyetlerinde olumlu bir tutum ve yüksek özgüvene sahip olabilecekleri şeklinde açıklamıştır. Buna göre günümüzün teşvik edici

iş ortamında girişimcilik, soyut sosyal normlar ile insanların yaratıcı işlere yönlendirecektir (Zhao, Seibert ve Hills, 2005). Hamidi ve diğerleri (2008) yüksek yaratıcılık puanlarının girişimcilik niyetleri üzerinde güçlü bir pozitif etki sağladığına dair daha fazla kanıt sağlar ve bireysel yaratıcılığın girişimcilik niyetleri modellerine dahil edilmesi gerektiğini savunur. Buna ek olarak Zampetakis ve Moustakis (2006), farklı yaratıcılık türlerinin henüz girişimci olmayan kişilerin girişimcilik niyetlerini nasıl etkilediğini araştırmıştır. Sonuç olarak, bireylerin algılanan yaratıcılığının onları girişimde bulunmaya yönlendirmesinin muhtemel olduğunu bulmuşlardır. Akademik girişimcilik açısından Miranda ve arkadaşları (2017) gibi birçok araştırmacı ise akademisyenlerin girişimcilik niyetlerini yaratıcılık faktörünü dikkate alarak incelemiştir.

2.1.2. Algılanan Fayda

Algılanan fayda, bireyin beklenen geliri, bu geliri elde etmek için yapılması gereken çalışma miktarı, ilgili riski, kişinin bağımsızlık arzusuna karşı tutumları ve beklenen çalışma ortamı algıları gibi faktörlerin toplamıdır. Bireyin herhangi bir meslekten faydasının ister serbest meslek sahibi olsun ister çalışan olsun gelire karar verme kontrolüne, riske, gerekli çalışma koşullarına bağlı olduğu varsayılmaktadır. Bireyler, belirtilen çalışma koşullarının her birine karşı tercih ya da isteksizlik gösterecek ve bireyin her bir meslekten elde edeceği toplam faydayı belirleyen her çalışma koşulunun miktarı ile bağlantılı olarak bu tercih ya da isteksizliğin derecesi farklılaşmaktadır. Bireylerin, potansiyel olarak en büyük faydayı (veya psişik tatmini) vaat eden eylem yolunu seçtiği varsayılır. Bir hareket tarzının bazı unsurları yararsızlık (tatminsizlik) içerebilir. Bu nedenle, bu tür can sıkıcı unsurlar bu hareket tarzının daha zevkli unsurlarından elde edilen faydayı bir dereceye kadar dengeleyecektir. Kariyer seçimi bağlamında, bireyin gelirden (bu gelirle satın alabileceği mal ve hizmetlerden elde edilen) fayda elde etmeyi ve çalışma çabasından, risk taşımadan, bağımsızlıktan faydalandığını veya fayda sağlamayı beklediği varsayılır (Douglas ve Shepherd, 2000).

Bireyleri belirli bireysel veya örgütsel hedeflere yönelik çaba göstermeye teşvik eden psikolojik bir güç olan motivasyon, bireysel bir ihtiyacı tatminine yönelik bir mekanizmadır. Motivasyonun bir uzantısı olan beklenti kavramı işyerinde motivasyonu açıklamada merkezi bir rol oynamaktadır (Ambrose ve Kulik, 1999). Beklenti teorisi, bulunan davranışın bireyin tepkisinin algılanan değeri ile birlikte davranışın tekrar

edilme olasılığının artmasına ilişkin beklentiye ifade etmektedir. Beklenti teorisi üzerine yapılan araştırmalara göre beceri ve yetenek algılarının beklenti algılarını etkilediği öne sürülmektedir (Katzell ve Thompson, 1990). İnsanlar, beklentilerine göre görevler seçer ve çaba gösterirler. Yeteneklerini aştığını düşündükleri faaliyetlerden kaçınırken baş edebileceklerini düşündükleri faaliyetleri seçerler. Son olarak, bireyler başarılı olmayı umdukları ve elde edecekleri faydanın yüksek olacağını düşündükleri işlerde daha uzun süre ısrar ederler ve daha fazla çaba harcarlar (Bandura, 1982). Douglas ve Shepherd'ın (2000), ekonomiden gelen fikirlere dayanan girişimci niyet modeline göre girişimciliği sürdürme seçiminin bir kişinin fayda fonksiyonuna bağlıdır. Girişimciliği sürdürme seçimi, bir kişinin beklenen gelir, bu geliri elde etmek için beklenen iş çabası miktarı, içerdiği risk ve ayrıca kişinin arzu ettiği tutumlar gibi faktörler hakkındaki algıları yansıtan fayda fonksiyonuna dayanmaktadır. Fayda çerçevesi, beklenti yaklaşımıyla benzerliklere sahiptir. Modelde neden bazı insanların girişimci olmayı, diğerlerinin ise çalışan olmayı seçtiğinin üzerinde durulmaktadır. Buna göre birey, hangi kariyer yolunda maksimum fayda elde etme konusunda beklentiye sahipse, girişimci bir kariyer, çalışan olarak bir kariyer veya ikisinin bir kombinasyonunu seçeceği varsayılmaktadır.

Beklenti teorisinin merkezinde bireyin üç önemli ilişkiyi bilişsel olarak tanıması yer alır (Vroom, 1964). İlk olarak, insanlar belirli bir miktarda çaba sarf etmenin belirli bir performans seviyesinin (efor-performans ilişkisi) elde edilmesiyle sonuçlanabileceğine inanmasıdır. İnsanlar kendilerine var olan beceri ve yeteneklerin yeterli olmayacağını veya kontrolleri dışındaki koşulların gerekli performans düzeyine karşı geleceğini algıarlarsa, gerekli davranışlarda bulunmak için motive olmayacaklardır. İkincisi ise, insanlar belirli bir performans seviyesinin aslında belirli bir sonuçla sonuçlanacağına inanmalıdır. İlk ilişki bağlantısının geçerli olduğunu varsayarsak bir kişi gerekli performans düzeyinin zaten sonuçlanamayacağını algılasa yine de performans göstermeye motive olmaz. Son olarak, insanların motive olmaları için, ödül veya sonucun çekici olması gerekir. Bu nedenle, ilk iki ilişki geçerli olsa bile, ödül veya sonuçla ilişkili fayda yeterince yüksek değilse, kişi motivasyonsuz kalacaktır (Shepperd, 2001). Beklenti ve öznel beklenen fayda gibi modelleri kullanarak birçok girişimcilik araştırmacısı, bir bireyin girişimcilik kariyerine devam etme seçimini etkileyen psikolojik faktörleri tanımlamayı amaçlamıştır (Campbell C. A., 1992; Herron ve Sapienza, 1992; Katz, 1992). Bu konuda yapılmış çalışmada, bir iş kurma seçimini

etkileyen bilişsel mekanizmaları tanımlayan psikolojik modellere beklenti fikirlerinin nasıl dahil edildiğine dair örnekler sunulmaktadır (Gatewood, Shaver, Powers ve Gartner, 2002).

Girişimciliğin algılanan faydaları ekonomi, sosyoloji, psikoloji ve tüketici davranışı gibi çeşitli disiplinlerdeki geniş alanlara uygulaması nedeniyle beş boyutta ele alınmaktadır. Algılanan faydayı oluşturan boyutlar; duygusal değer, girişimci faaliyetten kaynaklanan duygular veya duygusal durumları ifade eder. Girişimci eylemde bulunmak bireyin duygusal ihtiyacını karşılayabiliyorsa, bireyin yeni bir girişime başlama niyeti daha fazla olacaktır (Shane, Locke ve Collins, 2003). Ekonomik değer ise yeni bir işi sürdürmekten dolayı elde edilen ekonomik faydaları ifade eder. İster zanaatkâr isterse fırsatçı girişimciler olsun, yeni bir girişimin ticari kazançları girişimcilik kararında önemli bir faktördür. Sosyal değer ise kişilerarası/grup etkileşimleri yoluyla elde edilen faydaları temsil eder. Girişimci olmaktan elde edilen sosyal statü veya belirli bir sosyal ağ kurmanın faydaları ile ilgilidir. Epistemik değer ise girişimci faaliyetlerin merak uyandırma, yenilik sağlama ve bilgi arzusunu tatmin etme yeteneği yoluyla elde edilen faydaları ifade eder. Son olarak kendini gerçekleştirme değeri, girişimcilerin potansiyellerinin ve hırslarının girişimci faaliyet yoluyla gerçekleştirilebileceği ile ilgilidir. Kendi işlerini sürdürmeyi tercih eden bireyler böyle bir kariyerin bir organizasyon için çalışmaktan daha heyecan verici bir iş deneyimi kazandıracağını düşünürler (Brenner, Pringle ve Greenhaus, 1991).

Girişimcilik faaliyetlerinde bulunan akademisyenler akademik kariyer içerisinde yeni ve farklı olanaklar olduğunu göstermiştir. Douglas ve Shepherd (2002) göre kişinin girişimcilik niyeti ya da girişimciliği sürdürme seçimi özerklik için arzu ettiği tutumlar, beklenen çalışma ortamı hakkında algıları, kişinin beklenen geliri, bu geliri elde etmek için çalışması gereken süre, ilgili riskler hakkındaki algıları ile ilişkilendirmiştir. Finans sağlama ve yöneticilik bilimsel idarecilik gerektirmekle birlikte bilim insanı rollerine yeni boyutlar kazandırmıştır. Etzkowitz (1983, s. 220) göre yönetici veya rektör gibi çeşitli rolleri üstlenen bilim insanlarının meslektaşları ve bu rolü üstlendiklerini gören diğer bireyler tarafından bilim insanı yerine yönetici olarak görülmeye başlandığını ya da yöneticiliği üstlenen mühendislerin mühendis değil de yönetici olarak kabul gördüklerine dikkat çekmektedir. Belirtilen bu durumun girişimci olan bilim insanları için geçerli olmadığını ifade etmektedir. Bilim insanları çalışmalarını fon sağlamak veya büyük

araştırma projeleri geliştirmek ile sınırlasalar bile bilimsel camia içerisinde bulundukları sürece bilim insanı olarak değerlendirilmeye devam edilmektedir. Buna göre bireyler algıladıkları faydalar (zenginlik, güç ve prestijden kaynaklanan) maksimize edildiğinde girişimci olmayı seçtikleri öne sürülmektedir (Baumol, 1996).

2.1.3. Kendine Güven

Kendine güven, girişimcinin belirlemiş olduğu hedeflere ulaşmak için kendisine duyduğu inanç olarak tanımlanabilir. Girişimci, girişim eyleminde başarılı olacağına inandığı karşısına çıkan aksiliklerin ve zorlukların üstesinden gelebileceğine güvendiği takdirde başarılı olabilecektir (Çetinkaya Bozkurt, 2011, s. 14). Otache (2020), kendine güveni “bireyin belirli bir görevi başarabileceğine dair tam bir güven duygusuna sahip olma yeteneği” olarak tanımlamıştır. Buna göre kendine güven, bir bireyin girişimcilikle ilgili görevleri yerine getirebileceğine dair tam bir emin olma yeteneği olarak tanımlanabilir. Kendine güvenin başkalarını ikna etmeyi kolaylaştırdığını ve bireysel motivasyonu geliştirdiğini böylece bireylerin belirlenen hedeflere ulaşılana kadar çaba göstermeye devam ettiğini öne sürmektedir. Kendine güven, kişinin belirli hedeflere ya da amaçlanan sonuçlara ulaşmak için gereken projeyi veya belirli bir dizi görevi organize etme ve yürütme konusundaki kişisel becerisine olan inancı olarak ifade edilir; bu durumda bu bir iş yaratmaktır. Kendine güven, bir eylemde belirli bir amacı elde edebileceğine dair kişisel inançlarla ilişkilidir (Vidal-Suñé ve Antoni, 2013). Başka bir tanıma göre özgüven; insanın kendi niteliklerine, yeteneklerine ve yargılarına duyduğu güven duygusudur (Twibell, 2008).

Kendine güven, girişimcilik faaliyetlerinin başlangıcında ortaya çıkan girişimin geliştirilmesine ve yönetimine kadar girişimcilik sürecinin aşamalarında bulunmaktadır. Ayrıca araştırmalar özgüvenin girişimci bir bireyin temel nitelikleri veya kalıcı nitelikleri olan risk alma eğilimi, yenilikçilik, belirsizliğe tolerans, proaktiflik ve kontrol odağı ile pozitif olarak bağlantılı olduğunu göstermiştir (Garaika, Negara, Selatan ve Margahana, 2019). Ho ve Koh'da (1992) yaptığı araştırmalarda kendine güvenin önemli bir girişimci kişilik özelliği olduğunu risk alma, belirsizliğe karşı tolerans, kontrol odağı gibi özellikler üzerinde de etkisi olduğunu ortaya koymuştur. Birey, belirlenen hedeflere ulaşma yeteneklerine inandığında yüksek özgüvene sahip olduğu tahmin edilmektedir. Bu bağlamda Koh (1996), girişimcilerin iş becerilerine ek olarak yüksek özgüvene sahip

olması gerektiğini savunmaktadır. Ayrıca Ferreira ve arkadaşlarının (2012) yaptıkları çalışmada girişimcilik niyetini, kendine güvenin girişimci tutum ve başarı ihtiyacı ile birlikte önemli ölçüde etkilediğini ortaya koymuştur.

Motivasyon beklenti teorisi, bir kişinin alternatif davranışlar arasından seçim yapmasının büyük ölçüde en arzu edilen sonuçlara yol açan davranışa bağlı olduğuna dayanmaktadır. Öz-yeterlik teorisi ise bir bireyin belirli bir davranışı göstermesi, bireyin o davranışı gerçekleştirmek için sahip olduğu yetenek ve becerilere duyduğu güven miktarına bağlı olduğunu varsaymaktadır. Bu nedenle beklenti ve öz-yeterlik teorilerinden elde edilen bilgilere dayanarak insanların eylemin olumlu sonuçları olduğunu algıarlarsa ve kendilerini gerçekleştirme yeteneklerine ve güvenlerine sahip olduklarını algıarlarsa belirli bir eylemi gerçekleştirecekleri tartışılabilmektedir (Boukamcha, 2015; Douglas ve Fitzsimmons, 2011). Bénabou ve Tirole (2002) göre kendine güven, psikolojik açıdan insanları daha mutlu kıldığı başkalarını doğru ya da yanlış şekilde ikna etmeyi kolaylaştırdığı ve bireylerin projeler gerçekleştirme amaçlarına ulaşmak için sebat etme motivasyonunu geliştirdiği için değerlidir. Bu nedenle kendine güven psikolojik faktörler başlığı altında değerlendirilmektedir. Psikolojik açıdan kendine güven, yaygın olarak değerli bir bireysel varlık ve kişisel başarının anahtarı olarak kabul edilmektedir (Bénabou ve Tirole, 2002). Buna göre, kendine güveni daha fazla olan kişilerin çevrelerini diğerlerine göre daha olumlu algılamaları ve gelecekleri hakkında daha iyimser bir bakış açısına sahip olmaları beklenebilir. Bu açıdan bir kişinin özgüveni yüksekse, girişimcilik niyeti güçlüdür denilebilir (Turker ve Sonmez Selcuk, 2009).

Mevcut çalışmalar kendine güvenin girişimcilik niyeti geliştirdiğini göstermiştir. Busenitz'in (1999) çalışması, kişisel güvenden yoksun girişimcilerin yeni bir girişimin dikkate değer risklerini üstlenme olasılıklarının daha düşük olduğunu ileri sürmektedir. Robinson ve arkadaşları (1991) ise özgüvenin en önemli girişimci niteliklerden biri olduğunu öne sürmüştür. Bireylerin düşük özgüvene sahip olmaları durumunda belirli görevleri yerine getiremeyebileceklerine dikkat çekmiş olup, girişimcilerin girişimci olmayanlara göre daha yüksek özgüvene sahip olduklarını da bildirmiştir. Ayrıca, Toeh ve Chong (2014), özgüven eksikliği olan ya da düşük olan bireylerin girişimci niyetinin düşük ya da eksikliğini öngördüğünü kaydetmiştir. Anabela ve arkadaşları (2013) ise özgüvenin girişimcilik niyetinin güçlü bir yordayıcısı olduğunu bulmuştur. Girişimcilik

niyeti açısından özgüven faktörü çalışılmış olmakla birlikte akademik açıdan incelemeler oldukça sınırlıdır. Ancak Abedelrahim'ın (2020) az gelişmiş ülke bağlamında Sudan'a gerçekleştirdiği çalışmasına göre kendine güvenin tutum aracılığıyla niyete etkisi tespit edilmiştir.

2.2. İNSAN SERMAYESİ

İnsan sermayesi belirli bir olgu içindeki eğitim ve deneyim anlamına gelmektedir (Becker, 1964). Bireye odaklı araştırma alanında insan sermayesi, belirli bilgi ve becerileri içermektedir. Bunun yanı sıra bazı araştırmacılara göre örgün eğitim girişimcilikle ilgili bilgi ve becerilerin temeli olarak görülmekte ve deneyimler de ilgili oluşacak başarılarla öncülük edebilmektedir (Davidsson ve Honig, 2003). Genel olarak insan sermayesi, önceki deneyim ve eğitimden elde edilen bilgi ve becerilerin toplamı olarak tanımlanabilmektedir. Buna göre bireyin sadece bir kursa gitmiş veya bir sektörde çalışmış olmasının önemine değil, aynı zamanda bunu yaptıkları için kazandıklarını hissettikleri uzmanlık, deneyim ve bilgi düzeyinin de dikkate alınmasının çok daha önemli olduğu belirtilmiştir (Ernst, 2008). Çalışmanın bu bölümünde, insan kaynağı başlığı altında yer alan değişkenlere yönelik olarak kavramların yazında olan tanımlarına, kuramsal temel ve boyutlarına, amaç ve önemine yer verilmektedir.

2.2.1. İş Deneyimi

Girişimcilik literatüründe deneyim genellikle girişimcilik becerilerine olan inanç ile ilişkilendirilir. Diğer bir deyişle, daha önce girişimcilik faaliyetlerinde bulunmuş kişiler kendi girişimcilik potansiyellerine olan inançlarının oldukça yüksek olduğu ifade edilmektedir. Bu açıdan girişimcilik literatürü, deneyimli girişimcilerin iş fırsatlarını ve yenilikçi fırsatları tanımlamakta deneyimsiz olan acemi girişimcilere göre daha başarılı olduklarını göstermektedir (Obschonka , Goethner , Silbereisen ve Cantner, 2012; Clarysse, Tartari ve Salter, 2011). Deneyimin girişimciliğe olan etkisini açıklayan mekanizma psikoloji literatüründeki öz-yeterlilik teorisidir. Bu bağlamda, kişi önceden girişimcilik sürecinde bulunmuş ise kendisinin neleri beklediğini bilir ve kendi yeteneklerini daha iyi değerlendirebilir (Bandura, 1982).

Bir iş kurma geçmişine sahip bireyler daha fazla iş deneyimi kazandıkça endüstrideki rutinelere ve çalışma yöntemlerine aşina oldukları için endüstri-bilim

etkileşimlerine girme eğiliminde olabilirler. Diğer bağlamlardaki girişimcilik araştırmalarına paralel olarak, başlangıç deneyiminin yeni girişimlerini olumlu yönde etkileyeceği öne sürülmektedir. İş fırsatlarını belirlemeye yönelik deneyim, girişimci faaliyetlere karşı olumlu bir tutuma dönüşmektedir. Bu nedenle, iş yerinde veya ortak araştırma projelerine katılırken daha önce iş tecrübesine sahip olan araştırmacılar, araştırmalarının sonuçlarını ticarileştirme konusunda olumlu bir tutuma sahiptirler (Abreu ve Grinevich, 2013; Erikson, Knockaert ve Foo, 2015; Carr ve Sequeira, 2007). Daha az deneyimli girişimciler genellikle ticarileştirme fırsatlarını belirlemede ve bilimsel araştırma ile endüstri ağları arasındaki boşluğu doldurmada zorluk yaşarlar (Mosey ve Wright, 2007).

Akademik alanda, Ding ve Choi (2011), akademisyenlerin iş sektörüyle (patentler, ortak araştırma projeleri/sözleşmeleri, ağ oluşturma vb.) önceki deneyimlerinin girişimci davranış üzerinde doğrudan bir etkisi olduğunu ifade etmiştir. Deneyimli akademisyenlerin kısmen de olsa örtük bilgiye dayanan (şirketleşme, danışmanlık gibi) deneyimlere sahip olması ayrıca daha yüksek derecede kişisel katılım gerektiren girişimci faaliyetlere katılmak için zamana sahip olmaları daha olasıdır (Klofsten ve Jones-Evans, 2000). Ayrıca deneyimli akademisyenlerin iş ve endüstride daha geniş ağlar geliştirmeleri de olasıdır, bu da onların TTO hizmetlerini kullanmadan daha gayri resmi girişimci faaliyetlerde bulunmalarına olanak tanır (Link, Siegel ve Bozeman, 2007; Fini, Lacetera ve Shane, 2010). Krabel ve Mueller (2009) yaptığı çalışmaya göre ise bilim adamlarının girişimcilik faaliyetlerinin büyük ölçüde patentleme faaliyetine, girişimcilik deneyimine, araştırmayı ticarileştirmenin faydaları hakkındaki kişisel görüşlere ve endüstri ile yakın kişisel bağlara bağlı olduğunu göstermiştir. Patentleme faaliyetlerinde daha kapsamlı geçmiş deneyime sahip araştırmacı bilim insanlarının daha yüksek patent ve lisanslama isteklerine sahip olacağını savunulmaktadır. Bunun nedeni ise, patentlemenin doğası gereği karmaşık ve teknik bilgi içermesidir. Daha yüksek düzeyde patentleme deneyimine sahip bireyler, gelecekteki patentleme ve lisanslama faaliyetlerinde başarılı olma yeteneklerinden daha emin hissedeceklerdir (Erikson, Knockaert ve Foo, 2015).

Bilimsel üretkenliğin alana özgü deneyim ve girişimci istekler arasında önceden varsayılmış olan ilişkiyi olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Girişimci faaliyetlerde deneyim kazanmış bir akademik araştırmacı ancak yüksek düzeyde bilimsel

çıktı ile birleştğinde girişimci faaliyetlerde bulunma yeteneklerinden emin olabilir. Araştırmanın başarılı bir şekilde ticarileştirilmesi için hem yüksek düzeyde bilimsel mükemmelliğe hem de girişimci bir zihniyete ihtiyaç vardır. Sonuç olarak, herhangi bir girişimci deneyime sahip olmayan bir akademik araştırmacı, araştırmayı başarılı bir şekilde ticarileştirme yeteneklerinden emin olmayabilir (Erikson, Knockaert ve Foo, 2015). Kolvereid (1996) göre ise girişimcilik faaliyetlerinde daha önce deneyime sahip olanların, daha önce deneyime sahip olmayanlara göre daha yüksek girişimcilik niyetine sahip olduğuna dikkat çekmektedir. Önceden işletme sahibi olma deneyimi olan girişimcilerin daha geniş sosyal ağlara sahip olduklarını ve ağ bağlarını geliştirmede daha etkili oldukları önerilmiş olup az deneyimli girişimcilerin muhtemelen bilimsel araştırma ağları ile endüstri ağları arasında yapısal boşluklarla karşılaştıkları düşünülmektedir. Akademik disiplin ne olursa olsun daha az deneyimli girişimciler genellikle ticarileştirme fırsatlarını belirlemede ve bilimsel araştırma ile endüstri ağları arasındaki boşluğu doldurmada zorluk yaşarlarken, deneyimli yöneticiler ve potansiyel sermaye yatırımcıları ile ilişkiler kurmayı öğrenmek için işletme sahipliği deneyimi gerekli görünmektedir (Mosey ve Wright, 2007).

2.2.2. Girişimcilik Eğitimi

Girişimcilik eğitimi, bireyin girişimci zihniyeti, beceri ve yetkinliklerini geliştirme, girişim fırsatlarına olan farkındalığını artırma, know-how ve bilgi edinme gibi geçmiş başarılı deneyimlerini paylaşmak için tasarlanmış çeşitli kurum ve üniversiteler tarafından sunulan resmi eğitimlerdir (Alpaslan, Çetinkaya Bozkurt ve Aydoğdı, 2017). Girişimcilik eğitimi, beceri ve zihniyet gelişimi sağlayarak değişime olanak tanımaktadır (Wilson, 2008). Bireyin istihdam yaratma isteğini ve risk alma eğilimini artırabilecek yeni iş geliştirme veya iş planlaması kurslarıdır. Ayrıca fırsatları tanıma ve risk alma konusunda gereken yetkinlik ve yeteneklerin edindirilmesi ile birlikte, iş planlama, finansal gelişim, pazarlama ve nakit akış analizi gibi iş yönetim süreçleri, satış, kar, büyüme, personel seçimi gibi birçok konu, girişimcilik eğitiminin kapsamında yer almaktadır (McIntyre, 2000).

Literatürde ise uzun yıllardır girişimcilik öğrenilebilir mi? Sorusuna cevap aranmaktadır (Wilson, 2008). Girişimciliğin doğuştan gelen ya da sonradan eğitimle öğrenilen bir özellik mi olduğu ikileminde her iki etkeninde etkili olduğu yönünde anlayış

bulunmakta olsa da sadece doğuştan gelen bir yetenekle girişimcilik konusunda başarılı olunamayacağı gibi alınan eğitimde tek başına başarılı olmak için yeterli olmayacaktır. Bireyler doğuştan gelen girişimcilik özellikleri ile eğitimle edindiklerini birleştirerek başarılı bir girişimci olma olasılıklarını yükselteceklerdir (Karadal, 2014, s. 31). Sanchez (2013), girişimcilik yeteneklerinin doğuştan gelen kişilik özelliği olmadığı ve girişimcilik eğitimi ile öğrenileceğine vurgu yapmaktadır. Bazı araştırmacılar girişimciliğin doğuştan gelen bir özellik olduğunu girişimcilik eğitiminin girişimciliğe motive etmediği görüşünü savunsalar da girişimciliğin sonradan kazanılabilen bir etken olduğu görüşü daha ağırlıktadır (Krueger N. , 2009). Girişimci eğitimcilerine göre ise bireyin algıları var olan girişimcilik potansiyellerini geliştirebileceğini ve girişimciliğin öğretilbileceğini ifade etmektedir (Mueller ve Thomas, 2001).

Bandura'nın (1977) sosyal öğrenme teorisi, gözlemsel öğrenme yoluyla yeni bilgiler ve yollar keşfetmek için başkalarını gözlemlemenin önemini açıklamaktadır. Bu bağlamda, sosyal öğrenme teorisi girişimcilik eğitiminin girişimci davranışı nasıl etkileyebileceğine dair temel bilgiler sağlar. Dyer (1994) ise rol modellerin olumlu katkısını vurgulayan girişimci kariyer seçimlerini ele aldığı kariyer sosyalleşme teorisinde kariyer kararlarının eğitim deneyimlerinden etkilendiğini öne sürmektedir. Girişimcilik eğitiminin girişimcilik çıktıları üzerindeki varsayılan etkisi girişimcilik becerilerinin öğretilbileceği perspektifine dayanmaktadır. Girişimcilik eğitime genel olarak potansiyel bir kariyer seçeneği olarak ya da kişinin toplumdaki rolünü takdir etmesini olumlu yönde etkilemeye yönelik bilgi, beceri ve algıları artırmayı amaçlayan girişimci bir eğitim olarak yaklaşılmaktadır. Girişimcilik eğitimi, teorik temelleri, uygulamaları ve teknikleri öğretmek bireyleri ortamla tanıştırır (Bae , Qian, Fiet ve Miao, 2014).

Girişimcilik eğitiminin olumlu etkisi kişinin eğitimle elde ettiği bilgi birikimi, özgüven ve beceri geliştirme desteğinden kaynaklanmaktadır. Girişimci niteliklerinin eğitim programlarından olumlu etkilenebileceğine birçok girişimcilik programı ve kursunun bir kariyer seçeneği olarak girişimcilik konusunda farkındalık oluşturabildiğine ve girişimciliğe yönelik olumlu tutumları teşvik ettiği ihtiyaç duydukları eğitimi alan girişimcilerin ticari uygulamalar için yeni fırsatlar belirleyebileceği tespit edilmiştir (Anderson ve Jack, 2008; Peterman ve Kennedy, 2003). Günümüzde eğitim programları, geçmişte sadece üretime odaklanan bireyler yetiştirme anlayışı yerine yaratıcılığı ve

yenilikçiliği artıran bir anlayışa yönelmiştir. Gerekli olan beceriler belirlenerek eğitimde yeni bir planlamaya gidilmiştir. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün (OECD) yaptığı çalışmada girişimcilik eğitimi ile girişimciliğin yapılabilmesi arasında pozitif bir ilişki ortaya konmuştur (Duran, Büber ve Gümüştekin, 2013). Benzer sonuçlar Küresel Girişimcilik Endeksi (GEM) (2022) raporunda da bulunmakta olup girişimciliğin öğretilebileceği ve girişimcilik eğitiminin girişimcilik faaliyetlerde başarılı olabilmek için girişimcilik yeteneklerinin geliştirilmesinde gerekli olduğu ifade edilmektedir (Oosterlinck, Leiding ve Vercruysee, 2016, s. 8).

Girişimcilik eğitimi tipik olarak girişimcilere ya da öğrencilere odaklanırken, teknolojinin ticarileştirilmesi akademisyenlerin deneyimleriyle eşleşmektedir (Siegel ve Wright, 2015; Guerrero, Urbano ve Fayolle, 2016). Son araştırmaların ardından, üniversite kampüslerinde girişimcilik eğitimi, teknoloji geliştirme ve girişimcilik faaliyetleri arasında simbiyotik bir ilişki olduğunu savunulmaktadır (Bischoff, Volkmann ve Audretsch, 2018). Girişimcilik niyeti ve olası bir girişimci kariyer yönelimi göstergelerinde en yüksek puanlar girişimcilik desteği ve eğitime yatırım yapan üniversitelerde gözlenmiştir. Geçmiş araştırma kanıtları girişimcilik eğitimi ile girişimcilik faaliyetleri arasında açık bir bağlantı olduğunu göstermektedir. Üniversitelerdeki işletme okulları, yeni şirketler kurmak isteyen kampüs topluluğu üyelerine ve teknoloji lisanslama görevlilerine hedeflenen programların sunulması yoluyla beceri ve eğitim eksikliklerinin giderilmesinde önemli bir rol oynayabilmektedir. Bu durumda, girişimcilik eğitimini akademik girişimci faaliyetlerle uyumlu hale getirmek bir üniversitenin önceliği olmalıdır (Galloway ve Brown, 2002). Ayrıca teknoloji ticarileştirme faaliyetlerinden kaynaklanan olumsuz getirileri tersine çevirmek için de kritik bir etken olabilir (Siegel ve Wright, 2015).

2.3. SOSYAL SERMAYE

Sosyal sermaye kavramı ilk olarak sosyolojide geliştirilmiş olup kişinin diğer bireyler, gruplar veya kuruluşlar ile olan sosyal bağlarıyla ilgilenir (Granovetter, 1973). Bu bağlardan elde edilen sosyal sermaye kaynakları özellikle girişimcilik sürecinin ilk aşamalarını, yani girişimciliğe katılmaya yönelik ilk kararı etkilediği görülmektedir (Liao ve Welsch, 2005). Piyasada beklenen faydayı elde etmek isteyen bireylerin etkileşimleriyle oluşturduğu resmi veya gayri resmi ilişkilerdir. Yani sosyal sermaye,

sosyal ilişkiler biçiminden elde edilen sermaye olarak tanımlanabilir (Lin, 2002, s. 21). Başka bir tanıma göre ise sosyal sermaye, bir topluluktaki bireyler arasında başkalarına yarar sağlama eğilimlerinin düzeyi ve karşılıklı güven ilişkisidir. Buna göre sosyal sermaye, sosyal ilişkiler yoluyla biçimlenir ve kavramsallaştırılmaktadır (Seibert, Kraimer ve Liden, 2013). Sosyal sermaye, işletmelerin kuruluş süreçlerinde hayati bir rol oynamakta ve ekonomik birimler tarafından da desteklenmektedir. Bu nedenle yerel olarak geliştirilmiş güçlü bir sosyal bağ, bireylerin daha fazla fırsat elde etmelerini ve yeni girişimler oluşturmada başarılı olmalarına neden olmaktadır (Aldrich ve Zimmer, 1986).

Sosyal bağlar, bireylere hem maddi hem de maddi olmayan çok çeşitli kaynaklara erişim sağlar. Bağların sağladığı somut faydalar arasında finansal kaynaklar ve potansiyel olarak değerli bilgilere erişim yer almaktadır. Daha az somut faydalar arasında ise başkalarından sağlanan destek, tavsiye, teşvik, güven ve elde edilebilecek işbirliği sayılabilir. Genel olarak girişimciler tarafından bu tür bilgilerin kullanımı deneyim yoluyla edindikleri bilişsel süreçlerle yakından ilişkilidir, öyle ki bu çerçeveler ne kadar iyi geliştirilirse girişimciler ağ tarafından sağlanan bilgiden o kadar fazla yararlanır. Bu bilişsel değişkenler ile sosyal ağlarla ilgili olanlar arasında yakın ve sürekli etkileşimler olduğunu göstermektedir (Baron, 2007). Güçlü sosyal beceriler, girişimcilerin geniş ve bilgilendirici sosyal ağlar oluşturmaya yardımcı olmaktadır. Bu tür ağlar da çoğu zaman birçok değerli kaynak türünün önemli bir etkeni olup risk sermayedarları, potansiyel müşteriler, potansiyel çalışanlar gibi faktörleri iknada rol oynadığı görülmüştür. Genel olarak mevcut kanıtlar, girişimcilerin sosyal becerilerinin sosyal sermayelerine katkıda bulunduğunu ve bunun daha sonra kaynak edinmede onlara yardımcı olduğunu ve yeni girişimin başarısına önemli şekilde katkıda bulunduğunu göstermektedir (Baron, 2007). Coleman (1988) göre mevcut kaynaklar sosyal sermaye aracılığıyla kullanılabilir sermayeye dönüştürülebilir. Ayrıca sosyal sermaye, bilgiye erişimi kolaylaştırarak faaliyetlerin koordinasyonunu sağlar, işlem maliyetlerini düşürür ve nihayetinde toplu karar almayı kolaylaştırmaktadır. Bunun yanı sıra insan sermayesi gibi diğer sermaye biçimlerine erişime neden olur. Kostova ve Roth (2003) göre ise kişiler arası ilişkiler ve ağlar aracılığıyla sosyal sermayenin bireyleri değer yaratmaya teşvik ettiğini belirtmektedir. Bu çalışmanın amaçları doğrultusunda sosyal sermaye, bireylerin sosyal kapasitelerini geliştirmek için sosyal ilişkiler yoluyla elde ettikleri değeri ele almaktadır.

Sosyal ağların sosyal sermayenin oluşturulmasında önemli etkilerinin görülmesinden dolayı birçok bilim insanı sosyal sermayeyi sosyal ağlarla ilişki olarak tanımlamaktadır (Cruickshank ve Rolland, 2006). Subramaniam ve Youndt (2005) sosyal sermayeyi ölçümleyen bireyin organizasyon içindeki ve üyeler arasında olan ilişkilerini problem çözme ve bilgi paylaşımına göre değerlendirmiştir. Araştırmalara göre, akademik çevrede iyi kurulmuş olan bağlantılar, daha fazla kıdeme, daha fazla sosyal sermayeye ve daha fazla devlet hibesine sahip olan aynı zamanda endüstriyel işbirlikçilerle en verimli şekilde çalışan bilim adamlarının akademik katılım sağlama eğiliminde olduklarını göstermektedir. Ticari ortamlarda bulunan girişimcilerin aksine üniversitelerin geleneksel olarak ticari olmayan ortamında bulunan akademik girişimcilerin, özellikle üniversite içinde kalmaları durumunda, sosyal sermayeyi geliştirmede büyük zorluklarla karşı karşıya kaldıkları olasıdır (Nicolaou ve Birley, 2003). Üniversitelerde yapılan araştırmalara dayalı girişimlerin yaratılması için sosyal sermaye önemlidir. Ancak akademisyenlerin sosyal ağı tipik olarak dar bir bilimsel araştırma ağıyla sınırlıdır. Akademisyenler, bölümlerindeki ekip üyeleriyle, bağlayıcı sosyal sermayenin yaratılmasına yol açan yakın veya güçlü bağlara sahip olabilir. Bununla birlikte birçok akademisyenin bölümlerinin dışındaki üyelerle zayıf bağları bulunmaktadır. Girişim yaratmanın önündeki engeli çözmeye çalışan bir akademisyen, zor veya maliyetli olan bilgilere ulaşmak için araştırmalarda işbirlikleri, danışmanlık ve kişisel bağlantılara kadar farklılık gösteren girişimcilikle alakalı bağlarını geliştirmelidir. Endüstriyel aktörlerle ağları olan akademisyenler karşılıklı olarak başarılı ilişkiler sağlayarak sosyal ve girişimci becerilerini geliştirebilirler (Adler ve Kwon, 2002; Elfring ve Hulsink, 2003).

Akademisyenler genellikle bilimsel ve teknolojik bilgiye sahiptir, ancak bu bilgiyi iş fırsatlarına dönüştürmek için gerekli yeteneklere sahip olmayabilir (Franklin, Wright, ve Lockett, 2001). Bu önermelerin mantığı temel olarak mevcut bilgi tabanını genişletme ve harici iş uzmanlığına erişim sağlayarak akademisyenlerin girişimcilik yeteneklerini geliştirmektir. Bu bağlamda, ağ oluşturma yeteneklerinin geliştirilmesi, üniversite ortamından yeni işletmelerin ortaya çıkması için kilit nokta oluşturmaktadır. Buna göre, girişimcilerin iş ağlarıyla bağlantı kurmasını kolaylaştıran yükseköğretim kurumları, mevcut girişimcilik yeteneklerinden yararlanabilir (Hayter, 2016; Lockett, Wright ve Franklin, 2003; Nicolaou ve Birley, 2003; Shane ve Stuart, 2002). Sonuç olarak, endüstri

ile düşük düzeyde ilişkiler akademik girişimcilik için zararlı olabilmektedir. Bu bakış açısı, farklı yükseköğretim kurumları, araştırma enstitüleri ve devlet organları ile olan bağlantılar dışında, üniversiteleri firmalarla birleştiren faaliyetlerin önemini vurgulamaktadır (Rasmussen, Mosey ve Wright, 2011).

Üniversite bağlamında, girişimci rol modellerin varlığı akademisyenler için bir örnek oluşturur ve onlara bir güvenlik duygusu sağlar; burada akran örnekleri, akademik girişimciliğin üniversite içinde meşru bir faaliyet olarak kabul edildiğini gösterir ve sosyal etkilerle ilgili endişeleri azaltır (Stuart ve Ding, 2006; Bercovitz ve Feldman, 2008). Girişimci olan veya üniversite-sanayi işbirliğine dahil olan grup yöneticisi, akranlarına ekonomik sektördeki sosyal ağları sağlayabilir. Bilim adamları ayrıca yayılma etkileri yoluyla deneyimli meslektaşlarından girişimcilik bilgisi edinebilirler. Bu nedenlerle bilim insanlarının girişimci olma niyetlerini analiz ederken girişimcilik deneyimine sahip akranların öğrenme etkisi göz önünde bulundurulmalıdır. Bunlardan ötürü ağların ve akran gruplarının rol modeller sağlayabileceğini ve bireylerin ilham almak için yakın akranlarından etkilendiğini varsayarsak, girişimci geçmişi olan akran grupları veya girişimci ağlar sosyal sermaye kapsamında girişimcilik niyetlerini etkiler. Çünkü kişiler bunları kendi hırsları ve davranışları için önemli bir referans grubu olarak görüp kullanırlar (Moog , Werner , Howeling ve Backes-Gellner , 2015).

2.4. ÇEVRESEL FAKTÖRLER

Çevrenin akademik girişimcilik faaliyetlerini etkileyen önemli bir faktör olduğu öne sürülmektedir (Miranda, Chamorro-Mera ve Rubio, 2017; Siegel, Waldman ve Link, 2003). Girişimcilik faaliyetleri, iş ortamı ve engeller gibi çeşitli çevresel faktörlerin etkisi ile açıklanabilmektedir. Hükûmet politikaları, lojistik altyapının varlığı gibi faktörler girişimcilik faaliyetlerini etkilemektedir. Bu nedenle Akademik girişimcilik niyetinin daha derinlemesine anlaşılması için bireysel faktörlerin yanı sıra çevresel faktörlerin de incelenmesi oldukça önemlidir (Foo, Knockaert, Chan ve Erikson, 2016). Çalışmanın bu bölümünde çevresel faktörler başlığı altında yer alan değişkenlere yönelik olarak kavramların yazında yer alan tanımlarına, kuramsal temel ve boyutlarına, amaç ve önemine yer verilecektir.

2.4.1. İş Ortamı

Girişimcilik, bireylerin ve ekiplerinin pazar fırsatlarından yararlanmak için benzersiz kaynak paketlerini bir araya getirerek zenginlik yarattığı olgusuna bağlı bir sosyal süreç olduğu kabul edildiğinde girişimcilerin eylemleri ve fırsatları şekillendirmede bulunulan çevrenin önemi oldukça açıktır. Bireysel kaynakların yeni fırsatların kullanılmasına olanak sağlaması ister yakın ister daha geniş ulusal/uluslararası ortamda olsun, bu tür fırsat kullanımının gerçekleştiği ortamlar kurumsal bağlamdan ayrı düşünülemez (Miranda, Chamorro-Mera ve Rubio, 2017). Bir toplumun kurumsal çerçevesi ise, üretim ve dağıtımın temelini oluşturan ekonomik, siyasi, sosyal ve yasal temel durumları içermekte olup girişimlerin destek ve meşruiyet alabilmeleri için buna uymaları gereklidir. Bunun üzerine genel literatür, girişimcilerin fırsatları belirleme ve bunlardan yararlanma yeteneklerinin, faaliyet gösterdikleri çevreden büyük ölçüde etkilendiğini savunmaktadır (Ucbasaran, Westhead ve Wright, 2008). Aynı şekilde Casson (1982), Shane ve Venkataraman (2000) girişimcilik fırsatlarının dış çevre koşulları ile oluştuğunu kabul etmektedir.

İstikrarlı bir sosyal ortam, kişilerin yaptıklarını işleri dışında girişimcilik fırsatlarına yönelme olasılığını artırır. Bir girişimcinin niyeti ve pazara yönelik davranışları, bulunduğu ülkenin mevcut ve öngörülen ekonomik ve politik altyapısından etkilenmektedir (Aldrich ve Zimmer, 1986). Aldrich ve Wiedenmayer'e (1993) göre bir ülkenin sosyo-politik ortamının, girişimcilik yaratabilecek veya yok edebilecek kadar güçlü olabileceğini iddia etmektedir. Örneğin şiddetli piyasa dalgalanmaları, yüksek enflasyon ve işsizlik oranları ve ekonomik istikrarsızlık ile karakterize edilen bir ekonomik ortam, şüphe uyandırabilir ve potansiyel girişimciyi harekete geçmekten vazgeçirebilir. Az gelişmiş ülkeler bazında Türkiye'de girişimci ortam Global Entrepreneurship Monitor (GEM) (2022) raporunda şöyle açıklanmaktadır. Çoğu girişimcilik endeksi açısından iş kurmanın kolaylığı, yeni bir iş kurmak için gerekli bilgi, beceri ve deneyime, iyi fırsatların olması ancak başarısız olma korkusu nedeniyle bir işe başlamama gibi nedenlerde mevcut GEM üyesi ülke arasında "ortalama" sırada yer almaktadır. Buna göre Türkiye GEM (2022) raporunda ekonomik profil değerleri şu şekilde sıralanmaktadır; yeni bir işe başlamak % 42, bir iş kurmak için iyi fırsatlar % 32, iş kurma kolaylığı % 25, kişisel olarak bilgi ve beceriye sahip olma % 59, girişimci niyetler % 31'dir. 2021'deki uzmanlar, Türkiye'nin çerçeve koşullarını değerlendirirken

olumsuz olma eğilimindeydi. Girişimci Finansmanı 4,5 puan ile GEM Düzey B ekonomileri arasında sekizinci sıraya yerleşirken, Girişimci Finansmana Erişim Kolaylığı bu grupta 3,8 puan alarak 13'üncü sırada yer almaktadır (GEM , 2022).

Gelişmekte olan bir pazar olarak görülen Türkiye, ülkenin bazı sorunlarının düzelmesi koşuluyla girişimciler için çok büyük olanaklar sunmaktadır. Farklı bir endüstri temeli, güçlü bir iç pazar, nispeten istikrarlı siyasi ve ekonomik ortam ve yetersiz hizmet alan komşu pazarların bulunması nedeniyle Türkiye'de girişim kurmanın avantajlarını elinde bulundurmaktadır. Verimlilik odaklı bir ekonomiden inovasyon odaklı bir ekonomiye geçişi hedefleyen Türkiye, start-up sayısı (dünyada girişimcilikte 52. sırada), yeni başlayan girişimci sayısı ve büyüme oranı bakımından halen geridedir. Bir ülkede ekonomik istikrarsızlık, fikri mülkiyet haklarının olmaması, bürokratik engeller, yolsuzluk, şirketler yasasının olmaması ve uygun vergi düzenlemeleri, girişimcilik faaliyetlerini olumsuz etkileyen ortam faktörleri arasında yer almaktadır. Ancak yeni bir iş kurmak için kendi ülkelerinin ekonomik ve politik koşullarının önümüzdeki 5 ila 10 yıl içinde daha iyi olacağını düşünen girişimciler daha yüksek düzeyde girişimcilik niyeti sergileyeceklerdir (Ozaralli ve Rivenburgh, 2006).

Akademik girişimcilik açısından iş ortamını ele alırsak hükümet politikalarının, yerel bağlam özelliklerinin (örneğin, lojistik altyapının mevcudiyeti, finansal kaynaklar ya da yatırımcılar, dışsallıklar vb.) ve daha spesifik olarak üniversite destek mekanizmaları iş ortamını oluşturmada girişimcilik faaliyetleri etkilenmektedir. Bir akademisyenin yakın çevresi üniversitede oluşmaktadır, ancak üniversiteler daha geniş ulusal ve uluslararası çevrelerle iç içe olduklarından, ulusal ve bölgesel çevrenin akademisyenlerin girişimcilik faaliyetlerini de etkilediğini söylemek mümkündür. Aynı zamanda üniversiteler diğer aktörlerini, özellikle de hükümet ve endüstriyi içeren bir çevreyle genişletmektedir (Fini, Lacetera ve Shane, 2010; Moog ve diğerleri, 2015; Foo, Knockaert, Chan ve Erikson, 2016). Her bir aktörün özellikleri ve aralarındaki etkileşimlerin doğası, girişimcilik çabalarında akademik katılımın başarısı veya başarısızlığı için belirleyici olarak tanımlanmıştır (O'Shea R. P., Allen, Morse, O'Gorman ve Roche, 2007).

Akademik olarak gerçekleştirilen bilimsel faaliyet ile özel ve kâr amaçlı girişimlerin birleşmiş olması bir bakıma, yapılan çalışmalar için finansal destek sağlama

arayışlarına neden olmaktadır. Araştırmalar için fon bulabilme yeteneği, akademisyenler için bilimsel araştırma alanında bir kariyerin ön koşulu haline gelmiştir. Bu yetenek aynı zamanda onları devlet, özel kuruluş ya da üstlerine karşı daha az bağımlı hale getirebilmektedir. Yapılan faaliyetlerden kişisel olarak kar sağlayabilmeleri akademisyenlerde, ticari faaliyetlerde bulunmanın motive edici diğer bir etkenidir (Etzkowitz, 1983, s. 200). Girişimcilik faaliyetleri için dış finansman sağlamanın günümüzde akademisyenler için mali bir gerçeklik olduğu göz önüne alındığında, ticarileştirmenin önemine inanan bir araştırmacı, endüstriyel işbirlikleri, patentlenebilir olmak daha uygulamalı ve olası girişimlere destek için finansman arayışında olabilmektedir. Öte yandan, üniversitelerin ticarileşmeye dahil olması gerektiğine inanmayan bir araştırmacı ise, çok temel araştırma konularını seçebilir ve yalnızca yerel fon arayışında olabilmektedir (Renault, 2006). Yüksek promosyon odaklı bir araştırmacı endüstri tarafından finanse edilen projeler üzerinde çalışırken girişimcilik niyetlerinin daha yüksek olması gerektiği varsayılmaktadır. Bu ortamda çalışan yüksek terfi odaklı akademisyenler, girişimciliğe karşı olumlu tutumlara sahip olmalı ve ardından daha yüksek girişimcilik niyetleri bildirmelidir. Girişimcilik ortamının yüksek belirsizliği göz önüne alındığında, düşük terfi odaklı bireyler, girişimciliği destekleyen bir ortamın varlığında bile bu tür faaliyetlerden kaçınabilir (Foo, Knockaert, Chan ve Erikson, 2016).

Akademik girişimciliğin önündeki engeller olarak ise sermaye piyasalarına erişim ve kaynaklara erişim üzerinde durulmaktadır (Alessandrini, Klose ve Pepper, 2013). Başarılı ticarileştirmeyi engelleyen faktörlerin, yetersiz finansman (başlangıç sermayesinin bulunmaması) olduğunu ve iyi finanse edilmiş, yüksek kaliteli bir araştırma sistemi olmadan, teknoloji transferinin ekonomik kalkınmaya önemli bir katkı yapmasının mümkün olmadığı bilinmektedir. Teknoparklar ve kuluçka merkezleri üzerine yapılan bir araştırmaya göre, mülkiyet ve yönetim açısından üniversite/araştırma enstitüsünden özel sektöre ve finansman açısından kamudan özel fonlara, aynı zamanda başlangıç sermayenin sağlanmasını da içeren kademeli bir kayma olduğunu göstermektedir (Vonortas ve Sofouli, 2007). Başka bir araştırmaya göre ise gelişmekte olan piyasa ekonomilerindeki ekonomik büyümenin, mülkiyet haklarını, adil rekabeti ve mali disiplini koruyan etkili piyasa temelli kurumlarının yokluğu iş yapmanın risk ve maliyetleri aşırı yüksek olması nedeniyle girişimci faaliyetleri engellendiğini ortaya koymuştur (Broadman, 2004, s. 129).

2.4.2. Engeller

Mevcut çalışmalar girişimcilik faaliyetlerindeki değişimlerin sektörde var olan engeller tarafından açıklandığını öne sürmektedir. Bariyerlerin varlığı girişimcilik niyetini negatif yönlü etkilediği bilinmektedir (Pruett, Shinnar, Toney, Llopis ve Fox , 2009). Girişimcilik engelleri çok fazla olmakla beraber, girişimcilik engellerinin varlığı ekonomik sektör yapısına, aktif olunan bölgeye göre değişiklik göstermektedir. Bu çalışma en önemli iki dış engel olan pazar ve bilgi engellerine odaklanmaktadır.

2.4.2.1. Pazar Engelleri

Yeni firma oluşumunu teşvik eden veya engelleyen çoklu piyasa koşulları girişimcilerin pazara giriş belirleyicilerini anlamakla ilgilenen araştırmacıların dikkatini çekmiştir. Pazar engelleri, pazar hakkındaki eksik bilgi, rekabetin yoğun olma durumu, pazara giriş engelleri ve pazarda müşteri bulamama veya kabul görmeme durumlarını kapsamaktadır. Piyasalarda rekabet edebilirliğinin önündeki en büyük kısıtlamalar arasında yeni teknolojilere erişim, ürün geliştirme projelerinin aşırı maliyetleri, etkili satış tekniklerinin eksikliği ve sınırlı piyasa araştırması gibi birçok pazar engelleri sayılmaktadır (Ahmad, 2012; Kebaili, Al-Subyae ve Al-Qahtan, 2017).

Girişimcileri piyasaya girmekten alıkoyan veya nihayet girdiklerinde işlerini başarısızlığa sürükleyen çok sayıda engel vardır. Yazında pazar engellerinin önemi kabul edilmiş olsa da kaynaklar ve bağlam, büyük ölçüde girişimcileri ve girdikleri endüstrileri homojen olarak ele alınmıştır. Her endüstride giriş engellerini aşma yetenekleri açısından farklılık gösteren potansiyel girişimciler bulunmaktadır. Bu nedenle, geçerli giriş engellerini aşmak için gereken kaynaklara en fazla erişimi olan girişimcilerin pazara girme olasılığı daha yüksektir (Parker, 2018, s. 88). Giriş engelleri endüstriler arasında sistematik olarak değişiklik gösterir. Endüstriler doğası gereği "düşük" veya "yüksek" engelli olmalarına göre sınıflandırılabilir. Düşük engelli bir pazar, yerleşik girişimler arasında sınırlı bir maliyet liderliği ve ürün farklılaştırma stratejileri yaygınlığı ile karakterize edilir. Öte yandan yüksek engelli bir pazar sabit sermaye, teknik bilgi ve yenilik gibi giriş için en az bir zorlu gereklilik ile karakterize edilir. Ancak pazarlar hem yüksek sabit sermaye hem de inovasyon engelleri gibi birçok farklı pazar engelini birlikte barındırabilmektedir. Bu durumda bu tür farklı engelleri aşabilecek girişimciler girişim oluşturabilmektedir (Lofstrom, Bates ve Parker, 2014).

Pazara giren girişimciler gerek diğer firmalarla aynı ürünü üreterek pazara yönelik arzı artırması ve fiyatları düşürmesi ile gerekse diğer firmalardan farklı olarak yeni bir ürün üretimiyle tüketici beklentilerini kendi ürününe çekmesi nedeniyle rekabeti yoğunlaştırmaktır (Etemad, 2004). Rekabet yoğunluğu, bir firmanın birincil pazarlarında karşılaştığı rekabetin derecesini ifade etmektedir. Yeni girişimlerin oluşum süreçlerinde sektörde mevcut giriş engellerinin ve rekabet yoğunluğunun etkileri bilinmesi gerekmektedir. Rekabet yoğun pazarda var olmak isteyen işletmeler yeni girişimlerde bulunarak yenilikçi faaliyetlere yönelmekte ve verimlilik artışı sağlamaktadırlar. Rekabet yoğunluğu, pazardaki rakiplerin sayısı ve daha fazla büyüme için potansiyel fırsatların olmaması nedeniyle rekabetin şiddetli olduğu bir durumdur. Rekabet daha da yoğunlaştıkça bir firmanın davranışının sonuçları artık deterministik değil, rastlantısal olacaktır. Dolayısıyla yoğunlaşan rekabet koşulları altında öngörülebilirlik ve kesinlik azalmaktadır (Auh ve Menguc, 2005).

Rekabet yoğunluğunun muhtemelen firmaların karşı karşıya kaldığı en önemli dış engel olduğu vurgulanmaktadır. Bir sektördeki rekabetin durumunu; tedarikçilerin ve müşterilerin pazarlık gücü, ikame ürünlerin tehdidi, sektörde olası rakiplerin tehdidi ve mevcut rakipler arasındaki rekabetin şiddeti belirlemektedir. Bu rekabet faktörlerinin bir arada olması piyasadaki rekabet yoğunluğunu belirlemektedir. Pazara yeni girişler; pazardan yararlanma isteğini, yeni kapasiteleri ve önemli kaynakları da içerdiği için rakipler tarafından tehdit algılanır. Yoğun rekabet ortamları ile hedeflenen girişimcilerin yeni fikirler ve stratejiler ile rakiplerinden fayda, kalite, memnuniyet vb. anlamda farklılaşarak üstünlük elde edebilmesidir. Farklılaştırma (ürün ve hizmet yeniliği) ve pazarlama stratejileri ile firmalar pazarda rekabet gücünü arttırmaktadır (Caves ve Porter, 1977; Zahra ve Das, 1993).

Sektöre girmeyi düşünen girişimcilerin niyetini rekabet yoğunluğunun oluşturduğu giriş engellerinden olumsuz yönde etkilediği görülmektedir (Pruett, Shinnar, Toney, Llopis ve Fox , 2009). Bu konuda literatürde yapılan çalışmalara bakıldığında, Klapper ve diğerleri (2006) sektörün girişimcilik üzerindeki etkisini belirlemek için ülkeler arası verileri kullanarak piyasaya giriş düzenlemelerinin yeni sınırlı sorumlu firmaların yaratılması, ortalama giriş büyüklüğü ve yerleşik firmaların büyümesi üzerindeki etkisini incelenmiştir. Ahmed ve arkadaşları (2010) ise Malezya gibi gelişmekte olan ekonomilerde küçük işletmelerin büyümesi ve gelişmesinin önündeki en

büyük pazar engelleri olarak sert rekabeti, istikrarsız ekonomik koşulları, azalan talebi ve artan işletme maliyetlerini belirlemiştir.

2.4.2.2. Bilgi Engelleri

Girişimcilik bilgisi, potansiyel girişimcilik fırsatlarının nasıl tanımlanacağını fırsatlara göre nasıl hareket edileceğini öğrenme ve mevcut engellerle nasıl başa çıkılacağını dair etkilerin sonucunu ifade etmektedir. Girişimcilik bilgisi, girişimciliğin çok işlevli ve çok yönlü süreçlerindeki fırsatları tanımak ve bunlara göre hareket etmek için gereken kavramsal ve analitik anlayış olarak tanımlamaktadır (Douglas ve Shepherd, 2000). Girişimcilik bilgisi bu nedenle, çoğunlukla yeni yönetim görevlerinin organize edilmesini, az resmi yapıya sahip ancak beklenmedik engellerle dönüştürülen faaliyetlerin geliştirilmesini içeren deneyimlere bireysel olarak maruz kalma yoluyla bilgiye dönüşmesiyle inşa edilmektedir (Politis, 2005). Girişimcilik bilgisine sahip bireylerin girişimci olma olasılığı yüksektir. Girişimcilik bilgisi, çeşitli bilgi ve becerileri birleştirmek, pazarın isteklerini yerine getirmek ya da mükemmel ürün ve hizmetler geliştirmek için gereklidir. Bilgiye sahip girişimciler ayrıca mevcut fırsatları, zorlukları araştırma ve kaynakları etkin bir şekilde maksimize etme konusunda daha keskin olacaklardır. Bazı çalışmalar girişimcilik bilgisinin girişimciliğe hazır olmayı, girişimleri ve yeni iş geliştirmeyi etkilediğini doğrulamaktadır (Ruiz, Soriano ve Coduras, 2016; Politis, 2005).

Girişimcilik bilgisinin girişimcilik oluşturmak açısından önemi açıktır. Bu nedenle iyi bir girişimci fikre ve girişimcilik bilgisine sahip olmamak önemli bir engel olarak görülmektedir (Fatoki ve Chindoga, 2012). Yazında bir iş kurmanın önündeki engelleri belirlemeye yönelik ve bu engellerinin girişimcilik niyetine etkisini araştıran çalışmalar oldukça sınırlıdır. Yapılan araştırmalar işletme alanında girişimci bilgi eksikliği olarak deneyimsizliği, teknik bilgi eksikliğini, yeni teknolojiler için bilgiye erişim eksikliği, yetersiz yönetim becerilerini, ürün geliştirme bilgi eksikliği, sınırlı pazar araştırma eksikliği, muhasebe ve finans bilgi eksikliği gibi bilgi eksiklerini bilgi engelleri olarak tanımlamaktadır (Ahmad, Abdul Rani ve Kassim, 2010; Ahmad, 2012). Ibrahim ve Ellis (1987) tarafından girişimlerin başarı ve başarısızlık nedenleri üzerine yapılan bir çalışmada bir girişimi yürütmeye ilgili faktörler belirlenmiştir. Araştırmada yönetim becerilerinin kritik öneme sahip olduğunu muhasebe, nakit akışı analizi ve pazarlama

bilgilerinin ise ihtiyaç duyulan beceriler olduğu görülmüştür. Ayrıca bu becerilerin eksikliğinin girişimlerin başarısızlığının ana nedeni olduğu ifade edilmiştir.

Çalışmalar bilgi eksikliğini, beceri eksikliği ve girişimci yeterlilikler açısından açıklamaktadır (Pruett, Shinnar, Toney, Llopis ve Fox , 2009; Robertson, Collins, Medeira ve Slater, 2003). Campbell ve arkadaşları (2012), girişimcilik becerilerinin firmalar için çok önemli olduğunu belirtmiştir. Ayrıca rekabet avantajı elde etmek için kaynakların kullanımını belirlemede girişimcilik becerileri ve bilgisinin gerekli olduğunu doğrulanmıştır. Hatala (2005) ise işe başlangıç sürecindeki yöntemler konusundaki bilgi eksiklikleri, zaman kısıtları ve iş yapma becerisindeki eksikliklerin girişimcilik önündeki engeller olarak ele almıştır. Pruett ve diğerleri (2009) girişimcilik niyetinin önündeki ana engellerden birinin yönetim, işletme, muhasebe ve diğer idari konulardaki bilgi eksikliği olduğunu belirtmiştir. Buna göre çalışmalar bu eksikliğin uygun eğitimle doldurulabileceği ve sosyal ağlar aracılığıyla gelişen işbirliğinin bilgi eksikliği ve girişimcilik becerileri engelini ortadan kaldırabileceği iddia edilmektedir (Aldridge ve Audretsch, 2017; Chowdhury, 2007).

Bilgi eksikleri akademik açıdan ele alırsak eğer bilimsel bilgiyi ticarileşme girişiminde bulunan akademisyenlerin karşılaştıkları zorluklardan biriside girişimci rollerine uygun olan yetkinlik ve becerileri geliştirmeleri yönünde yaşadıkları zorluklardır. Önemli yetkinlikleri ‘bilim’ olan akademisyenler için iş dünyası, yeni bilgi ve beceriler gerektiren farklı bir alandır. Bu nedenle bilimsel bilginin girişimcilik faaliyetine dönüşüm sürecinde girişimcilik konusunda ya da girilecek olan piyasa açısından yeterli bilgi ve beceriye sahip olunması gerekmektedir (Laukkanen, 2003). Bu nedenle girişimcilik becerileri bulunmaması akademik girişimciliğin önünde bir engel olarak algılanabilir. Özellikle bilim insanları yan ürünler gibi yenilikçi start-up'lar da girişimcilerin fikirlerini faaliyete dönüştürmek için bir dizi beceriye ihtiyaç duyduğu görülmektedir. Ön bilgi, yeni pazar fırsatlarından yararlanmak için bir bölünmeyi sağlamada kilit bir faktör olarak kabul edilir ve yeni dış bilgileri başarılı bir şekilde tanımak ve işlemek için belirli bir düzeyde bilgi girişim faaliyetleri için ön koşuldur. Sonuç olarak akademik açıdan ya da normal bir girişimcilik faaliyetinde yeni bir şirketin başarısı büyük ölçüde kurucunun becerilerine, bilgisine ve eğitim geçmişine bağlıdır (Ardichvili, Cardozo ve Ray, 2003).

2.5. FAKTÖRLERİN AKADEMİK GİRİŞİMCİLİK NİYETİNE ETKİSİ VE HİPOTEZ AÇIKLAMALARI

2.5.1. Psikolojik Faktörlerin Akademik Girişimcilik Niyetine Etkisi

Yaratıcılığın Etkisi

Yaratıcılık, açık olmayan çağrışımları tanımlayıp, mevcut kaynakları belirgin olmayan bir şekilde düzenleyerek veya reforme ederek problemler ve bunların tahmini çözümleri arasındaki ilişkiyi hızlı fark etme yeteneğidir. Bu tür yaratıcılıklar, girişimciliğin temel bir unsuru olarak görülebilmektedir (Zampetakis ve Moustakis , 2006, s. 415). Girişimciliğe yönelik bilişsel yaklaşımlar yaratıcılığı, girişimcilik niyetini önemli ölçüde etkilediğini ancak yeterince çalışılmamış bir öncülü olarak açıklamaktadır. Yaratıcılık son zamanlarda niyete dayalı modellerde ele alınmış olup girişimci süreç araştırmalarında merkezi bir konu haline gelmiştir. Yazında yaratıcılığın girişimcilikte önemli roller oynadığı yani girişimci yönelimi artırdığını, fırsatların tanınmasını, firma oluşumunu sağladığını, bireysel, kurumsal ve bölgesel girişimcilik performansını artırdığı görülmüştür (Hamidi, Wennberg ve Berglund, 2008). Bu sebeple yaratıcılığın doğrudan girişimcilik niyetini tahmin edip edemeyeceğini analiz etmek önemlidir.

Yaratıcılığın girişimci niyet modelleri acısında ele alan çalışmalarda güçlü yaratıcılık düzeyine sahip bireylerin yeni bir şey yaratma ihtiyacına sahip olduklarını göstermiştir (Barth, 1993; Zampetakis, Gotsi ve Andriopulos, 2011). Hamidi ve arkadaşları (2008), lisansüstü girişimcilik programlarındaki katılımcılar arasında girişimcilik niyetini araştırmak için sosyal bilişsel teoriyi kullanmıştır. Çalışmada yaratıcılık girişimcilik niyetiyle olumlu bir şekilde ilişkilendirilmiştir. Sternberg (2004) ve Ward (2004) göre ise yaratıcı zekanın bireyin ürün veya hizmet gibi yeni bir şeyin yaratılmasını içeren girişim oluşturma kararını etkileyebileceğini savunmaktadır. Ayrıca girişimciler girişimci olmayanlara göre daha yaratıcı olma eğilimindedirler ve onları sıra dışı düşünmeye zorlayan güçlü zihinsel çerçevelere sahiptirler.

Chia ve Liang (2016), az gelişmiş bir ülke olan Tayvan'daki bir üniversitede yüksek yaratıcılığa sahip öğrencilerin daha fazla girişimciliği yansıttığı görüşmüştür. Anjum ve arkadaşları (2020) ise az gelişmiş bir ülke olan Pakistan'daki üniversite öğrencilerinin algılanan yaratıcılık eğilimi ve girişimciliğe yönelik tutumun girişimcilik

niyeti üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Shi ve arkadaşları (2020), Çin’de öğrencilerin yaratıcılığını geliştirmek amacıyla yaratıcılık ve öz-yeterliliğin girişimcilik niyetleri üzerindeki etkisini incelenmiştir. Sonuçlar girişimcilik eğitiminin, öğrencilerin girişimcilik niyetlerini teşvik etmenin yanı sıra girişimcilik becerilerini ve zihniyetlerini geliştirirken, öğrencilerin yaratıcılığının ve girişimci yeterliliğinin geliştirilmesine odaklanması gerektiğini göstermiştir. Entrialgo ve Iglesias’ın (2020) yaptığı çalışmada ise öğrencilerin yaratıcılığının girişimcilik niyetleri üzerindeki direk olarak olumlu bir etkisi olduğunu göstermiştir.

Geçmişte yapılan birçok ampirik çalışma akademik araştırmacıların ticari faaliyetlere katılımlarının yaratıcılıklarından, kendi kendine yeterliliklerinden ve uyum sağlama yeteneklerinden büyük ölçüde etkilendiğini göstermiştir (Landry, Amara ve Rherrad, 2006). Örneğin yaratıcılığın akademik girişimcilik bağlamındaki rolüne dair Kalar’ın (2020) yaptığı çalışmada akademisyenlerin bağlı olduğu üniversite bölümünün girişimci akademik faaliyette bulunması için sadece girişimci odaklı olmasının yeterli olmadığını, akademisyenlerin kendi yaratıcı olma yeteneklerine inanmaları ve kendilerine güvenmeleri gerektiğini ortaya koymaktadır. Lee ve Wong (2004) araştırmasında ise bilim insanları ve mühendisler arasında güçlü bir yaratıcılık düzeyine sahip olanların yeni bir iş kurmak için daha fazla niyete sahip olacağı hipotezi desteklenmemiştir. Buna karşın Miranda ve arkadaşlarının (2017) yapmış olduğu çalışmada farklı kurumlardan, mesleklerden ve niteliklerden akademisyenlerin girişimcilik niyetleri; yaratıcılık, algısal fayda ve girişimcilik deneyiminden etkilendiğini ve yaratıcılığın girişimci tutumlar üzerinde olumlu bir etkisini ortaya koymaktadır. Mevcut çalışmada ise yaratıcılığın akademik personelin girişimci olma niyetini artırıcı bir etkiye sahip olacağı savunulmaktadır. Sonuç olarak:

Hipotez 1: Yaratıcılık, akademisyenlerin girişimcilik niyetlerini pozitif yönde etkilemektedir.

Algılanan Faydanın Etkisi

Algılanan fayda, bireyin beklediği geliri, bu geliri elde etmek için gerekli olan çalışma miktarını, bulunulan riski, bağımsızlık arzusunu ve beklenen iş ortamı algıları gibi faktörlerin toplamını ifade etmektedir. Bu ifadelerle göre girişimcilik literatüründe, yeni bir girişimle başarıya ulaşmak için kendi beceri ve yetenek birikimlerinin yeterli

olduğuna inanan kişilerin gerekli çabayı göstermek için motive oldukları tespit edilmiştir. Başka bir deyişle, riskin yüksek olduğu algılanırsa, bazı girişimciler yeni bir girişim niyetinde bulunmaktan vazgeçmeyi seçebilirler (Douglas ve Shepherd, 2002; Shaver, Gatewood ve Gartner, 2001). Douglas ve Shepherd'ın (2000) ekonomiye dayanan bir girişimcilik niyet modeline göre girişimciliği sürdürme seçimi, kişinin beklenen gelir ve için miktarı hakkındaki algılarını yansıtan fayda fonksiyonuna dayanmaktadır.

Praag ve Cramer (2001) göre beklenen fayda istihdam ücretlerini aşarsa ayrıca beklenen ödüller bireysel yetenek ve risk tutumunun durumuna bağlıysa, kişi girişimci olacaktır. Bulgular, beklenen faydaların bir bireyin girişimciliği değerlendirme şekline, riske karşı tutumuna ve girişimci olmanın arzu edilirliliğine ilişkin algılarına bağlı olduğunu göstermiştir. Gatewood ve arkadaşlarının (2002) yapmış olduğu çalışmada ise bireylerin girişimcilik yetenekleriyle ilgili olarak aldıkları olumsuz geri bildirim türünün gerçek yetenekten bağımsız olarak gelecekteki iş kurma konusundaki beklentileri değeritirdiğini, ancak görev çabasını veya performans kalitesini değeritirmediğini göstermiştir. Girişimcilik yetenekleri hakkında olumlu geribildirim alan bireylerin girişimcilik beklentileri, olumsuz geribildirim alan bireylere göre daha yüksek olmuştur.

Gelişmekte olan ülkedeki mevcut ekonomik krizlerde girişimcileri geliştirmek, finansal büyümeyi hızlandırmanın önemli yollarından birisidir. Bu bağlamda araştırma girişimci tutumların ve algılanan çekiciliğin girişimci olma niyetlerinin gelişmesine önemli ölçüde yol atığını ortaya koymaktadır (Yousaf, Shamim, Siddiqui ve Raina , 2015). Benzer şekilde Abedelrahim'ın (2020) az gelişmiş ülke bağlamında Sudan'a gerçekleştirdiği çalışmasına göre ise, algılanan faydanın tutum aracılığıyla niyete etkisi tespit edilmiştir. Haeussler ve Colyvas'ın (2011) akademik faaliyetlere (danışmanlık, patentleme ve kurucu) katılımı araştırmak için yapmış olduğu çalışmasında ise, profesyonel güvenliği, avantajı ve üretkenliği yansıtan faydalı algıların akademik girişimciliğe daha geniş bir katılım için güçlü göstergeler olduğunu, ancak test edilebilen tüm teknoloji transferi biçimleri için olmadığını bulunmuştur. Ayrıca bilim adamlarının patentlemenin değerini farklı şekilde algıladıklarına dair güçlü bir kanıya varılmıştır.

Obschonka ve arkadaşlarının (2012) yapmış oldukları çalışmada ekonomik ve psikolojik bakış açılarını bütünleştiren kavramsal bir model geliştirerek bilim adamlarının akademik girişimcilikten beklenen fayda (yani, beklenen finansal ve itibar kazancı) ve

tutumların algılanan kontrol aracılığıyla niyetler üzerinde yalnızca dolaylı etki göstermiştir. Miranda ve diğerleri (2017) ise akademisyenlerin duygusal zekasının girişimci tutum tarafından açıklandığını bunun da esas olarak yaratıcılık ve algısal faydanın etkilendiğini göstermiştir. Buna göre algılanan faydanın niyete olumlu etkisi olduğu görülmüştür. Ele alınan çalışmalarda da görüldüğü gibi mevcut çalışmada akademisyenlerin algılanan faydası girişimcilik niyeti üzerinde olumlu etkisi olacağı savunulmaktadır. Sonuç olarak:

Hipotez 2: Algılanan fayda, akademisyenlerin girişimcilik niyetlerini pozitif yönde etkilemektedir.

Kendine Güvenin Etkisi

Kendine güven, bireyin belirli hedeflere ulaşmak için gerekli olan bir dizi görevi yürütme konusundaki kişisel becerisine duyduğu inanç ve bireyin başarıya ulaşmada sahip olduğu önemli bir varlık olarak kabul edilmektedir (Vidal-Suñé ve Antoni, 2013). Ho ve Koh (1992) göre kendine güven, gerekli bir girişimcilik özelliği olup diğer psikolojik özelliklerle ilişkilidir. Girişimcilik araştırmacıları arasında girişimciliğe yönelik olumlu tutumlar ve algılar gibi bilişsel faktörlerin girişimcilik niyetlerini etkilediği konusunda bir fikir birliği bulunmaktadır. Girişimci olma kararı, girişimciliğin arzu edilirliliği ve uygulanabilirliğine ilişkin olumlu algıların yanı sıra bir dereceye kadar girişimcilik özgüveninden de etkilenmektedir (Douglas ve Fitzsimmons, 2011; Krueger N. , 1993; Otache, 2020). Bunun dışında literatürde özgüven, girişimci tutumun ana öncüllerinden biri olarak da tanımlanmaktadır.

Türker ve Sönmez Selçuk'e (2009) göre Türkiye'de üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmasında aynı bağlamda yaşayanlar için yapısal koşullar benzer olsa da algılar, tutumlar ve davranışlar değişebilmektedir. Bu nedenle, girişimciliğe yönelik yapısal destek, insanları girişimci olmaya teşvik etmek için oldukça önemli olup kendine güvenen katılımcıların yapısal desteği diğerlerinden daha olumlu algıladıklarını doğrulandı. Bu durumda özgüven düzeyi kişinin dış çevre algısını etkileyebilmektedir. Bu kavramsallaştırmadan hareketle özgüveni daha fazla olan kişilerin çevrelerini diğerlerinden daha olumlu algılamaları ve gelecekleri hakkında daha iyimser bir bakış açısına sahip olmaları beklendiği ifade edilmektedir. Buna göre özgüven, bağımsız ilişki göstermese bile girişimcilik açısından önemi göz ardı edilemez (Turker ve Sonmez

Selcuk, 2009). Ferreira ve arkadaşları (2012) yaptıkları bir çalışmada girişimcilerin girişimci olmayan kişilere göre daha özgüvenli olduklarını göstermiştir. Gelişmekte olan ülkelerdeki bir çalışmaya göre ise genç girişimcilerin eğitim, rol model, öz-yeterlilik, öz-kişilik ve kendine güvenin girişimcilik niyetini etkilemekte olup özgüvenin, girişimcilik niyeti üzerinde olumlu bir etkisi olduğu görülmüştür. Özgüveni yüksek genç girişimcinin çevresine uyum sağlayabilen, teknolojik yenilikleri kullanabilen ve doğabilecek riskleri öngörebilen bir yeteneğe sahip olduğundan emin olduğundan kendi işini kurmaya karar vermesi daha kolay olacağı belirtilmiştir (Garaika, Negara, Selatan ve Margahana, 2019).

Akademisyenler üzerine yapılan çalışmalar incelediğinde Sabir ve arkadaşlarına (2019) göre Malezya Teknoloji Üniversitesi'nden görev yapan akademisyenlerin kendine güven, belirsizliğe tolerans, yaratıcılık, uyum sağlama yeteneği, fırsatları tanıma, yenilikçilik ve motivasyonun ticarileşmeyle ilişkisi saptanmaya çalışılmıştır. Araştırma sonuçları, liderlik ve özgüvenin ticarileşmeyi artıran en önemli özellikler olduğunu göstermektedir. Çalışmada öne çıkan girişimci özellik bileşeni özgüvendir. Ayrıca yaratıcılıkta dahil olmak üzere tüm faktörlerin akademisyenlerin ticari tutumunu olumlu bir şekilde etkilediği bulunmuştur. Abedelrahim (2020) ise, az gelişmiş bir ülke bağlamında Sudan'da akademik girişimcilik niyetini açıklamada kendine güvenin girişimci tutum aracılığıyla niyeti etkilediği görülmüştür. Bu sonuçların aksine başka bir çalışmada akademisyenlerin özgüvenin girişimci tutuma etkisi görülmemiştir (Miranda, Chamorro-Mera ve Rubio, 2017). Yazındaki mevcut çalışmalar kendine güvenin girişimcilik niyetini etkilediğini göstermekle beraber bazı çalışmalar etkisinin olmadığını da kanıtlamıştır. Mevcut çalışmada ise akademisyenlerin kendine güvenlerinin girişimcilik niyeti üzerinde arttırıcı etkisi olacağı savunulmaktadır. Sonuç olarak;

Hipotez 3: Kendine güven, akademisyenin girişimcilik niyetlerini pozitif yönde etkilemektedir.

2.5.2. İnsan Sermayesinin Akademik Girişimcilik Niyetine Etkisi

İş Deneyiminin Etkisi

Girişimciliğin önemli belirleyicilerinden birisi olan deneyim, geçmişte bir iş kurmuş olmak ya da küçük bir işletmeye sahip olan veya sahip olmuş bir yakın aile üyesi bulunması gibi önceki tecrübelerdir. Girişimcilik deneyimleri, belirli hedefler ve rekabet

duygusu yaratarak niyeti arttırmaya ve yaratıcılığı teşvik etmeye yardımcı olabilir (Klofsten ve Jones-Evans, 2000). Bu nedenle deneyimlerin girişimcilik niyete yönelik tutumsal konfigürasyonlar oluşturması beklenmektedir (Kautonen, Luoto ve Tornikoski, 2010). Girişimcilik deneyiminin niyeti pozitif yönde etkilediğini gösteren mevcut çalışmalar literatürde bulunmaktadır. Mazzarol ve arkadaşlarına (1999) göre önceki çalışma deneyimi, girişimcilik niyetini etkileyebilmektedir. McStay'e (2008), lisans öğrencileri üzerinde yaptığı çalışması, bireyin geçmiş iş deneyimi, karar verme sürecini ve iş performansını etkilediğini göstermiştir. Ahmed ve arkadaşlarına (2010) göre ise kişisel deneyim, aile deneyimi veya önceki iş deneyimi gibi girişimcilik deneyimine sahip öğrencilerin girişimcilik kariyerine daha yatkın olduğuna dikkat çekmektedir.

Staniewski'n (2016) şirketler üzerine yaptığı çalışmasında iş deneyimi olan kişilerin veya ailede etkili bir girişimci olan, benzersiz bilgiye sahip olan ya da çalışanları benzersiz bilgiye sahip olan girişimcilerin girişimcilik başarısı genel göstergesinde daha yüksek ortalama puanlar aldığını görülmüştür. Miralles ve arkadaşları (2016) ise girişimci davranış üzerine mevcut araştırmalara rağmen çalışma çağındaki tecrübeli bireyler için girişimci davranış etkenleri hakkında çok az şey bilinmekte olduğunu savunmaktadır. Buna göre sonuçlar, girişimcilik tecrübesinin girişimcilik niyetini olumlu yönde etkilediğini göstermiştir. Ancak iş deneyiminin negatif yönlü etkisi de olabilmektedir. Zhang ve diğerleri (2014) ise planlı davranış teorisi, girişimci olay modeli ve girişimci biliş teorisini kullanarak yapmış olduğu çalışma sonuçlarına göre geçmişte girişimciliğe maruz kalmanın önemli bir olumsuz etkisini göstermiştir. Girişimciliğe maruz kalmanın bu etkisi şaşırtıcı olup daha fazla araştırmayı gerektirmektedir. Girişimciliğin olumsuz sonuçlarını (iflas, uzun çalışma saatleri, stres vb.) deneyimlemek gelecekte girişimcilik niyetlerini azaltabilmektedir.

Gelişmekte olan ülkelerde yapılan çalışmalar incelendiğinde az gelişmiş bir ülkede olan Güney Afrika üniversite öğrencilerinin girişimcilik niyetlerini değerlendirmeyi amaçlamış olup çalışmada daha önce iş deneyimi olan öğrencilerin girişimcilik niyetleri, iş deneyimi olmayan öğrencilerle karşılaştırılmıştır. Bulgulara göre, daha önce iş deneyimi olan öğrencilerin, daha önce iş deneyimi olmayan öğrencilere göre daha yüksek düzeyde girişimcilik niyetine sahip oldukları görülmüştür (Fatoki O. , 2014). Aynı şekilde Gangwani ve arkadaşları (2020), Suudi Arabistan'daki öğrencilerin kişilik özelliklerinin, girişimci eğitiminin, önceki girişimcilik deneyiminin, ilişkisel desteğin

girişimcilik niyetleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Alkhatib ve arkadaşları (2021) ise Ürdün’de kişisel özelliklerin, girişimcilik eğitiminin, önceki girişimcilik deneyiminin ve dış çevrenin girişimciliğe yönelik olumlu algıyı önemli ölçüde etkilediğini ortaya koymaktadır.

Akademik açıdan çalışmalar incelendiğinde Dietz ve Bozeman (2005), kariyerlerinin önemli bir yüzdesini endüstride geçirmiş deneyimli olan akademisyenlerin akranlarına göre endüstriden daha fazla finansman ve daha yüksek bir patent üretkenliği oranına sahip olma eğiliminde olduklarını bulmuşlardır. Clarysse ve arkadaşları (2011) ise bir akademisyenin fırsat tanıma kapasitesi açısından girişimcilik kapasite düzeyinin ve önceki girişimcilik deneyimlerinin, yeni bir girişim başlatma olasılıklarını nasıl şekillendirdiğini incelemektedir. Sonuçlara göre, bilim adamları arasında girişimci niyetleri teşvik etmek için, bilim insanlarının çeşitli iş deneyimi türlerine maruz kalmaları, farklı faaliyetler arasında dengeli çalışma zamanı tahsislerine sahip oldukları ve girişimci akranlarıyla çalışmaları sağlanmalıdır (Moog , Werner , Howeling ve Backes-Gellner , 2015). Bahsi geçen çalışmalarda da olduğu gibi bu çalışmada da akademisyenlerin mevcut iş deneyimlerinin girişimcilik niyetlilerini olumlu şekilde etkileyeceğini savunulmaktadır. Sonuç olarak:

Hipotez 4: İş deneyimi, akademisyenlerin girişimcilik niyetlerini pozitif yönde etkilemektedir.

Girişimcilik Eğitiminin Etkisi

Girişimcilik eğitimi, bir iş girişimini başarılı bir şekilde kurmak ve yürütmek için ihtiyaç duyulan girişimci fikir, farkındalık, bilgi ve becerilerin geliştirilmesi ve iyileştirilmesi ile ilgili eğitimidir. Son dönemlerde girişimcilik niyetlerinin yaratılmasında girişimcilik eğitiminin önemine daha sık değinilmektedir; eğitim alan bireylerin sahip olacakları bilgi düzeyi ile gelecekte başarılı bir girişimci olma şanslarının paralel olacağına yönelik anlayış bulunmaktadır. Buna göre, bazı araştırmacılar bireylerin girişimcilik eğiliminin eğitimle arttığını öne sürmektedir (Giacomin ve diğerleri, 2011). Yapılan araştırmalarda girişimcilik eğitim faaliyetlerinin girişimcilik eğilimlerini olumlu yönde etkilediği ortaya konulmuştur. Örneğin Kolvereid ve Moen (1997) çalışmalarında girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin ve bu eğitimi almayanlara kıyasla daha güçlü

girişimcilik niyetine sahip oldukları bulunmuştur. Zhao ve diğerkleri (2005) girişimcilikle ilgili kurslardan algılanan öğrenmenin girişimcilik niyetleri üzerindeki etkilerine tamamen girişimcilik öz-yeterliğı aracılık ettiğini bulmuştur. Buna göre diğerk değışkenler arasında, girişimcilik kurslarından alınan resmi eğitimler, yeni girişim niyetleri üzerinde güçlü etkiye sahiptir.

Türkiye’de yapılan Balaban ve Özdemir (2008) ile Bozkurt (2014) araştırmalarında da girişimcilik eğitiminin, girişimcilik niyetlerini olumlu yönde etkilediğı görölmektedir. Türker ve Sönmez Selçuk (2009), yeterli bir eğitim almanın bir kişinin girişimcilik niyetini besleyebileceğini belirtmektedir. Bu sebeple girişimcilik eğitimi, girişimcilik niyetlerini başarılı bir şekilde besleyebilecek yaratıcılığı ortaya çıkarabilmektedir. Zhang ve arkadaşları (2014) birçok girişimci yaklaşımları kullanarak Çin üniversite öğrencileri üzerinde girişimcilik eğitiminin pozitif etkilerini ortaya konulmuştur. Bu sonuçlara ek olarak Fayolle ve Gailly (2015), girişimcilik eğitim programının olumlu etkilerinin, girişimcilik deneyiminin zayıf veya mevcut olmadığında daha belirgin olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde Fellnhofer’ın (2017), sosyal öğrenme teorisi ve girişimcilik yaklaşımlarına dayanan çalışmasında, girişimci rol modellerinin girişimcilik eğitimindeki potansiyelini vurgulamayı amaçlamıştır. Sonuçlar, Avusturya, Finlandiya ve Yunanistan olmak üzere girişimcilik kurslarının olumlu ya da olumsuz gerçek yaşam deneyimlerinden büyük ölçüde fayda sağlayacağını göstermektedir. Literatürdeki diğerk araştırmalar da ise, girişimcilik eğitiminin, girişimcilik algısı üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu ortaya konmaktadır (Bischoff, Volkmann ve Audretsch, 2018).

Gelişmekte olan ölkelerde yapılan çalışmalar incelendiğinde, Farashah (2013), gelişmekte olan ölkeler İran’da GEM araştırmasında girişimci eğitim geçmişini bildirmiş kişilerden elde edilen ampirik verileri kullanılarak, bir girişimcilik kursunun tamamlanmasının girişimcilik niyetine sahip olma olasılığını 1,3 kat artırdığı ortaya koymuştur. Hussain ve Norashidah (2015), gelişmekte olan ölkeler perspektifinden Pakistan’da öğrenciler üzerinde girişimcilik eğitiminin, girişimcilik niyetleri üzerinde önemli bir etkisi olduğunu göstermiştir. Ndofirepi (2020) ise Afrika’da bir ölkeler olan Zimbabve’deki öğrencisi üzerinde girişimcilik eğitiminin psikolojik özellikler (başarı ihtiyacı, risk alma eğilimi, iç kontrol odağı) ve girişimcilik niyetleri ile pozitif yönde anlamlı bir ilişkisi olduğunu göstermiştir.

Geçmiş araştırma kanıtları girişimcilik eğitimi ile akademik girişimcilik faaliyetleri arasında açık bir bağlantı olduğunu göstermektedir. Buna göre üniversitelerde verilen girişimcilik eğitimleri, girişimcilik niyetlerini gerçekleştirme konusunda ve başarılı bir girişimcide olması gereken davranış normlarını edinme konusunda yarar sağlamaktadır (Liñán ve Chen, 2009). Salavou ve arkadaşları (2021), akademik girişimcilik eğitimi alan kadınların girişimciliğe olan eğilimleri, verilmeyenlere göre daha düşük olduğunu göstermiştir. Abedelrahim'ın (2020) az gelişmiş ülke bağlamında Sudan'a akademisyenler üzerinde gerçekleştirdiği çalışmasına göre girişimcilik eğitiminin algılanan davranışsal kontrol aracılığıyla niyete etkisi tespit edilmiştir. Bulgular girişimcilik eğitiminin girişimcilik niyetini artırıcı yönde etkileyeceği konusunda olumlu etkisini destekler niteliktedir. Sonuç olarak:

Hipotez 5: Girişimcilik eğitimi, akademisyenlerin girişimcilik niyetlerini pozitif yönde etkilemektedir.

2.5.3. Sosyal Sermayenin Akademik Girişimcilik Niyetine Etkisi

Sosyal Sermayenin Etkisi

Sosyal sermaye ekonomik ortamda bulunan fırsatları elde etmek isteyen bireylerin diğer bireylerle etkileşimleriyle oluşturduğu resmi veya gayri resmi ilişkilerin tümü olup kısaca sosyal ilişkilerden elde edilen sermaye olarak tanımlanmaktadır (Lin, 2002, s. 21). Girişimciliğin sosyal sermaye perspektifi, yerelliğin belirli özelliklerinin ekonomik ve sosyal unsurlar arasında güçlü bağlantılar kurduğu ve sosyal ağların yeni ticari girişimlerin geliştirilmesinde etkili faktörlerden olduğunu doğrulamaktadır. Bu açıdan girişimcilik sosyal sermayesinin, girişimcilik faaliyetinin önemli bir unsuru olduğu görülmüştür (Anderson ve Jack, 2002). Girişimcilik niyetleri etkileyen faktörler arasında sosyal sermaye, bireylerin girişimci tutumları üzerinde daha fazla etkiye sahip olan kilit faktörlerden biri olarak kabul edilir. Bireyleri girişimcilik rol modellerine maruz kalmalarına göre girişimcilik kariyerlerinin girişimcilik niyetlerinin oluşturulması üzerinde sosyal sermayenin önemli etkilerinin olabileceği düşünülmektedir (Krueger , Reilly ve Carsrud, 2000). Liñán ve Santos (2007), niyet modellerine sosyal sermaye yeni bir faktör olarak dahil edilerek lisans öğrencileri üzerinde sosyal sermayenin yeni sosyoekonomik faktörünün girişimcilik niyetlerinin oluşumu üzerindeki spesifik etkisi

araştırılmıştır. Buna göre sosyal sermaye, bir firma kurma niyetini etkileyen bilişsel faktörleri açıklamaya yardımcı olmaktadır. Ayrıca bir kişinin girişimcilik ağıları veya girişimciliği teşvik eden kurumlarla temasa geçtiğinde, güven ve özgüveni pekiştiren unsurlar hakkındaki yazının desteklenmesi gerektiği önerilmektedir. Bu konuda yazında girişimcilik niyeti üzerinde sosyal sermayenin etkisi görülmektedir (Anderson ve Miller, 2003; Myint, Vyakarnam ve New, 2005; Liao ve Welsch, 2005).

Gelişmekte olan ülkelerde yapılan çalışmalar incelendiğinde, Tayvan’da yaratıcılık ve sosyal sermayenin girişimcilik niyetleri üzerindeki etkisi araştırılmış olup girişimcilik niyetlerini geliştirmede yaratıcılık ve sosyal sermayenin temel faktörler olduğunu ortaya koymuştur (Chia ve Liang, 2016). Malebana (2016), Güney Afrika’da öğrenciler üzerinde sosyal sermayenin girişimcilik niyeti, tutum ve algılanan davranışsal kontrol ile önemli ölçüde ilişkili olduğunu göstermiştir. Ayrıca bireyler kararlarının yakınları tarafından onaylanacağını düşündüklerinde, toplumda girişimcilik faaliyetine olumlu değer verildiğinde, diğer girişimci ve başarılı girişimcilerle olan ağlarla ve bir iş kurarken kendilerine yakın kişiler tarafından destekleneceklerine inandıklarında girişimci niyetlerinin yüksek olduğu görülmüştür. Endonezya’da girişimci tutum yönelimi, sosyal sermaye ve psikolojik sermayenin, işbirlikçi ve etkileşimli bir şekilde, girişimcilik niyetini etkilemiştir (Mahfud, BruriTriyonoa, Sudira ve Mulyani, 2020). Ali ve Yousuf (2019) ise az gelişmiş ülke bazında Pakistan’da sosyal sermayenin girişimcilik niyetine etkisini araştırmıştır. Bulgular, sosyal sermayenin algılanan arzu edilirlilik, algılanan öz yeterlilik ve girişimciliğe yönelik algılanan sosyal normları oluşturarak girişimcilik niyetleri üzerinde önemli bir pozitif etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Sosyal sermaye akademik perspektiften bakıldığında akademisyenlere, organizasyonlara ve gruplara bilgi, danışmanlık, kaynak ve destek sağlayan sosyal ağlardan oluşmaktadır. Ağlar, araştırmacıların spin-off oluşturma ve patent alma eğilimini olumlu yönde artırmaktadır (Prodan ve Drnovsek, 2010). Krabel ve Mueller (2009), bilim adamlarının girişimcilik faaliyetlerinin büyük ölçüde patentleme faaliyetine, girişimcilik deneyimine ve araştırmayı ticarileştirmenin faydaları hakkındaki kişisel görüşlere, endüstri ile yakın kişisel bağlara bağlı olduğunu göstermiştir. Mosey ve Wright (2007) ise akademik girişimcilerin beşeri sermayelerinin, sosyal sermayelerini geliştirmedeki rolünü incelemiş olup radikal bir yeniliği ticarileştirme amacı güden bir akademisyenin sosyal sermaye aracılığıyla meşruiyet alanını genişletmesinin gerekli

olabileceğinden bahsetmektedir. Girişimcilik deneyimine sahip akademik girişimciler bağ kurma konusunda daha etkili olmakta ve daha geniş sosyal ağlara sahip olmaktadır. Başka bir çalışmaya göre ekonomik ve psikolojik bakış açılarını bütünleştiren kavramsal bir model geliştirip akademik girişimcilik niyetlerinin belirleyicileri olarak ekonomik faktörler (beşeri sermaye, sosyal sermaye, beklenen girişimcilik faydaları) incelenmiştir. Bulgulara göre ekonomik faktörlerle ilgili olarak, beşeri ve sosyal sermaye doğrudan girişimcilik niyetine etkileri de önemli ölçüde ortaya koyulmuştur (Obschonka , Goethner , Silbereisen ve Cantner, 2012). Ele alınan çalışmalarda da desteklendiği gibi akademisyenlerin sosyal ağları, meslektaşları ile ilişkileri, ekonomik kaynaklar ve finansal durum, deneyim ve edinilen beceriler, gibi var olan bağların hepsini kapsayan sosyal sermayesinin girişimcilik niyetlerinde artışa neden olabileceğini ileri sürülmektedir. Sonuç olarak:

Hipotez 6: Sosyal sermaye, akademisyenlerin girişimcilik niyetlerini pozitif yönde etkilemektedir.

2.5.4. Çevresel Faktörlerin Akademik Girişimcilik Niyetine Etkisi

İş Ortamının Etkisi

Girişimcilerin fırsatları belirleme ve bunlardan yararlanma yetenekleri bulundukları iş ortamından büyük ölçüde etkilendiği bilinmektedir. Bundan ötürü bir toplumun kurumsal ortamı; ekonomik, siyasi, sosyal ve yasal temel durumları içermekte olup girişimlerin destek ve meşruiyet elde etmeleri için bu ortama uyum sağlamaları gerekmektedir (Ucbasaran, Westhead ve Wright, 2008). Bulunulan bölgesel çevrenin girişimcilik niyeti üzerindeki etkisinde, girişimciliğe yönelik olumlu tutumun daha gelişmiş bölgelerde daha yüksek olduğu görülmektedir (Liñán, Rodríguez-Cohard ve Rueda-Cantuche., 2011). Ampirik çalışmalar ulusal olarak girişimcilik niyetinin ülkenin ekonomik konumundan etkileneceği ve bölgeler arasında farklı girişimcilik oranlarının ekonomik, kültürel ve kurumsal bileşenlerden etkilendiğini, aynı zamanda bölgeler arasında farklı yıllarda ise kendi ekonomik ortamlarından kaynaklanan etkilerin baskın olduğunu göstermektedir. Buna göre kısaca ekonomik gelişme düzeyi, finansal erişilebilirlik ve hükümet düzenlemeleri, girişimcilik niyetini etkileyebilecek faktörler arasında bulunmaktadır (Freytag ve Thurik, 2007; Liñán ve Chen, 2009).

Literatürde bulunan finansal ortamlarla alakalı ampirik çalışmalara göre; Evans ve Leighton (1990), finansal kısıtlamaların girişimcilik için önemli bir engel olduğu savunmaktadır. Blanchflower ve Oswald (1990), hükümetin girişimcilik seviyesini artırmak için sınırlı sermayeye sahip potansiyel girişimcilere daha fazla finansal sermaye yaratması gerektiğini varsaymaktadır. Potansiyel girişimcilerin davranışları üzerine yapılan çalışmalar, finansal kaynakların olmamasının yeni iş kurmanın önündeki en ciddi engel olarak algılandığını bildirmektedir. Gentry ve Hubbard (2005), finansal sermayeye erişimi olan bireylerin girişimci olma ihtimalinin daha yüksek olduğunu bulmuştur. Kristiansen ve Indarti (2004), Endonezyalı ve Norveçli öğrenciler arasında yaptığı çalışmada finansmana erişim eksikliğinin ve finansal sistemdeki zorlukların, gelişmekte olan ülkelerdeki potansiyel girişimciler arasında önemli bir kısıtlama olarak görüldüğünü göstermiştir. Bulunulan iş ortamına güvensizliğin, potansiyel girişimcileri uzaklaştıran ana faktörlerden biri olduğunu görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında, ekonominin sağladığı fırsatların türü ve niteliği dikkate alınmadan girişimciliğe yönelik tutum değerlendirilmemelidir (Shapero ve Sokol, 1982).

Bir girişimcinin niyetini, bulunan iş ortamı, pazara yönelik algıları, bulunduğu ülkenin öngörülen ekonomik ve politik altyapısından etkilendiği öne sürülmektedir. Bu olgumuzu destekler nitelikte Aldrich ve Wiedenmayer (1993), bir ülkenin sosyo-politik ortamının, girişimcilik oluşturulabilecek ya da yok edebilecek kadar güçlü olabileceğini iddia etmektedir. Kallas ve Parts (2020) Estonya’da girişimcilik niyetlerini, niyetlerden başlayarak hazırlık eylemleri ile devam eden ve gerçek girişim yaratma ile sonlanan üç aşamada girişimcilik faktörlerini ayrı ayrı incelemekte olup bir dizi bilişsel ve bağlamsal özelliği tanımlamaya çalışmıştır. Bulgulara göre, girişimciler ve girişimci olmayanlar arasındaki farklara bakıldığında girişimciler girişimcilikle ilgili mevzuatın basitliği de dahil olmak üzere iş ortamı ve iş yapma kolaylığı hakkında daha olumlu bir algıya sahiptir. Öte yandan girişimciler finansal kaynakların mevcudiyeti konusunda daha şüpheli olup halkın tutumlarını ve girişimcilerin toplumdaki rolünü daha az olumlu algılamaktadırlar. Başka bir çalışmaya göre ise finansmana algılanan erişimin sosyal girişimcilik niyeti arasında doğrudan bir ilişkisi olmayıp tutum ve algılanan davranış yoluyla girişimcilik niyetini yalnızca dolaylı olarak artırmaktadır (Luc, 2018). Başka bir çalışmada ise Kuveyt vatandaşları üzerinde kaynaklara erişilebilirliğin girişimcilik niyetinde önemli bir rol oynamadığı görülmüştür (Elali ve Al-Yacoub, 2016).

Bilim insanlarını ele alan çalışmalara bakıldığında akademisyenlerin bulundukları ekonomik ve sosyal ortamlarının girişimcilik niyetlerini etkileyebilecekleri ifade edilmektedir. Bulundukları iş ortamının etkileri açıklamak için hükümet politikalarının, bulunulan yerel bağlamın özelliklerinin (örneğin, lojistik altyapının bulunması, finansal yatırımcılar, sübvansiyon ve dışsallıklar) ve daha spesifik olarak üniversite destek mekanizmalarının girişimcilik faaliyetlerini etkilediği vurgulanmaktadır (Fini, Lacetera ve Shane, 2010; Foo, Knockaert, Chan ve Erikson, 2016). Audretsch ve Lehmann'a (2005) göre bilime dayalı girişimcilik üzerine yapılan çalışmalarda bölgesel ekonomik refahın, bölgedeki akademik bölünmelerin niceliği ve kalitesiyle olumlu şekilde ilişkili olduğunu göstermiştir. Bu nedenle zengin bir bağlamın tüketimi ve yatırımları teşvik etmesi ve bunun da daha fazla girişimcilik fırsatının yaratılmasına yol açması nedeniyle ekonomik refahın girişimciliği olumlu yönde etkilemesi beklenmektedir.

Foo ve diğerleri (2016) akademik bilim adamlarının endüstri tarafından finanse edilen çalışmalarda girişimcilik niyetlerinin güçlü olduğunu göstermiştir. Araştırmalarında akademik girişimciliği teşvik etmede çevrenin hayati rolünü vurgulamakta olup destekleyici bir ortam olmadan yüksek terfi odaklı bireylerin girişimci olma olasılığı düşük olacağına değinilmektedir. Abereijo (2015), az gelişmiş bir ülke olan Nijerya'da bulunan üniversitelerde ülkenin üretime dayalı bir ekonomiden inovasyona dayalı bir ekonomiye geçişini kolaylaştırmak için akademik girişimciliğin bireysel, örgütsel ve kurumsal belirleyicilerini bütünleştiren bir model geliştirilmiştir. Bulgulara göre, üniversitelere ayrılan finansal kaynak büyüklüğünün ve niteliğinin akademik girişimciliği etkilediğini savunmaktadır. Daha fazla endüstriyel finansmanın yenilikleri pazarlamak için daha fazla akademisyen çekeceği anlamına gelmektedir (O'Shea R. P., Allen, Morse, O'Gorman ve Roche, 2007). Ele alınan çalışmalarda da görüldüğü gibi akademisyenlerin bulundukları ekonomik ortamın, finansal ortamın (finansör bulunması, banka kredi alımı ve yeterli hibeler gibi) ve girişimcilik koşullarının tümünü kapsayan iş ortamının girişimcilik niyetine olumlu yönde etkisi olacaktır. Sonuç olarak:

Hipotez 7: Olumlu iş ortamı, akademisyenlerin girişimcilik niyetini pozitif yönde etkilemektedir.

Engellerin Etkisi

Girişimcilik faaliyetleri başlatmak için kurumsal engellerden olan pazar engelleri pazarı kontrol eden büyük rakiplerin tehdidini, pazar bilgi eksikliğini veya iş ağlarının

eksikliğini içerebilmektedir. Bilgi engeli ise girişimcinin bilgi eksikliğini, beceri eksikliğı ve girişimci yeterlilikler açısında engelleri açıklamaktadır. Bilgi eksikliğı ya da yetersizliğı girişimcilerin talebi tahmin edememe insanları yönetememe, iş pazarlama bilgilerini veya muhasebe kayıtlarını tutamama eksikliğı olarak da tanımlanabilmektedir (Ahmad, 2012). Girişimcilik niyetleri algılanan bilgi eksikliğı ve işletme riskleri gibi sektöre girişı zorlaştıran pazar engellerinden olumsuz yönde etkilenmektedir (Pruett, Shinnar, Toney, Llopis ve Fox , 2009). Buna göre bulunan ülkenin pazar ortamının olumlu ya da olumsuz durumu, bireyin girişimcilik niyetini etkilemektedir (Capelleras, Mole, Greene ve Storey , 2008; Amanamah, 2018).

Lüthje ve Frankie (2003), bireylerin çevresindeki belirgin yapısal etmenlerin negatif olması durumunda girişimcilik niyetinin azalacağını belirtmektedirler. Hatala (2005) ise güven eksikliğı, kişisel problemler, beceri eksikliğı gibi gerekli bilgi eksiklerinin iş kurmayı etkilediğini göstermiştir. Yasal, iş planı, finans, pazarlama gibi konularda bilgi eksikliğinin girişimciliğe yönelik eğilimi azaltacağını vurgulamaktadır. Girişimcilik niyetinin, girişimcilikle ilgili bağlamda algılanan engellerden ve destek faktörlerinden doğrudan etkilendiğı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda engelleyici algıların girişimcilik niyeti üzerinde negatif bir etkisi olacağı beklenmektedir (Ismail, 2009). Bilgi engelleri ve diğer eksiklikleri algılayan kişilerin diğer girişimcilere göre girişimci niyetleri önemli ölçüde daha düşük olduğı görülmüştür. Aşılmaz engellerin algılanması bir kişinin girişimcilikten kaçınmasını neden olmaktadır (Ahmad, 2012; Pruett, Shinnar, Toney, Llopis ve Fox , 2009). Kebaili ve arkadaşlarının (2017) yaptığı ayrıca bizimde engelleri ölçmek için ele aldığımız çalışmada ise Katarlı öğrenciler arasında psikolojik ve kurumsal faktörleri dikkate alarak girişimcilik niyetinin önündeki engelleri araştırmıştır. Bulgular, bilgi engellerinin girişimcilik niyeti ile ilişkili olduğunu göstermiştir. Buna göre bilgi, yatırımın beklenen getirisi, girişimlerin ortalama karlılığı ve giriş engellerinin düzeyi ile ilgilidir denilebilir (Dohse ve Walter, 2012). Ancak aynı çalışmada pazar engellerinin girişimcilik faaliyetlerine başlama niyetine etkisi olmadığı görülmüştür. Bu sonuç önceki araştırmaların bulgularıyla uyumlu bulunmamaktadır (Chowdhury, 2007; Pruett, Shinnar, Toney, Llopis ve Fox , 2009).

Pazara engelleri hakkında yazını incelediğimizde ise piyasada mevcut engellerin girişim oluştururken faydaları çok açık olmadıkça yasal giriş engellerinden kaçınılması gerektiğı savunulmaktadır (Martins, 2004). Klapper ve diğerleri (2004) bir ülkedeki

pazara giriş düzenlemeleri yeni firmaların oluşumunu nasıl yönlendirdiğini incelemiştir. Giriş düzenlemelerinin özellikle doğal olarak yüksek girişi olması gereken sektörlerde yeni firmaların yaratılmasını engellediğini görülmüştür. İlginç bir şekilde düzenleyici giriş engellerinin gelişmemiş ülkelerde girişimcilik üzerinde hiçbir olumsuz etkisi görülmemiştir. Başka bir çalışmada ise pazara giriş düzenlemelerinin yeni firmaların yaratılması, ortalama giriş büyüklüğü ve yerleşik firmaların büyümesi üzerindeki etkisini incelemiştir. Buna göre maliyetli düzenlemelerin, özellikle doğal olarak yüksek girişi olması gereken sektörlerde yeni firmaların yaratılmasını engellediği görülmüştür (Klapper, Laeven ve Rajan, 2006).

Santarelli ve Vivarelli (2007) çalışmada endüstriyel dinamikleri (pazara giriş ve çıkış engellerini) mikroekonomi açısından incelemiş olup girişimcilik temellerine etkisini iş performansı açısından karakterize etmiştir. Arrighetti ve diğerleri (2016) durgunluğun yeni pazar fırsatlarından yararlanma yönelimini güçlendirip girişimcilik niyetine olumsuz etkisini doğrulamaktadır. Martin ve Javalgi (2016) ise girişimci yönelimin ve pazarlama yetenekleri arasındaki rekabet yoğunluğunun düzenleyici rolünü ortaya koymaktadır. Akademik girişimcilik açısından değerlendirildiği de ise Binkauskas'un (2012) akademik girişimcilik düzeyini etkileyen faktörler olarak engeller ve kolaylaştırıcıları ele almaktadır. Sonuçlar, akademik girişimciliği etkileyen engelleri (başlangıç sermayesi, iş bilgisi eksikliği, zayıf bağlar vb.) ve itici güçlerin etkisini ortaya koymuştur. Ele alınan çalışmalarda da desteklendiği gibi akademisyenlerin bulunan ortamla ilişkili olarak algıladıkları pazar engelleri ve bilgi engellerinin girişimcilik niyetlerini azaltıcı bir etkisi olabileceğini savunuyoruz. Sonuç olarak;

Hipotez 8: Pazar engelleri akademisyenlerin girişimcilik niyetlerini negatif yönde etkilemektedir.

Hipotez 9: Bilgi engelleri akademisyenlerin girişimcilik niyetlerini negatif yönde etkilemektedir.

BÖLÜM 3: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE BULGULARI

İlk üç bölüm, akademik girişimcilik ve faktörlerine (psikolojik faktörler, insan sermayesi, sosyal sermaye ve çevresel faktörler) yönelik detaylı (kavramların tanımları, amaçları, önemleri, boyutları vb.) yazın incelemesini içermektedir. Mevcut bölümde ise öncelikle çalışmanın amacı, önemi, sınırlılıkları ve yöntemine ilişkin bilgiler sunulmuştur. Ardından çalışma kapsamında toplanan verilerin analizi ve bulguların raporlanması süreçlerine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Girişimcilik konusunda yapılmış olan ve ilerde yapılacak olan bilimsel araştırmalar girişimcilik kavramını derinlemesine incelemek ve girişimcilik potansiyelini artırma konusunda katkıda bulunmaktadır. Girişimcilik çalışmaları, girişimcilik faaliyetlerinin ve bunların öncüllerinin, ülkeler arasında önemli ölçüde farklılık gösteren belirli sosyal, kültürel, ekonomik, yasal ve politik bağlamlarda etkili olduğunu bu nedenle araştırma sonuçları gelişmiş ülkelere genelleştirilmesini sınırladığını göstermiştir. Gelişmekte olan ülkelere girişimciliğin teşviki hakkında çok az şey bilinmektedir, çünkü bugüne kadar yapılan çoğu araştırmanın odak noktası gelişmiş ülkelere girişimciliğin teşviki olmuştur (Bruton, Ahlstrom ve Obloj, 2008). Akademik açıdan ise girişimcilik niyetinin araştırılma sayısı oldukça sınırlıdır. Bu eksiklik özellikle gelişmekte olan ülkeler çerçevesinde daha da dikkat çekmektedir. Bu nedenlerden ötürü gelişmekte olan ülkeler arasında bulunan Türkiye bazında akademik girişimciliğin anlaşılması oldukça önemlidir. Bu kapsamda yapılan araştırmalar özellikle gelişmekte olan ülkelere girişimciliğin, ekonomik zorlukları çözmek, bunlara karşı koymak, ekonomik büyümeyi sağlamak, istihdam oluşturmak ve yoksulluğu azaltmak için yaratıcı bir çözüm getirdiği bir gerçektir. Bu açıdan, üniversitelerde akademik personelin girişimci faaliyetlerine ilişkin belirleyicilerini anlamak amacıyla çalışmalar yapmak ve bu alanda yazına katkıda bulunmak oldukça önemlidir.

Akademik girişimciliğin ekonomik etkisini daha iyi anlamak için, akademik girişimcileri ve farklı bağlamlardaki girişimci davranışlarını açıkça tanımaya ihtiyaç vardır. Ayrıca akademik girişimciler, akademi veya endüstri içinde girişimler yaratırken ve geliştirirken, mikro temelleri, yani akademik girişimcilerle ilişkili davranışsal ve bilişsel süreçleri daha iyi anlamaya gereksinim bulunmaktadır (Wright, Birley ve Mosey,

2004). Bu nedenle araştırmanın temel amacı gelişmekte olan ülke bazında akademisyenlerin girişimcilik niyetlerini etkileyecek faktörleri belirleyerek Tokat Gaziosmanpaşa niversitesindeki akademisyenlerin girişimcilik niyetleri üzerindeki belirleyici faktörleri ortaya koymaktır. Krueger (2009) göre niyetler bireylerin karar verme sürecinde önemli bir yere sahip olup risk ve belirsizlik altında karar alma ile alakalı geniş bir dizi diğer teori ve modeller arasındaki bağlantıyı bulmak amacıyla çeşitli çalışmaların gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Araştırmada, akademik camiadaki bireylerin bilgi kullanımı faaliyetlerine katılmaya teşvik eden bireysel (psikolojik faktörler, insan sermayesi, sosyal sermaye) ve çevresel (iş ortamı, engeller) faktörleri literatürde ele alınan bilişsel teoriler ışığında akademik girişimcilik niyeti belirleyicilerini tespit etmek amaçlanmaktadır.

Çalışmada gelişmekte olan bir ülke ekonomisinde faaliyet gösteren akademisyenlerin girişimcilik niyetlerini hangi faktörler nasıl etkilemektedir? Sorusuna cevap aranmaktadır. Akademik girişimcilik niyetlerin bireysel faktörler ile birlikte akademisyenlerin bulunduğu çevreye ilişkin bağlamsal faktörleri de ele alarak bütünleştiren bir model sunmakta olup akademisyenlerin girişimcilik niyeti belirleyicilerini geniş bir çerçeveden ele almaktadır. Akademik girişimcilik niyeti üzerine yurtdışında yapılan çalışmalarda psikolojik ve ekonomik yaklaşımlar sıklıkla kullanılmış olup ülkemiz gibi gelişmekte olan lkelerde ise akademik girişimcilik niyetini etkileyen faktörlerin belirleyicileri bazında yeterince çalışma bulunmamaktadır. Bu alışma bu iki yaklaşımı birlikte ele alarak yazındaki bu eksikliği gidermeyi amaçlamaktadır. Bu araştırma niversite bünyesindeki tüm fakültelerde bulunan akademisyenleri kapsamakta olup fakültelerde bulunan akademisyenlerin verileri faklte bazında ayrıştırılarak yorumlanmıştır.

Literatürde bazı araştırmacılar, gelecekte oluşacak davranışı tahmin etmek ve tasarlanmış herhangi bir modelin yeterliliğini test etmek için geçmiş davranışın bir etken olarak dahil edilmesini önermektedir (Ajzen, 1991; Bentler ve Speckart, 1979). Bundan ötürü araştırmada akademisyenlerin geçmiş girişimci deneyimlerinin varlığının tespitine yönelik ifadelerde yönlendirilmektedir. Ayrıca girişimcilik niyetinin bireysel ve çevresel belirleyicilerinin birlikte değerlendirilmesi daha derin bir yaklaşımla sonuçlara varılmasına yazına özgün değerler katabileceği bulunan ekonomik durumunda akademik girişimcilik konusunda Türk literatürüne yeni bakış aılar kazandırabileceği

düşünülmektedir. Çalışmanın teknoloji geliştirme bölgesinde bulunan TTO'ı aktif ve girişimci akademisyenleri içeren bir üniversitede üzerinden yürütülmesi de önem arz etmektedir.

3.2. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıkları şöyle sıralanabilir;

- Araştırma Tokat ili ile sınırlı olup zaman ve maliyet kısıtlılıklarından istinaden üniversite web sitesinde yayınlanmış verilere göre 2020-2021 eğitim ve öğretim dönemi itibariyle Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesinde görev yapan 1464 akademik personel üzerinde çalışılmıştır. Ülkemizdeki diğer illerde görev yapan akademik personeller çalışmaya dahil edilememiştir.
- Araştırmada değişkenlere ilişkin veriler tek bir zamanda toplanarak kesitsel nitelikte anket tipi çalışma yürütülmüştür. Belirleyiciler zaman içerisinde değişim gösterebildiği için yıllar bazında boylamsal araştırma ile değişimin ortaya konması daha güvenilir sonuçlar doğuracaktır.
- Diğer bir kısıt ise çalışmanın sadece nicel araştırma deseniyle çevresel ve bireysel belirleyici faktörler ile sınırlı kalmasıdır. Farklı belirleyici faktörler modele dahil edilmesi önemlidir.
- Ayrıca çalışma teknoloji geliştirme bölgesinde bulunan bir üniversite ve gelişmekte olan bir ülke ile sınırlıdır. Diğer coğrafyalardaki gelişmekte olan ülkelerde bu çalışmanın tekrar edilmesi sonuçların genelleştirilmesi bakımından önemlidir.

3.3. Araştırmanın Yöntemi

Bu tez çalışmasında geniş örneklem grubuna anket tekniği kullanılmakta olup elde edilen sayısal verilere istatistiksel analizler uygulanarak kesin, genellenebilir ve geleceğe yönelik önerilerde bulunabilmek amacıyla nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Sosyal bilimlerinde en fazla kullanılan bireylerin belirli konularda tutum, inanç davranış, beklenti vb. özellikleri anket yardımıyla tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Nicel desenli araştırmalarda, görgül ve tümdengelim yaklaşımı benimsenir. Gözlem ve ölçümlerin tekrarlanabildiği ve nesnelliğin ön planda olduğu araştırmalardır. Sayısal veriler toplanarak istatistiksel ve matematiksel analizlerle kesin olduğu kabul edilen sonuçlara

ulaşılmaktadır. Genellemede bulunabilmek amacıyla geniş örneklem gruplarına yapılandırılmış veri toplama araçları uygulamakta olup başlıca veri toplama tekniği anket ve deneylerdir. Toplumsal gerçekliklerin ve insan davranışlarının altında yatan nedenleri ortaya konulması adına nicel araştırma yönelimleri yeterli olmamakla beraber araştırmacılar kesin genellenebilir sonuçlarla geleceğe yönelik tahminlerde bulunmak amacıyla nicel yönelimli araştırmalar gerçekleştirebilmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2014, s. 103).

3.4. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu çalışmanın evrenini, üniversitenin web sayfasında yayınlanan veriye istinaden 2020-2021 eğitim ve öğretim dönemi itibarıyla Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesinde görev yapan 1464 akademik personel oluşturmaktadır. Araştırmada maliyet ve zaman kısıtlılıkları nedeniyle araştırma evrenini oluşturan akademisyenlerin deneyim, eğitim düzeyi, demografik özellikleri benzerlik gösterebilmesi açısından ulaşılması kolay ve hızlı olacağı için olasılıklı olmayan örnekleme tekniklerinden kolayda örnekleme tekniği kullanılmıştır. Sosyal bilim araştırmalarında araştırma evrenin özelliği ve uygulanacak analizler çok özel bir örneklem belirlemeyi gerektirmediğinden farklı evrenler için kabul edilebilir asgari örneklem büyüklüğü tablosundan yararlanılmıştır. Buna göre araştırma için %95 güvenilirlik düzeyinde 1500 evren büyüklüğü için gerekli örneklem büyüklüğü 306 olmaktadır. Anket uygulanacak örneklem büyüklüğüne tam olarak erişebilmek amacı ile fakültelerde ulaşılabilir olan akademik personele yüz yüze olarak anket dağıtımı yapılmış olup 348 sayıda geri dönüş sağlanmıştır.

3.5. Araştırmanın Veri Toplama Araçları

Bu tez çalışmasında değişkenler arasında nedensellik ilişkisi kurmak, genelleme yapmak gibi amaçlar nedeniyle geniş bir örneklem grubundan sayısal veriler elde etmek ve istatistiksel analizler uygulayabilmek için nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniği kullanılmıştır. Çalışmanın anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümünde akademisyenlerin bireysel (psikolojik faktörler, insan sermayesi, sosyal sermaye) ve çevresel(iş ortamı, engeller) faktörlerini ölçmek için kullanılan araştırmada yer alan değişkenlere ilişkin ölçekler bulunmaktadır. İkinci bölümünde katılımcıların demografik bilgilerini elde etmek amacıyla hazırlanmış olan kontrol değişken soruları (cinsiyet, yaş, unvan vb.) yer almaktadır. Ölçeklerde bulunan ifadelere örneklemin ne ölçüde katılıp katılmadığını ölçmek adına 5’li Likert (1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum,

3=Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 4=Katılıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum) tipi dereceleme kullanılmıştır. Katılımcılardan her bir ifade için bu değerlendirmelerden kendilerine en uygun gördüklerini tercih etmeleri istenmiştir. Anketten elde edilen veriler IBM SPSS İstatistik 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Bu araştırmada ölçeklerin anlaşılabilirliği ve anket formunda olası hataların önceden tespiti amacıyla pilot çalışma yapılmıştır. Ölçeklerin yöntem ve madde yanlılığı ayrıca güvenilirliği ve geçerliliğinin test edilmesi için İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi bünyesinde yer alan 40 akademisyene anket uygulanarak pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. Pilot çalışma sonuçları ölçeklerin tamamının geçerlilik ve güvenilirlikleri uygundur. Elde edilen geri bildirimler değerlendirilerek anket formuna son hali verilmiştir (bkz. Sayfa 115). Aşağıda sırasıyla çalışmada yer alan ölçeklerin psikometrik özelliklerine ilişkin yazın özeti verilmektedir.

3.5.1. Girişimcilik Niyeti Ölçeği

Çalışma kapsamında akademisyenlerin girişimci olma niyetlerini ölçmek için kullanılan ölçek maddeleri Autio ve arkadaşları (2001), Linán ve Chen (2009) ve Obschonka ve arkadaşlarının (2015) önerilerine dayanmaktadır. Girişimcilik niyet (GN) ölçeği toplam 4 maddeden oluşmakta olup akademisyenlerin kendi araştırmalarını akademik faaliyete dönüştürme niyetlerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Miranda ve arkadaşlarının (2017) İspanyol üniversitelerinde akademik girişimcilik niyetinin belirleyicilerinin tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmasında kullandıkları bu ölçek için Cronbach alfa katsayı .89 olarak belirtilmiştir. Ölçeğin kullanıldığı Linán ve Chen (2009) çalışmasında, GN ölçeği için Cronbach alfa katsayıları .94 arasında değeri almaktadır. Ayrıca çalışmanın farklı ülkelerde farklı kültürlerde geçerliliği olduğu test edilmiştir. İfadeler olumlu cümle yapısı ile oluşturulmuş olup ters ifade bulunmamaktadır. Ölçekteki niyeti ölçen ifadelerden bazıları “Araştırmamın sonuçlarını bir bölünme/spin-off yoluyla ticarileştirmeyi planlamaktayım” ve “Kısa bir süre önce araştırmamın sonuçlarını ticarileştirmek için nasıl bir yan ürün oluşturulacağına dair bilgi aradım” şeklindedir.

3.5.2. Psikolojik Faktörleri Ölçmek İçin Kullanılan Ölçekler

Katılımcıların bireysel faktörleri başlığı altında psikolojik değişkenlerden olan Yaratıcılık (Y) düzeylerini ölçümlemek amacıyla Zampetakis ve Moustakis (2006) ve Zampetakis ve diğerlerinin (2009) önerilerine dayanan yaratıcılık ölçeği kullanılmıştır.

Yaratıcılık (Y) ölçeği toplam 5 maddeden oluşmakta olup Likert tipi ölçek kullanılmıştır. Yaratıcılık (Y) tek boyut üzerinden değerlendirilmektedir. Ölçeğin geliştirildiği çalışmada Cronbach alfası .84'dır. İfadeler olumlu cümle yapısı ile oluşturulmuş olup ters ifade bulunmamaktadır. Ölçekteki yaratıcılığı ölçen ifadelerden bazıları “Kendimi yaratıcı bir insan olarak görüyorum” ve “Pek çok farklı fikirleri kolayca düşünebilirim” şeklindedir.

Algılanan fayda (AF) düzeylerini ölçümlemek amacıyla Douglas ve Shepherd'in (2000) tarafından geliştirilen algılanan fayda ölçeği kullanılmıştır. Algılanan fayda (AF) ölçeği toplam 5 maddeden oluşmakta olup Likert tipi ölçek kullanılmıştır. Algılanan fayda (AF) tek boyut üzerinden değerlendirilmektedir. Ölçeğin geliştirildiği çalışmada Cronbach alfa katsayı .87 olarak belirtilmiştir. İfadeler olumlu cümle yapısı ile oluşturulmuş olup ters ifade bulunmamaktadır. Ölçekteki algılanan faydayı ölçen ifadelerden bazıları “Girişimci olmak yüksek derecede özerklik gerektirmektedir” ve “Girişimci olarak elde edeceğim finansal getirinin yüksek olacağını düşünmekteyim” şeklindedir.

Kendine güven (KG) düzeylerini ölçümlemek amacıyla Ferreira ve diğerleri (2012) tarafından kullanılan ölçeğin uyarlanması olan Miranda ve arkadaşlarının (2017) araştırmasında geliştirilen kendine güven ölçeği kullanılmıştır. Kendine güven (KG) ölçeği toplam 5 maddeden oluşmakta olup Likert tipi ölçek kullanılmıştır. Kendine güven (KG) tek boyut üzerinden değerlendirilmektedir. Ölçeğin geliştirildiği çalışmada Cronbach alfa katsayı .82 olarak belirtilmiştir. İfadeler olumlu cümle yapısı ile oluşturulmuş olup ters ifade bulunmamaktadır. Ölçekteki kendine güven ölçen ifadelerden bazıları ” Diğer insanların benim isteklerime göre hareket etmesi esas olarak bana bağlıdır” ve “İstedikimi elde etmek, kendi çabamın ve kişisel kararlılığımın sonucudur” şeklindedir.

3.5.3. İnsan Sermayesini Ölçmek İçin Kullanılan Ölçekler

İnsan sermayesi başlığı altında yer alan akademisyenlerin girişimcilik eğitim (GE) düzeylerini ölçümlemek amacıyla Fayolle ve Gailly'nin (2015) araştırmasına dayanan girişimcilik eğitim ölçeği kullanılmıştır. Girişimcilik eğitimi (GE) ölçeği toplam 4 maddeden oluşmakta olup Likert tipi ölçek kullanılmıştır. Ölçeğin geliştirildiği çalışmada Cronbach alfa katsayı .82 olarak belirtilmiştir. İfadeler olumlu cümle yapısı ile

oluşturulmuş olup ters ifade bulunmamaktadır. Akademisyenlerin girişimcilik eğitimi (GE) hem üniversite bağlamında hem de üniversite dışında değerlendirilmektedir. Ölçekteki girişimcilik eğitimi ölçen ifadelerden bazıları “Üniversite eğitimim sırasında aldığım girişimcilik eğitim saatleri yeterli oldu” ve “Üniversite dışında aldığım girişimcilik eğitimi saatleri yeterli oldu” şeklindedir. Bu başlık altında akademisyenlerin iş deneyimini (İD) ölçümlemek amacıyla Abreu ve Grinevich'in (2013) tarafından geliştirilen iş deneyimi ölçeği kullanılmıştır. İş deneyimi (İD) ölçeği toplam 2 maddeden oluşmakta olup ana ölçekten farklı olarak iki seçenekli soru tipi (Evet/Hayır) kullanılmıştır. İfadeler olumlu cümle yapısı ile oluşturulmuş olup ters ifade bulunmamaktadır. Ölçeğin geliştirildiği çalışmada Cronbach alfa katsayı .64 olarak belirtilmiştir. Ölçekteki iş deneyimini ölçen ifadeler “Özel sektörde iş deneyimim var” ve “Başka bir şirketin veya başka bir şirketlerin sahibi olarak deneyimim var” şeklindedir.

3.5.4. Sosyal Sermaye Ölçeği

Sosyal sermaye ölçeği ile katılımcıların çevreleriyle iletişimi ve yakın bağlarını içeren ilişkilerinin girişimcilik niyeti üzerindeki etkisinin anlamlı olup olmadığı saptanmak amaçlanmaktadır. Akademisyenlerin sosyal sermayelerini ölçümlemek amacıyla Subramaniam ve Youndt (2005) çalışmasına dayanan 3 maddelik bir ölçek kullanılmıştır. Sosyal sermayeyi tek boyut üzerinden değerlendirilmektedir. İfadeler olumlu cümle yapısı ile oluşturulmuş olup ters ifade bulunmamaktadır. Subramaniam ve Youndt (2005) çalışmasına ölçeğin Cronbach alfa katsayı .75 olarak hesaplamıştır. Ölçekteki ifadeler “Sorunları belirlemek ve çözmek için ekip üyeleriyle işbirliği yapabilirim.” “Başkalarıyla bilgi paylaşabilir ve bir şeyler öğrenebilirim.” “Farklı alanlarda uzmanlaşmış insanlarla etkileşime girebilir ve fikir alışverişinde bulunabilirim.” Şeklinde olup madde güvenirliği sırasıyla .72, .75 ve .69 şeklindedir.

3.5.5. Çevresel Faktörleri Ölçmek İçin Kullanılan Ölçekler

Çevresel faktörler başlığı altında İş ortamı (İO) ölçeği ile katılımcıların akademik faaliyetlerini ticarileştirmek için proje finansman fırsatları ve ülkenin bulunduğu ekonomik durum açısından mevcut ve gelecekteki çevresel iş ortamına ilişkin algılarını değerlendirmek amaçlanmıştır. İş ortamı (İO) düzeylerini ölçümlemek amacıyla Manolova, Eunni ve Gyoshev'in (2008) önerilerine dayanan iş ortamı ölçeği kullanılmıştır. İş ortamı (İO) ölçeği toplam 6 maddeden oluşmakta olup Likert tipi ölçek

kullanılmıştır. İş ortamı (İO) tek boyut üzerinden değerlendirilmektedir. Ölçeğin geliştirildiği çalışmada Cronbach alfa katsayı .86 olarak belirtilmiştir. Katılımcıların ölçek ifadelerini anlayarak yanıtladıklarını saptamak ve yapılan araştırmanın amacına göre tutarlı bir değerlendirme yapabilmek amacıyla ölçeğin ilk ifadesi ters kodlanmıştır. İş ortamını ölçen ifadelerden bazıları” İş kurmak için banka kredisi almak zordur” ve “Ülkenin ekonomik durumunun önümüzdeki yıllarda önemli ölçüde iyileşeceğini düşünmekteyim” şeklindedir.

Akademisyenlerin bulundukları ekonomik ortamda algıladıkları engelleri ölçmek amacıyla Ahmad (2012) çalışmasından uyarlanan Kebaili ve arkadaşlarının (2017) yapmış olduğu çalışmada kullanmış oldukları ölçek ele alınmaktadır. Engelleri ölçmek için Likert tipi ölçek kullanılmış olup pazar engelleri (PE), 3 ifadeden ve bilgi engelleri (BE), 3 ifadeden oluşmaktadır. Engel ölçekleri tek boyut üzerinden değerlendirilmektedir. Kebaili ve arkadaşlarının (2017) yapmış olduğu çalışmada pazar engelleri ölçeği için Cronbach alfa katsayı .88 ve bilgi engelleri ölçeği için .74 olarak belirtilmiştir. Katılımcıların ölçek ifadelerini anlayarak yanıtladıklarını saptamak ve yapılan araştırmanın amacına göre tutarlı bir değerlendirme yapabilmek amacıyla bilgi engelleri (BE) ölçeğinin son ifadesi ters kodlanmıştır. Engelleri ölçen ifadelerden bazıları “Yeni şirketlerin büyük şirketlerden gelen sert rekabetle karşı karşıya kalacağını düşünmekteyim” ve “Başarılı, yeni bir şirket için pazarlama bilgisi gereklidir” şeklindedir.

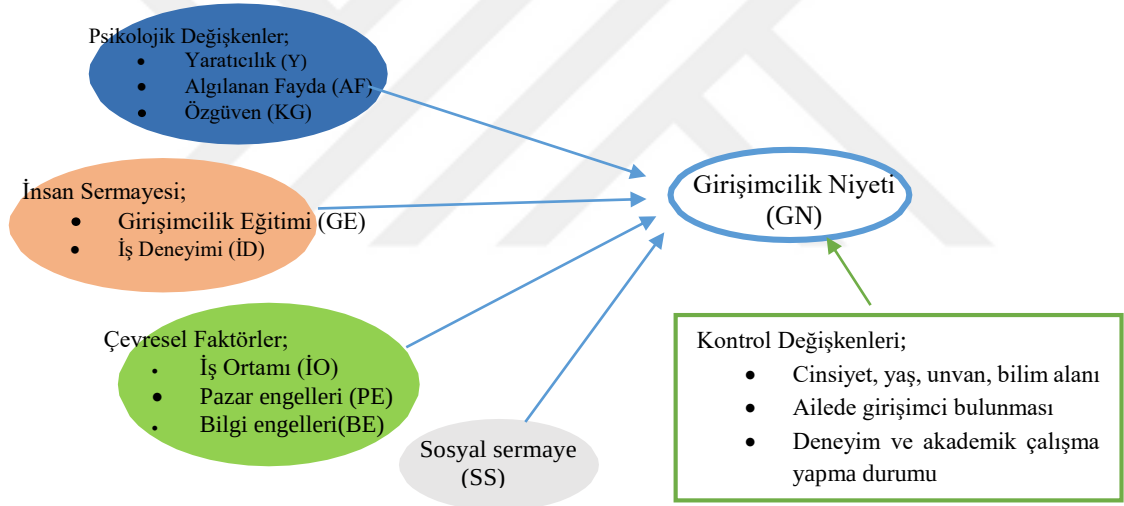
3.5.6. Kontrol Değişkenlerini Ölçmek İçin Kullanılan İfadeler

Araştırma kapsamında akademisyenlerin demografik özelliklerini saptamak ve girişimcilik niyetini etkileyebilecek diğer faktörlerin tespiti için araştırmacı tarafından kontrol faktörlerini içeren kişisel sorular hazırlanmıştır. Bu sorularla araştırma katılımcısı akademisyenlerin cinsiyet, yaş, ailede girişimci bulunma durumu, unvan, bilim alanı, mesleki deneyimi ve girişimcilik hakkında akademik çalışma yapılma durumuna ilişkin kişisel özelliklerini gösteren bilgileri edinmek amaçlanmıştır. Bu kontrol değişkenlerinin akademisyenlerin girişimcilik niyetine etkisi olacağı düşünülmektedir.

3.6. Araştırma Modeli

Araştırma modelinin ana çerçevesini ‘girişimcilik niyeti’ oluşturmaktadır. Bağımlı değişken olarak tanımlanan girişimcilik niyeti, araştırmada ele alınan bir dizi

değişken ile işlerlik kazanmaktadır. Çalışmanın kavramsal modelinde, bireysel (psikolojik faktörler, insan sermayesi, sosyal sermaye) ve çevresel (iş ortamı, engeller) belirleyicilerin girişimcilik niyeti üzerindeki etkilerini araştırmak amaçlanmaktadır. Akademisyenlerin girişimcilik niyetlerini belirleyen faktörleri analiz etmeyi hedeflediğimiz çalışmamızda, girişimcilik niyet modellerinin girişimcilik bağlamında uygulanabilirliği, ampirik destek sağlamış olup teori çerçevesinde çalışmada ele alınmış olan belirleyicilerin akademisyenlerin girişimcilik niyetine üzerine etkisinin tahmini modeli oluşturulmuştur. Modelde yer alan değişkenlerden farklı olarak, kontrol değişkenleri grubunun bağımlı değişkeni etkileme potansiyelinin yüksek olduğu düşünülmektedir. Bu değişkenler girişimcilik niyetleri üzerindeki etkilerini sınamak amacıyla, araştırmaya dâhil edilmektedir. Kontrol değişkenlerin de, girişimcilik niyetinin açıklanmasında yararlı olacağı düşünülmektedir.

Şekil 2. Tahmini Araştırma Modeli

3.7. Araştırma Verilerinin Analizi

Bu çalışma kapsamında Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesinden teze ilişkin gerekli izinleri alınmış olup; izinlere dair belgeler Ek 3'te yer almaktadır. Bu aşamadan sonra üniversitede çalışmakta olan akademik personele anket formu bizzat ulaştırılmıştır. Alınan geri dönüşler sonucu analizlere dahil edilmek için gerekli özellikleri (uç değer, kayıp veri, normallik) karşılayan 348 katılımcıdan elde edilen verilerin analizinde IBM SPSS İstatistik 22.0 programı kullanılmış olup araştırmada; normallik testi, güvenilirlik ve geçerlilik analizleri, bağımsız örneklem için t testi (independent samples t-test), tek yönlü varyans (one way anova), korelasyon ve regresyon analizleri uygulanmıştır.

3.8. Araştırmanın Bulguları

Tezin bu kısmında çalışma kapsamında toplanan verilerin analizi, bulguların raporlanması ve yorumlanmasına ilişkin süreçlerin açıklanmaları bulunmaktadır. Araştırma değişkenlerine ilişkin betimsel istatistiklere, fark analizlerine, değişkenler arası korelasyona yer verilmiş olup son aşamada ise çalışmanın amacı kapsamında oluşturulan modele göre ilgili belirleyicilerin girişimcilik niyetine etkisine ilişkin çoklu regresyon analizini içermektedir.

3.8.1. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Güvenilirlik Analizleri

Güvenilirlik analizi, bir konuyla ilgili örnekleme meydana getiren faktörlerle alakalı toplanan verileri ölçmek üzere geliştirilen ölçme aracını ifadelerinin (yargı, önerme, soru vb.) ölçümleri arasındaki tutarlılık göstergesidir. Güvenilir bir ölçüm aracı, istenilen yapıyı tutarlı bir şekilde farklı zaman aralıklarında, farklı ortamlarda ve aynı evrenden seçilen farklı örneklem gruplarına uygulanması ile elde edilen sonuçların benzerlik göstermesini ifade etmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2014, s. 155). Ölçüm araçlarının güvenilirliği; iç tutarlılık, yarıya bölme güvenilirliği, test-tekrar test metodu, alternatif formlar gibi farklı metotlar kullanılarak ölçümlenmektedir. Sosyal bilim araştırmalarında sıklıkla kullanılan iç tutarlılık güvenilirliği, ölçeğin maddeleri arasındaki tutarlılığı ve maddelerin söz konusu kavramı ölçme durumunu ifade etmekte olup genellikle Cronbach alfa katsayısı ile hesaplanmaktadır (Kline, 2019, s. 91). Alfa katsayısının eşik değerinin ne olması gerektiği konusunda farklı görüşler bulunmakta olup sosyal bilim araştırmalarında .60 ve üzerinde değer alması yeterli kabul görmektedir (Akgül, 2003, s. 435). Araştırmada kullanılan bireysel ve çevresel faktör ölçekleri ile girişimcilik niyeti ölçeğinin alt boyutlarının güvenilirlik analizleri iç tutarlılık hesaplanmasında kullanılan yöntemlerden Cronbach Alpha (α) katsayılarına ilişkin ölçek sonuçları oluşturulmuş Tablo 3.1’de gösterilmiştir.

Tablo 3.1. Araştırmada Yer Alan Ölçeklere Yönelik İç Tutarlılık Katsayıları

Ölçekler	Madde sayısı	Cronbach alfa
Girişimcilik Niyeti	4	,880
Yaratıcılık	5	,743
Algılanan Fayda	4	,619
Kendine Güven	5	,680
Girişimcilik eğitimi	4	,853
İş ortamı	6	,712
Pazar engelleri	3	,730
Bilgi engelleri	3	,674
Sosyal sermaye	3	,811

Tablo 3.1'daki bulgulara göre her bir ölçek için iç tutarlılık katsayılarının yeterli düzeyde sonuçlar elde edildiği görülmektedir. Sonuç itibariyle araştırmada kullanılan her ölçek için de gerekli güvenirlik düzeyine ulaşılmıştır. Her bir ölçeğin maddelerinin iç tutarlılığına bakıldığında ölçeklerdeki maddeler arasındaki toplam puan korelasyon değerleri arasında .20'nin altında korelasyon gösteren sadece algılanan fayda ölçeğinin ikinci ifadesinde rastlanmış olup ilgili madde çıkarıldığında Cronbach alfa değeri .62 olması nedeniyle ölçekten bu ifadenin çıkarılması ile daha güvenilir bir sonuç elde edileceğine karar verilmiştir.

3.8.2. Örneklem İlişkin Genel Bulgular

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesinde çalışmakta olan akademik personelinden elde edilen verilerin analizlere dâhil edilmek için gerekli özellikleri (uç değer, kayıp veri, normallik) karşılayan 348 katılımcının demografik özelliklerine ilişkin frekans (n) ve yüzde (%) dağılımları ilişkin Tablo 3.2'de yer almaktadır.

Tablo 3.2. Akademisyenlerin Demografik Özelliklere Göre Dağılımı

Yaş	n	%	Mesleki Deneyim	n	%
20-30	52	14,9	0-5	66	19,0
31-40	132	37,9	6-10	57	16,4
41 ve üzeri	164	47,1	11-15	81	23,3
Toplam	348	100,0	16 ve üzeri	144	41,4
			Toplam	348	100,0
Cinsiyet	n	%			
Kadın	133	38,2	Bilim Alanı	n	%
Erkek	215	61,8	Beseri bilimler	19	5,5
Toplam	348	100,0	Fen bilimler	161	46,3
			Sosyal bilimler	96	27,6
Fakülte	n	%	Sağlık bilimleri	37	10,6
Fen edebiyat	59	17,0	Eğitim bilimleri	35	10,1
Ziraat	48	13,8	Toplam	348	100,0
Sağlık	34	9,8			
Diş	1	0,3	Unvan	n	%
İlahiyat	24	6,9	Araştırma gör.	67	19,3
MYO	36	10,3	Öğretim gör.	67	19,3
Eğitim	36	10,3	Dr öğretim gör.	120	34,5
İİBF	21	6,0	Dr araştırma gör.	7	2,0
Turhal MYO	23	6,6	Docent	51	14,7
Mühendislik	66	19,0	Profesor	36	10,3
Toplam	348	100,0	Toplam	348	100,0
Ailede girişimci bulunmaktadırmı?	n	%	Girişimcilik üzerine akademik çalışma yaptınız mı?	n	%
Evet	136	39,1	Evet	32	9,2
Hayır	209	60,1	Hayır	316	90,8
Toplam	345	99,1	Toplam	348	100,0

Tablo 3.2’deki sonuçlara göre analizlere dâhil edilen verilerin %38,2’sinin kadınlardan, %61,8’inin ise erkeklerden oluştuğu görülmektedir. Yaşları 20 ve 41 üzeri arasında değişiklik gösteren akademisyenlerin 20- 30 yaş aralığının diğer yaş aralıklarına göre örneklemin %14,9 oluşturmaktadır. Mesleki deneyim durumuna göre sınıflandırmada ise en fazla orana 16 ve üzeri (N=144; %41,4) deneyim yılına sahip akademisyenlerin oluşturduğu görülmektedir. Unvana göre ise en fazla veri Dr. Öğretim görevlilerinden (N=120; %34,5) elde edilmiştir. Bilim alanı olarak en fazla veri fen bilimlerinden (N=161; %46,3) ve fakülte açısından en fazla veri mühendislik fakültesinden (N=66; %19) elde edilmiştir. Bunlara ek olarak, katılımcıların “ailenizde girişimci bulunmakta mıdır?” ifadesine %39,1 oranında evet yanıtı verilmiştir. Üniversitede girişimcilik hakkında akademik çalışma yapan katılımcı sayısı %9,2 oranındadır.

3.8.3. Değişkenlere Yönelik Betimsel Bulgular

Araştırma kapsamında yer alan değişkenlerin dağılımlarının biçimlerini tespit etmek amacıyla çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri incelenmiş olup çalışmada kullanılan her bir ölçek için çarpıklık katsayısının ± 1 , basıklık katsayısının ise ± 1 arasında değerler aldığı saptanmıştır. Sonuçlar itibarıyla 348 katılımcıya ilişkin veriler normal dağılım göstermektedir (Hair, 2013). Bu başlık altında araştırmada kullanılan değişkenlerin ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmış olup elde edilen sonuçlar Tablo 3.3’de yer verilmiştir.

Tablo 3.3. Araştırma Değişkenleri ve Alt Boyutlarına Yönelik Betimsel Bulgular

Değişkenler	Ortalama	Standart Sapma
Girişimcilik Niyeti	2,89	,94
Yaratıcılık	3,73	,61
Algılanan Fayda	3,36	,45
Kendine Güven	3,54	,58
Girişimcilik eğitimi	2,37	,86
İş Deneyimi	1,70	,32
İş Ortamı	2,78	,63
Pazar engelleri	3,90	,59
Bilgi engelleri	4,24	,59
Sosyal sermaye	4,22	,54

Tablo 3.3’deki bulgulara göre genel olarak araştırmada kullanılan değişkenlere ilişkin ortalamaların, bağımlı değişken (girişimcilik niyeti) ortalamasına göre daha yüksek düzeyde oldukları dikkat çekmektedir. Bu durum katılımcıların akademik

girişimcilik niyetlerine etki eden faktör düzeylerinin girişimcilik niyetine oranla daha yüksek düzeyde olduklarını ancak girişimcilik niyetlerinin, iş ortamı, iş deneyimi ve girişimcilik eğitime oranla daha yüksek düzeyde olduğu şeklinde yorumlanabilmektedir. Sıralama olarak bakıldığında ise bilgi engelleri (Ort.= 4,24, SS.= ,59), ortalama değeri en yüksekken, iş deneyimi (Ort.= 1,70, SS.= ,32) ortalama değeri en düşüktür.

Psikolojik faktörler içerisinde yaratıcılığın (Ort.=3,73, SS.=,61), algılanan faydanın (Ort.= 3,36, SS.= ,45) ve kendine güvenin (Ort.=3,54, SS.= ,58) ortalamalarının birbirlerine yakın olduğu görülmektedir. İnsan sermayesi faktörlerinde ise iş deneyiminin (Ort.=1,70, SS.=,32), girişimcilik eğitime (Ort.=2,37, SS.=,86) oranla ortalama değerinin düşük olduğu görülmektedir. Buna göre insan sermayesi faktörlerinden girişimcilik eğitiminin, deneyime göre akademisyenler üzerinde daha ön planda olduğunu ifade etmek mümkündür. Ayrıca çevresel faktörlerden iş ortamının (Ort.=2,78, SS.= ,63), engellere ilişkin ortalama değerlerden daha düşük olduğu dikkat çekmektedir. Buna göre bilgi engelleri ve pazar engellerinin, iş ortamına oranla daha yüksek düzeyde algılandığı söylenebilir. Elde edilen bulgulara göre katılımcıların psikolojik faktörler, sosyal sermaye ve engellerin girişimcilik niyetine nazaran daha fazla ön planda olduğu ancak girişimcilik niyetinin ise eğitim, iş ortamı ve iş deneyimine göre ise daha fazla ortalamaya sahip olduğunu ifade edebiliriz.

3.8.4. Araştırma Değişkenlerinin Kontrol Değişkenleri Açısından İncelenmesine Yönelik Bulgular

Araştırma kapsamında ele alınan değişken ortalamalarının katılımcıların kontrol değişkenlerine (cinsiyet, yaş, mesleki deneyim, unvan, akademik çalışma) göre belirli bir anlamlılık oranında farklılaşıp farklılaşmadığını değerlendirilmiş olup Bağımsız Örneklem t-Testi (independent samples t-test) ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Araştırmada kullanılan kontrol değişkenlerinin Bağımsız Örneklem t-Testi analiz sonuçlarına Tablo 3.4’de yer verilmiştir.

Tablo 3.4. Kontrol Değişkenlerine İlişkin t-Testi Sonuçları

Değişkenler	N	Ort.	S.S.	S.D.	t	P
Cinsiyet						
Kadın	133	2,708	,999	255	-2,888	,004
Erkek	215	3,013	,889			

Ailede Girişimci Bulunma Durumu						
Evet	136	3,135	,860	312	3,907	.000
Hayır	209	2,746	,968			
Akademik Çalışma Yapma Durumu						
Evet	32	3,405	1,003	346	3,247	.001
Hayır	316	2,845	,922			
Şuanda Girişimcilik Faaliyetlerinin Bulunma Durumu						
Evet	38	3,927	,716	344	7,744	.000
Hayır	308	2,768	,887			
Geçmişte Girişimcilik Faaliyetlerinin Bulunma Durumu						
Evet	60	3,483	,803	343	5,554	.000
Hayır	285	2,769	,923			

Tablo 3.4'deki bulgulara göre bağımsız t-Test (independent samples t-test) analizinde araştırmada kullanılan değişkenlerin cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği 348 kişiden elde edilen veriler üzerinden araştırılmıştır. Girişimcilik niyeti ($F_{(346)} = -2.88, p < .05$) erkek akademisyenlerin ortalaması (Ort.=3,01, SS.=.88), kadın akademisyenlerin ortalamasından (Ort.=2,70, SS.=.99) yüksek çıkmış olup erkek akademisyenlerin kadın akademisyenlere göre daha fazla girişimcilik niyetleri olduğu görülmektedir. Bağımsız faktörlerimizden Girişimci eğitim ($F_{(346)} = -2,69, p < .05$) ve İş ortamına ($F_{(346)} = -3,11, p < .05$) ilişkin görüşlere de bakılmış olup, cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermiştir. Erkek akademisyenlerin ortalaması (sırasıyla GE; Ort.=2,46, SS.=.84; İÖ; Ort.=2,86, SS.=.61), kadın akademisyenlerin ortalamasından (sırasıyla GE; Ort.=2,21, SS.=.87, İÖ; Ort.=2,64, SS.=.64) yüksek çıkmış olup erkek akademisyenlerin kadın akademisyenlere göre girişimci eğitim ve iş ortamında fazla olduğu görülmektedir.

Akademisyenlerin girişimcilik niyetinin, ailede girişimci bulunma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F_{(343)} = -3,90, p < .05$). Ailede girişimci bulunanların ortalamasının (Ort.=3,13, SS.=.86) ailede girişimci bulunmayanlara (Ort.=2,84, SS.=.96) göre yüksek çıkmış olup ailesinde girişimci bulunan akademisyenlerin daha fazla girişimcilik niyetine sahip olduğunu göstermektedir. Girişimcilik niyetinin, girişimcilik hakkında akademik çalışma yapılması durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F_{(346)} = -3,24, p < .05$). Girişimcilik hakkında akademik çalışma yapanların ortalaması (Ort.=3,40, SS.=1,00), çalışma yapmayanların ortalamasında (Ort.=2,84, SS.=.92) daha yüksek çıkmış olup akademik çalışma yapan akademisyenlerin daha fazla girişimcilik niyeti olduğunu göstermektedir.

Akademisyenlerin girişimcilik niyeti, şimdi ve geçmişte ticarileştirilmiş girişimcilik faaliyetlerinin bulunma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($F_{(344)}=-7,74$, $p<.05$; $F_{(343)}=-5,55$, $p<.05$). Şuanda girişimcilik faaliyetlerinin bulunma durumu ortalaması (Ort.=3,92, SS.=.71) ile geçmişte bulunulmuş olma ortalaması (Ort.=3,48, SS.=.80) bu faaliyetlerde bulunulmama durumu ortalamasından (sırasıyla Ort.=2,76, SS.=.88; Ort.=2,76, SS.=.92) yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre şuanda ve geçmişte ticarileştirilmiş girişimcilik faaliyetlerinde bulunmuş olan akademisyenlerin bulunmayanlara göre daha fazla girişimcilik niyetine sahip olduğu söylenebilir. Araştırmada kullanılan kontrol değişkenlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) test sonuçları Tablo 3.5’de yer verilmiştir.

Tablo 3.5. Kontrol Değişkenlerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Test Sonuçları

Değişkenler	Grup	N	Ort.	S.S.	F	P
Yaş	20-30	52	2,87	,9227	,702	,496
	31-40	132	2,82	,9967		
	41 ve üzeri	164	2,95	,9061		
Unvan	Arş.gör.	67	2,74	,8916	3,241	,007
	Öğr.gör.	67	3,02	,9308		
	Dr.öğr.üyese	120	2,78	1,0126		
	Dr.arş.gör.	7	4,03	,6362		
	Doçent.Dr.	51	2,95	,7995		
	Prof.Dr.	36	3,00	,9045		
Bilim alanı	Beşeri Bilimler	19	3,06	,6446	1,836	,121
	Fen Bilimleri	161	2,99	,9002		
	Sosyal Bilimler	96	2,77	,9847		
	Sağlık Bilimleri	37	2,95	,9804		
	Eğitim Bilimleri	35	2,62	1,0618		
Mesleki Deneyim	0-5 yıl	66	2,72	,9501	1,763	,154
	6-10 yıl	57	2,80	,9282		
	11-15 yıl	81	2,87	,9755		
	16 ve üzeri yıl	144	3,02	,9196		

Tablo 3.5’deki bulgulara göre farklı unvanlara sahip akademisyenlerin akademik girişimcilik niyetleri arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. Başka bir değişle akademisyenlerin girişimcilik niyetleri unvana göre farklılık göstermektedir ($F_{(348)}=-3,241$, $p<.05$). Ancak girişimcilik niyetinin kontrol değişkenlerine göre yaş, mesleki deneyim ve bilim alanında anlamlı farklılık göstermemektedir.

3.8.5. Araştırmada Kullanılan Değişkenlere Yönelik Korelasyon Sonuçları

Bu başlık altında tez çalışmanın amacı kapsamında ayrı bir bölümde ele alınan araştırma hipotezlerine ilişkin bireysel (psikolojik faktörler, insan sermayesi ve sosyal sermaye) ve çevresel olarak ele alınmış değişkenlerin arasındaki ilişkiler korelasyon analizi aracılığıyla test edilmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkiyi ifade eden korelasyon katsayısı ilişkinin yönü ve derecesini göstermekte olup yorumlamalarda “r” harfi ile ifade edilmektedir. Korelasyon katsayısı, -1 ile +1 arasında değer alırken +1’e yakınlık değişkenler arasında pozitif yönlü ilişki olduğunu, -1’e yakın değer alması değişkenler arasında negatif yönlü bir ilişki olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca değişkenler arasındaki korelasyon katsayısı 0 ile 0.3 arasında zayıf, 0.3 ile 0.7 arasında orta, 0.7 ile 1 arasında değer alıyor ise güçlü ilişki olduğu şeklinde yorumlanmaktadır (Gürbüz ve Şahin, 2014, s. 260). Elde edilen sonuçlar Tablo 3.6’de sunulmuştur.

Tablo 3.6. Araştırma Değişkenleri ve Boyutları Arasındaki Korelasyon Sonuçları

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. Y	1											
2. AF	.25**	1										
3. KG	.38**	.31**	1									
4. GE	.19**	.03	.06	1								
5. İD	.15**	.09	.11**	.09	1							
6. İO	.05	-.02	-.05	.26**	.05	1						
7. PE	.08	.06	.11*	.10	.04	-.04	1					
8. BE	.06	-.03	-.03	-.00	-.03	-.10	.27**	1				
9. SS	.24**	.10	.10	.10	.16**	.05	.32**	.28**	1			
10. GN	.37**	.32**	.25**	.31**	.24**	.16**	.08	-.15**	.16**	1		
11. CNS	-.07	.03	-.06	.14**	.10	.16**	.08	.00	-.09	.16**	1	
12. YAS	.02	-.01	-.01	.08	.03	.16**	-.05	.13*	.03	.04	.22**	1

Not: **p<.01 *p<.05, 1=Yaratıcılık, 2=Algılanan Fayda, 3=Kendine Güven, 4= Girişimcilik Eğitimi 5= İş Deneyimi, 6= İş Ortamı 7= Pazar Engelleri, 8= Bilgi Engelleri, 9= Sosyal Sermaye 10= Girişimcilik Niyeti, 11= Cinsiyet, 12= Yaş

Tablo 3.7. Araştırma Değişkenleri ve Boyutları Arasındaki Korelasyon Sonuçları Devamı

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
13. GRSM.BUL	.15**	.06	.05	.13*	.18**	.14**	-.03	-.01	-.03	.20**
14. UNVAN	.09	-.02	-.05	.00	-.13*	.13*	-.01	.03	.01	.03
15. BİLİM.ALANI	.03	.05	.12*	-.22**	-.04	-.12*	-.02	.08	.01	-.11*
16. MSLK.DENEYİM	.01	.02	-.01	-.05	-.01	.12*	-.00	.07	-.01	.12*
17. AKDMK.ÇALIŞMA	.17**	.12*	.11*	.25**	.16**	.00	.01	.05	.10	.17**

Not: **p<.01 *p<.05, 13= Ailede Girişimci Bulunma, 14=Unvan 15= Bilim Alanı, 16= Mesleki Deneyim, 17= Akademik Çalışma

Tablo 3.8. Araştırma Değişkenleri ve Boyutları Arasındaki Korelasyon Sonuçları Devamı

	11	12	13	14	15	16	17
13. GRSM.BUL	.02	.11*	1				
14. UNVAN	.14**	.58**	.12*	1			
15. BİLİM.ALANI	-.13*	-.15**	-.03	-.10	1		
16. MSLK.DENEYİM	.20**	.78**	.12**	.63**	-.10	1	
17. AKDMK.ÇALIŞMA	.05	.04	.16**	.02	-.02	.08	1

Not: **p<.01 *p<.05, 13= Ailede Girişimci Bulunma, 14=Unvan 15= Bilim Alanı, 16= Mesleki Deneyim, 17= Akademik Çalışma

Tablo 3.6’de yer alan sonuçlar incelendiğinde, çalışmada kullanılan değişkenlerin birbirleri ile ilişkili oldukları görülmektedir. Bu kapsamda psikolojik faktörleri ölçmek için kullanılan yaratıcılığın ($r=.37$; $p<.01$) orta, algılanan faydanın ($r=.32$; $p<.01$) orta ve kendine güvenin ($r=.25$; $p<.01$) zayıf seviyeli olmak üzere girişimcilik niyeti ile pozitif yönlü anlamlı ilişkisi olduğu görülmektedir. Psikolojik faktör değişkenlerinin aralarındaki ilişki ise yaratıcılığın, algılanan faydayla ($r=.25$; $p<.01$) düşük seviyeli pozitif yönlü ilişkisi görülürken kendine güvenin, yaratıcılık ve algılanan fayda (Y ’ın $r=.38$; $p<.01$; AF ’ın $r=.31$; $p<.01$) ile orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Ayrıca yaratıcılığın insan sermayesi faktörleriyle (GE; $r=-.19$; $p<.01$, İD; $r=-.15$; $p<.01$) aralarında pozitif yönde, kendine güveninde iş deneyimi ($r=.11$; $p<.01$) ile zayıf düzeyde pozitif yönde ilişki bulunmaktadır.

Çevresel faktör değişkenlerinin psikolojik faktörlerle ilişkisi saptanmamış olup sadece pazar engellerinin, kendine güvenle ($r=.11$; $p<.05$) ile zayıf düzeyde pozitif yönlü ilişkisi bulunmaktadır. Ayrıca iş ortamının, insan sermayesi faktörlerinden girişimcilik eğitimi ($r=.26$; $p<.01$) ile zayıf düzeyde pozitif yönlü ilişkisi bulunmaktadır. Bunların dışında bilgi engellerinin, pazar engeli ($r=.27$; $p<.01$) ile zayıf düzeyde pozitif yönlü ilişki görülmektedir. Çevresel faktör değişkenlerinin bağımlı değişken olan girişimcilik niyetiyle, iş ortamının ($r=.16$; $p<.01$) zayıf düzeyde pozitif yönlü, bilgi engellerinin ($r=-.15$; $p<.01$) zayıf düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişkisi olduğu görülmektedir. Çevresel faktör değişkenlerinden pazar engellerinin ($r=.32$; $p<.01$) orta düzeyde ve bilgi engellerinin ($r=.28$; $p<.01$) zayıf düzeyde sosyal sermaye ile aralarında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 3.6’de yer alan sosyal sermaye değişkenlerine ilişkin sonuçlar incelendiğinde, yaratıcılığın ($r=.24$; $p<.01$), iş deneyiminin ($r=.16$; $p<.01$), pazar engellerinin ($r=.32$; $p<.01$), bilgi engellerinin ($r=.28$; $p<.01$) ve bağımlı değişken olan

girişimcilik niyetiyle ($r=.16$; $p<.01$) arasında anlamlı ve pozitif yönde ilişki bulunmaktadır. Araştırmanın bağımlı değişkeni olan girişimcilik niyetinin, psikolojik faktörlerle (Y; $r=-.37$; $p<.01$, AF; $r=-.32$; $p<.01$, KG; $r=-.25$; $p<.01$), insan sermayesiyle (GE; $r=-.31$; $p<.01$, İD; $r=-.24$; $p<.01$) ve sosyal sermayeyle ($r=.16$; $p<.01$) anlamlı pozitif yönlü ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak çevresel faktörlerden iş ortamıyla ($r=.16$; $p<.01$) zayıf düzeyde pozitif yönlü bir ilişki bulunurken, bilgi engelleriyle ($r=-.15$; $p<.01$) zayıf düzeyde negatif yönde bir ilişki bulunmaktadır.

Tablo 3.6, 3.7 ve 3.8’da bulunan çalışmanın kontrol değişkenlerinin diğer belirleyici faktörlerle ilişkisine bakıldığında cinsiyetin, girişimcilik eğitimi ($r=.14$; $p<.01$), iş ortamı ($r=.16$; $p<.01$) ve girişimcilik niyeti ($r=.16$; $p<.01$) ile zayıf düzeyde pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Yaşın, iş ortamı ($r=.16$; $p<.01$), bilgi engelleri ($r=.13$; $p<.05$), cinsiyet ($r=.22$; $p<.01$) ile düşük seviyede anlamlı ve pozitif yönlü ilişkili olduğu görülmektedir. Ailede girişimci bulunma durumunun, yaratıcılık ($r=-.15$; $p<.01$), girişimcilik eğitimi ($r=-.13$; $p<.05$), iş deneyimi ($r=-.18$; $p<.01$), iş ortamı ($r=-.14$; $p<.01$), girişimcilik niyeti ($r=-.20$; $p<.01$) ve yaş ($r=-.11$; $p<.05$) ile zayıf düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Girişimcilik üzerine akademik çalışma yapmanın, psikolojik değişkenler üzerinde (Y’ın $r=-.17$; $p<.01$; AF’ın $r=-.12$; $p<.05$; KG’ın $r=-.11$ $p<.05$) üzerinde zayıf düzeyde pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Ayrıca insan sermayesi faktörlerinde girişimcilik eğitimi ($r=-.25$; $p<.01$) ve iş ortamının ($r=-.16$; $p<.01$) üzerinde zayıf düzeyde pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Girişimcilik niyeti ($r=-.17$; $p<.01$) üzerinde ise, pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Ailede girişimci bulunmayla ($r=.16$; $p<.01$) ise zayıf düzeyde pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Bunlardan farklı olarak kontrol değişkenlerinden mesleki deneyimin, iş ortamı ($r=.12$; $p<.01$) ve girişimcilik niyetiyle ($r=.12$; $p<.01$) zayıf düzeyde pozitif yönlü bir ilişki bulunduğu saptanmıştır.

3.8.6. Araştırmada Kullanılan Modele ve Oluşturulan Hipotezlere Yönelik Regresyon Analiz Sonuçları

Bu araştırmanın temel amacı, şekil 2.’e gösterilmiş olan tahmini araştırma modelini test etmek ve akademisyenlerin girişimcilik niyet belirleyicilerini ortaya koymaktır (bkz. Sayfa 68). Bu başlık altında bağımsız değişkenlerin niyete etkisini kontrol değişkenlerini de dikkate alarak hipotezler test edilmektedir. Ayrıca, araştırma

kapsamında ele alınan bağımsız değişkenler arasında çoklu eş doğrusallık problemi (multicollinearity) olup olmadığını test edebilmek adına Tolerans ve VIF değerleri incelenmiştir (Tolerans= 1/ VIF). Eğer Tolerans değeri kritik değerden ($1-R^2$) küçükse eş doğrusallık problemi bulunmaktadır (Gürbüz ve Şahin, 2014, s. 275). Tolerans değerini karşılaştırmak için gereken kritik değer $1-R^2=1-0.355=0.645$ 'dir. İlgili değişkenler arası Tolerans değerleri kritik değerden büyüktür. Sonuçlar çoklu bağlantı sorunu olmadığını göstermektedir. Sonuçlar Tablo 3.9'da gösterilmektedir.

Tablo 3.9. Bağımsız Değişkenlerin Tolerans ve VIF değerleri

Bağımsız Değişkenler	Tolerance	VIF
Yaratıcılık	,716	1,396
Algılanan fayda	,867	1,153
Kendine güven	,777	1,286
Girişimci eğitim	,781	1,280
İş Deneyimi	,848	1,179
İş ortamı	,855	1,170
Pazar engelleri	,805	1,242
Bilgi engelleri	,812	1,232
Sosyal sermaye	,752	1,330

Regresyon analizi, bağımlı değişken üzerinde etkisi olduğu düşünülen bağımsız değişkenler arasındaki ilişkinin gösterilen modele göre açıklanmasıdır. Değişkenler arası neden-sonuç ilişkisi regresyon analiziyle araştırılmaktadır. Sosyal bilimlerde elde edilen sonuçlar birden çok nedenle açıklamaktadır. Bağımlı değişken üzerinde iki ve daha fazla değişkenin etkisine bakılıyorsa çoklu regresyon analizi uygulanmaktadır. Araştırmalarda değişkenlerin alacakları değerler her zaman aynı olacaktır denilemez. Ele alınan ilişkide ele alınmayan ya da gözlemleyemediğimiz diğer değişkenlerin varlığı nedeniyle değerler farklılaşabilmektedir. Değişkenler arasındaki tahmin edilen ilişkinin matematiksel olarak bir modelde gösterimi regresyon denklemi olarak da ifade edilmektedir. Regresyon analizi ile değişkenler arası ilişkilerin anlamlı ve yönü belirlenerek regresyon denklemi elde edilmektedir (Gürbüz, 2019, s. 271). Bu araştırmanın modeli ve hipotezlerini test edebilmek ve akademisyenlerin girişimcilik niyetlerine etki eden belirleyicileri ortaya koymak üzere çoklu regresyon analizi yapılmış olup Sonuçlar Tablo 3.10'da gösterilmektedir.

Tablo 3.10. Bireysel Ve Çevresel Faktörlerin Akademisyenlerin Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisine Yönelik Çoklu Regresyon Sonuçları(N=345)

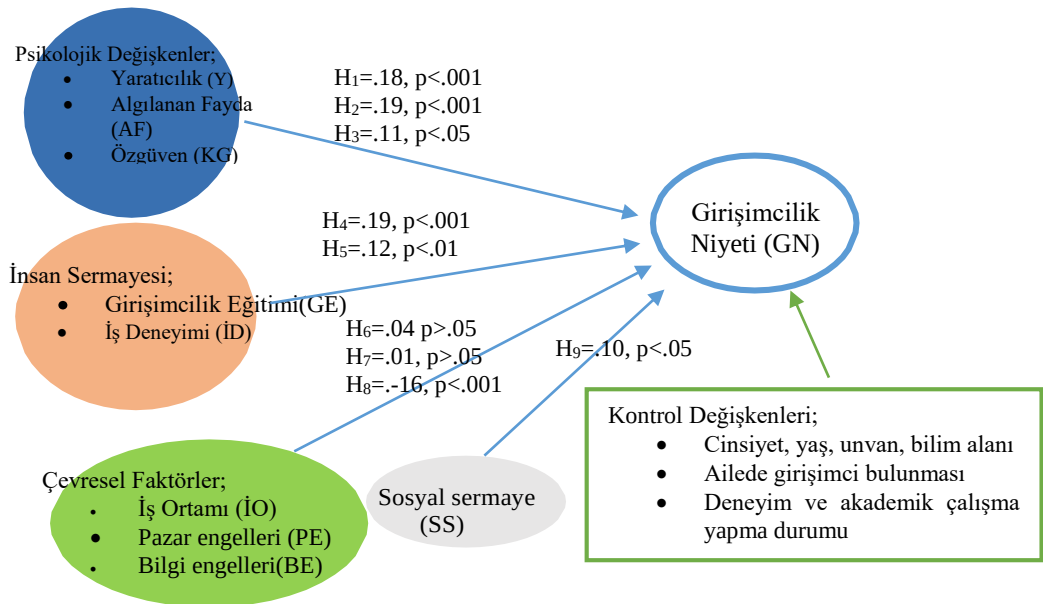
Değişkenler	Standart olmayan katsayılar		Standart katsayılar		
	B	S.H.	Beta	t	Sig.
Kontrol Değişkenleri					
Cinsiyet	,230	,093	,118*	2,487	,013
Yaş	,225	,100	,170*	2,241	,026
Ailede Girişimci Bulunma	,185	,091	,095*	2,035	,043
Unvan	,015	,036	,025	,417	,677
Bilim alanı	-,057	,042	-,064	-1,375	,170
Mesleki deneyim	,158	,064	,192**	2,476	,014
Akademik çalışma	-,024	,158	-,007	-,153	,878
Bağımsız Değişkenler					
Yaratıcılık	,272	,080	,178***	3,391	,001
Algılanan fayda	,321	,080	,192***	4,027	,000
Kendine güven	,174	,081	,107*	2,138	,033
Girişimci eğitim	,203	,055	,186***	3,698	,000
İş Deneyimi	,365	,141	,125**	2,590	,010
İş ortamı	,063	,071	,043	,889	,375
Pazar engelleri	,021	,079	,013	,270	,787
Bilgi engelleri	-,252	,078	-,159***	-3,241	,001
Sosyal sermaye	,175	,088	,101*	1,985	,048

Not: *p<.05, **p<.01, ***p<.001; R²=0.35; Düz. R²=0.32; F_(16,33)=11,304

Tablo 3.3'e değişkenlere ait ortalama ve standart sapmayı içeren tanımlayıcı istatistikler gösterilmiştir (bkz. Sayfa 71). Tablo 3.6, 3.7 ve 3.8'da değişkenler arası ilişkileri gösteren korelasyon katsayılarını içermektedir. Değişkenler arası korelasyon katsayıları kontrol değişkenleri dikkate alınarak incelenmiş olup yorumlamalar yapılmıştır (bkz. Sayfa 75, 76). Tablo 3.10'de çalışmanın değişkenlerine ilişkin regresyon analiz sonuçları verilmiş olup bireysel (psikolojik faktörler, insan sermayesi, sosyal sermaye) ve çevresel(iş ortamı, engeller) değişkenlerin girişimcilik niyeti üzerinde etkisinin varlığı kontrol faktörleri dikkate alınarak çoklu regresyon analizi ile test edilmiştir. Değişkenler arası çoklu ilişkiyi gösteren düzeltilmiş R² değerinin 0.326 olduğu görülmektedir. R² değeri (R Square), bağımlı değişkendeki (girişimcilik niyeti) değişimlerin ne kadarının bağımsız değişkenler tarafından açıklandığını göstermektedir. Yapılan regresyon analizinin sonuçlarına göre bağımsız değişken durumundaki belirleyicilerin bağımlı değişken durumundaki "girişimcilik niyeti" değişkenine ait değişimi %32 oranında açıkladığı görülmektedir. Modelin istatistiksel olarak anlamlı

bulunmuştur [$F_{(16,33)}=11,304$, ($p<0,001$)]. Regresyon analizine kontrol değişkenlerini dahil edebilmek için, kategorik olarak tanımlanmış olan değişkenlerimiz yeniden kodlanarak kukla değişkenler oluşturularak analize dahil edilmiştir.

Tablo 3.10’de yer alan Beta katsayıları incelendiğinde ya da anlamlılık düzeylerine (Sig.) bakıldığında girişimci niyeti açıklamada psikolojik faktörlerden yaratıcılığın ($Beta=0.18$, $p<.001$), algılanan faydanın ($Beta=0.19$, $p<.001$) ve kendine güvenin ($Beta=0.11$, $p<.05$) pozitif yönde anlamlı etkisi bulunmaktadır. İnsan sermayesi başlığı altında bulunan girişimcilik eğitiminin ($Beta=0.19$, $p<.001$) ve iş deneyiminin ($Beta=-0.12$, $p<.01$) pozitif yönde anlamlı etkisi bulunmaktadır. Sosyal sermayenin ise girişimcilik niyeti üzerinde pozitif yönde anlamlı etkisi bulunmaktadır ($Beta=0.10$, $p<.05$). Çevresel faktörlerin girişimcilik niyeti üzerinde etkisi incelendiğinde, bilgi engellerinin negatif yönde anlamlı etkisi bulunurken ($Beta=-0.16$, $p<.001$) iş ortamının ($Beta=0.04$, $p>.05$) ve pazar engellerinin ($Beta=0.01$, $p>.05$) anlamlı katsayısı bulunmamaktadır. Kontrol değişkenlerinin girişimcilik niyeti üzerinde etkisi incelendiğinde ise, cinsiyetin ($Beta=0.12$, $p<.05$), yaşın ($Beta=-0.17$, $p<.05$), ailede girişimci bulunma durumunun ($Beta=-0.09$, $p<.001$) ve mesleki deneyimin ($Beta=0.19$, $p<.05$) pozitif yönde anlamlı etkisi bulunmaktadır. Çoklu regresyon sonuçlarına göre akademisyenlerin girişimcilik niyetlerine etki eden belirleyicilerin tespitine yönelik kurulmuş olan hipotezler tahmini model üzerinde Şekil 3.’e gösterilmiştir.

Not: * $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$; $R^2=0.35$; Düz. $R^2=0.32$; $F_{(16,33)}=11,304$

Şekil 3. Bireysel ve Çevresel Belirleyicilerin Girişimcilik Niyetine Etkisinin Tahmini Model Üzerinde Gösterimi (N=345)

Çoklu regresyon sonuçlarına göre akademisyenlerin girişimcilik niyetlerine etki eden belirleyicilerin tespitine yönelik kurulmuş olan hipotezlerin kabul ve red durumları Tablo 3.11.'e gösterilmiştir.

Tablo 3.11. Araştırma Kapsamında Oluşturulan Hipotezlerin Kabul/Red Durumları

No	Hipotez	Sonuç
Psikolojik Faktörler		
H1	Yaratıcılık (Y), akademisyenlerin girişimcilik niyetlerini (GN) pozitif yönde etkilemektedir.	Kabul
H2	Algılanan fayda (AF), akademisyenlerin girişimcilik niyetlerini (GN) pozitif yönde etkilemektedir.	Kabul
H3	Kendine güven (KG), akademisyenlerin girişimcilik niyetlerini (GN) pozitif yönde etkilemektedir.	Kabul
İnsan Sermayesi		
H4	Girişimcilik eğitimi (GE), akademisyenlerin girişimcilik niyetlerini (GN) pozitif yönde etkilemektedir.	Kabul
H5	İş deneyimi (İD), akademisyenlerin girişimcilik niyetlerini (GN) pozitif yönde etkilemektedir.	Kabul
Sosyal Sermaye		
H6	Sosyal sermaye (SS), akademisyenlerin girişimcilik niyetlerini (GN) pozitif yönde etkilemektedir.	Kabul
Çevresel Faktörler		
H7	Olumlu iş ortamı (İÖ), akademisyenlerin girişimcilik niyetlerini (GN) pozitif yönde etkilemektedir.	Red
H8	Pazar engelleri (PE), akademisyenlerin girişimcilik niyetlerini (GN) negatif yönde etkilemektedir.	Red
H9	Bilgi engelleri (BE), akademisyenlerin girişimcilik niyetlerini (GN) negatif yönde etkilemektedir.	Kabul

SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzde akademik girişimcilik üzerine yapılan çalışmalar Türkiye’de sınırlı sayıda olup genel olarak makro açıdan incelenerek ekonomik yaklaşımların hâkimiyetinde olmuş ve belirli alanlara odaklanılmıştır (örneğin; TTO’lar, spin-off’lar). Bu çalışma kapsamında ilgili yazında akademik girişimcilik niyetini açıklamaya yönelik temel çalışmaların yanı sıra ilgili teoriler ışığında yapılan çalışmalar dikkate alınmaktadır (Feola, Vesci, Botti ve Parente, 2019; Liñán ve Chen, 2009; Klofsten ve Jones-Evans, 2000). Literatürde ele alınan çalışmalardan bazıları şu şekildedir; akademisyenlerin kişisel özelliklerine değinilerek bilimsel hayatta karşılaştıkları satış, pazarlama, vergi düzenlemeleri gibi durumlara adapte olmalarının kolay olmadığı saptanmıştır (Lockett, Wright ve Franklin, 2003). Akademik girişimcilerin başarıları, iş ortamındaki değişimler dikkate alınarak incelenmiştir (Wood, 2011). Bazı çalışmalarda kamunun desteği ve üniversitenin sağladığı imkânların akademik girişimciler için önemli bir kaynak oluşturduğu ele alınmaktadır (Shane S. A., 2004; Wright M. B., 2004). Akademisyenlerin sosyal sermayelerinin zayıf olmasının da başarıyı etkilediği görülmüştür (Grandi ve Grimaldi, 2003). Ayrıca akademik girişimcilerin girişimcilik deneyimlerinin (Stephan , Gurmu, Sumell ve Black, 2007; Bercovitz ve Feldman, 2006), üniversite-endüstri işbirliğinin (Barnes, Pashby ve Gibbons, 2002; D’Este ve Patel, 2007), yeni projeler geliştirme ve fonların artırılmasının, patentlenme çalışmalarının (Krabel ve Mueller, 2009), başarıya ulaşmada önemli olduğunu açıklayan yayınlar da bulunmaktadır. Miranda ve arkadaşlarının (2017) yapmış olduğu çalışmada ise, mevcut çalışmamızda da ele alınan psikolojik faktörler (yaratıcılık, algılanan fayda, kendine güven), iş ortamı, eğitim ve deneyim davranış teorisi çerçevesinde akademik girişimcilik niyetine etkisi araştırılmıştır. Görüldüğü üzere yazında birçok faktör ele alınarak akademik girişimcilik niyetine etkisi açıklanmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte gelecek çalışmalarda niyet modelleri ve ilgili yaklaşımlar dikkate alınarak farklı belirleyicilerle yapılacak araştırmalar bu alanda bilgi birikimine katkı sağlayacaktır.

Girişimcilik literatüründeki mevcut teoriler ışığında, girişimcilik niyetinin yordayıcıları olarak birçok farklı değişken öne sürülmüştür. Girişimcilik üzerine bilişsel yazın, bireylerin fırsatlara karşı duyarlı olmalarına ve fırsatları fark etmelerine yardımcı olan bilişsel özellikler hakkındaki anlayışı içermektedir (Baron, 2004). Girişimcilerin fırsatları belirleme ve bunlardan yararlanma yeteneklerinin, faaliyet gösterdikleri

ortamdan büyük ölçüde etkilendiği bilinmektedir. Bu sebeplerle akademik girişimciler üzerinde yapılan çalışmalarda, akademi veya endüstri içinde girişimler oluşturulup geliştirilirken, mikro temellerle ilişkili fırsatlarla birlikte değerlendirmek davranışsal ve bilişsel süreçleri daha iyi anlamaya neden olabilmektedir. Mevcut literatürde bireysel değişkenler sadece psikolojik faktörler olarak değerlendirilmiş olmakla beraber, bireylerin yetenek ve becerilerinin de bu bağlamda değerlendirilmesi önemlidir. Kişinin deneyimi, sahip olunan değerler, tutumlar, motivasyonlar, kişilik özellikleri ve kişisel yetenekler, bireyleri girişimcilik niyetlerine yatkın hale getirebilir (Ucbasaran, Westhead ve Wright, 2008).

Girişimcilik niyetinin oluşumu, bireyler ve çevre arasındaki etkileşimin bir ürünüdür. Bu nedenle girişimcilik niyetlerindeki artışlar, bir dizi kişisel faktörlerin yanı sıra çevresel faktörden de etkilenmekte olup bunlar arasında ekonomi, politik altyapı ve demografik özelliklerde bulunmaktadır (Krueger , Reilly ve Carsrud, 2000). Ülkeler bazında bakıldığında ise literatürde gelişmiş ülkeler üzerinde odaklanılmış olup gelişmekte olan ülkelerin ihmal edilmesine ek olarak, hem iç psikolojik faktörleri hem de dış çevresel faktörleri dikkate alan az çalışma bulunmaktadır (Lüthje ve Franke, 2003; Nabi ve Liñán, 2013). Bu nedenle bu tez çalışmasında gelişmekte olan bir ülke ele alınmaktadır. Gelecek çalışmalar, gelişmekte olan bir ülkede akademik girişimcilik ortamı gelişmemiş veya gelişmiş bir ülke ile karşılaştırmalı olarak ele alınabilir. Ayrıca girişimcilik niyetinin gerçek zamanlı yeni girişimler kurmaya dönüştürülmesini destekleyen veya engelleyen faktörleri ve bunların başarı performansını keşfetmelidir. Akademik girişimciliği etkileyen belirleyicileri tahmin etmeye ek olarak katılımcıların bilgi transferi hakkında akademik girişimcilik faaliyet durumlarını da araştırmaya dahil edilmesi önerilmektedir.

Yazında bahsi geçen bu çalışmalar ve eksiklikler ışığında bu tez çalışmasında gelişmekte olan ülke bazında Türkiye’de akademik girişimcilik niyetini etkileyen bireysel ve çevresel faktörler bütüncül bir perspektifle ele alınmaktadır. Bu kapsamda çalışma bulguları katılımcıların; psikolojik faktörlerinin (yaratıcılık, algılanan fayda, kendine güven), çevreleriyle iletişimi ve yakın bağlarını içeren sosyal sermayesinin, girişimcilik üzerine aldığı eğitimi ve deneyimlerini içeren insan sermayesinin akademik girişimcilik niyeti üzerinde pozitif ve anlamlı etkisi görülmüştür. Bulunulan olumlu iş ortamının ve pazar engellerinin ise niyete etkisi görülmezken bilgi engellerinin akademisyenlerin

girişimcilik niyetine negatif ve anlamlı etkisi saptanmıştır. Bu araştırma genellenebilir ve geleceğe yönelik önerilerde bulunabilmek amacıyla nicel araştırma yöntemi kullanarak 348 katılımcı üzerinde test edilmiştir. Araştırma hipotezlerine yönelik nihai sonuçlar tablo halinde Tablo 3.11'e gösterilmiştir (bkz. Sayfa 81). Mevcut kısımda çalışmaya ilişkin sonuçlara dair önerilere yer verilmiştir. Tartışma kısmında ise çalışmanın sonuçları hakkında detaylı bilgi verilerek literatür işığında değerlendirilmektedir.

Tartışma

Bu tez çalışmasında akademisyenlerin girişimcilik niyetlerine etki eden bireysel (psikolojik faktörler, insan sermayesi, sosyal sermaye) ve çevresel (iş ortamı, engeller) belirleyicilerin etkileri test edilmiştir. Araştırma kapsamında oluşturulan modelde yer alan belirleyicilerden farklı olarak, kontrol değişkenleri grubunun bağımlı değişkeni etkileme potansiyelinin yüksek olduğu düşünölmektedir. Mevcut araştırma kapsamında ele alınan kontrol değişkenleri açısından akademisyenlerin girişimcilik niyetlerine yönelik bulgular incelendiğinde cinsiyetin akademik girişimcilik niyetine etkisi görölmüştür. Akademik alanda cinsiyetin girişimcilik süreçlerindeki etkisine ilişkin çok fazla çalışma olmamasına rağmen toplumsal cinsiyet geleneksel olarak araştırma sonuçlarının ticarileştirilmesi sürecini etkileyen faktörlerden birisi olarak kabul edilmektedir (Miranda, Chamorro-Mera ve Rubio, 2017). Sonuçlar, kadın bilim insanlarının araştırma sonuçlarını ifşa etme, patent arama veya çalışmalarını başka bir şekilde ticarileştirme olasılıklarının erkeklere oranla daha düşük olduğunu göstermektedir (Ding ve Stuart, 2006; Link, Siegel ve Bozeman, 2007). Yazında olan bu sonuçlar mevcut çalışmayı destekler niteliktedir.

Kontrol değişkenlerinden yaşın ve mesleki deneyimin, akademisyenlerin girişimcilik niyeti üzerinde pozitif etkisi saptanmıştır. Yazında akademik kariyer yaşam döngüsü modelleri, akademik girişimciliğin yaşla birlikte arttığını; daha yaşlı, daha mesleki deneyime sahip akademisyenlerin çalışmalarını daha fazla ticarileştirdiklerini, kariyerine yeni başlayan araştırmacıların ise itibarlarını oluşturmak ve görevde kalmak istedikleri için çalışmalarını ticarileştirmek yerine yayınlamak durumunda bulunduklarına işaret edilmektedir (Stephan , Gurmu, Sumell ve Black, 2007). Başka bir kontrol değişkeni olan ailede girişimci bulunma durumu akademisyenlerin girişimcilik niyetini etkilemektedir. Yapılan birçok çalışmada

girişimcilik örneğinin bulunduğu aile ortamının girişimcilik niyetine etkisi araştırılmıştır. Örneğin Rodermund (2004) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre girişimcilik niyetinin aile geçmişinden etkilendiği ve girişimci ebeveynlere sahip bireylerde girişimci davranış ve niyet gösterme veya geliştirme eğiliminde bulunduğu görölmüştür. Göröldüğü üzere mevcut çalışmada kontrol değişkenlerinden elde edilen sonuçlar yazını destekler niteliktedir. Ancak unvan, bilim alanı ve akademik çalışma yapılması durumunun akademisyenlerin girişimcilik niyetine etkisi saptanmamıştır.

Mevcut çalışmada girişimcilik hakkında akademik çalışma yapma durumunun niyete etkisi saptanmamıştır. Ancak elde edilen bulguların aksine yazında akademik çalışma yapma durumunun, girişimci olma ve başarıda etkili olma konusunda ilişkileri ortaya koyan araştırmalar bulunmakta olup fakölte girişimcileri ve araştırma verimliliğini araştırmak üzere Lowe ve Gonzalez-Brambila (2007) akademik girişimcilerinin faköltedeki meslektaşlarına oranla üretken araştırmacılar olduğu görölmüştür. Çalışmamızdan elde edilen sonuçları destekler nitelikte yapılan yayınların girişimcilik konusunda etkili olmadığını sonucuna ulaşan araştırmalar da bulunmaktadır (Landry, Amara ve Rherrad, 2006). Bunun dışında Fini ve arkadaşları (2010) ise bir patente dayanmayan yan ürünlerin bilim alanlarına göre sosyal bilimlerde ve davranış bilimlerinde, biyolojik bilimlere kıyasla daha olası olduğunu ifade etmektedirler. Göröldüğü gibi bizim çalışmamızdan farklı olarak yazında akademik çalışma yapma durumu ve bilim alanında anlamlı etki görölmektedir.

Mevcut çalışmadan elde edilen sonuçlara göre araştırma değişkenlerinden psikolojik faktör belirleyicilerinin akademisyenlerin girişimcilik niyetine pozitif yönde anlamlı etkisi saptanmıştır. Bu çalışmada yaratıcılığın, algılanan faydanın ve kendine güvenin akademisyenlerin girişimcilik niyetlerini pozitif yönde etkilendiği görölürken yazında yapılan çalışmalar bu durumu desteklemektedir (Khedhaouria, Gurău ve Torrès, 2015; Anna, Chandler, Jansen ve Mero, 2000; Ho ve Koh, 1992). Zampetakis, Gotsi ve Andriopulos (2011) göre yaratıcılık, girişimcilik niyetini etkileyen faktörler olarak birçok kez çalışılmış olmakla birlikte yaratıcı düşünmeyi geliştirerek, yaratıcılık algılarının girişimcilik niyetine etkisinin arttırabileceği belirtmektedir. Aynı şekilde girişimcilik literatüründe yapılan ampirik bir çalışmada girişimcilerin, girişimci olmayanlara göre daha yüksek derecede özgüvene sahip olduğunu öne sürölmüştür (Ferreira, Raposo, Rodrigues, Dinis ve Pao , 2012). Akademik girişimcilerin kendilerine güvenleri

üniversite bilim adamlarının buluşlarıyla ilgili yeni şirketlerin kurulmasına katılımını tanımlamak için sıklıkla kullanılmaktadır (Stuart ve Ding, 2006; Shane S. A., 2004). Beklenen faydalar gelecekteki eylemlerin algılanan değerine dayanmaktadır. Öngörülen yüksek bir faydaya sahip eylemler olumlu olarak algılanmaktadır (Wagner ve Ziltener, 2008). Buna göre akademisyenler gerçekleştirmeyi düşündükleri girişimcilik eylemlerinden fayda algılanırsa davranışa karşı tutumu büyük oranda olumlu etkilenecektir (Miranda, Chamorro-Mera ve Rubio, 2017). Buna göre mevcut çalışmamızda psikolojik faktör belirleyicileri üzerinden elde edilen bulgular yazını destekler niteliktedir.

Mevcut çalışmanın araştırma değişkenlerinden insan sermayesi belirleyicilerinin akademisyenlerin girişimcilik niyetine pozitif yönde anlamlı etkisi bulunmaktadır. Girişimcilik eğitiminin yazında akademisyenlerin gerçekten girişimcilikle uğraşma olasılığı üzerinde herhangi bir etkisi olduğuna dair çok az kanıt bulunmaktadır (Siegel ve Phan, 2005). Ancak bizim çalışmamızı destekler nitelikte Zhang ve arkadaşlarının (2014) çalışmasında girişimcilik eğitiminin girişimcilik niyeti üzerinde direk bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. İş deneyimlerinin olumlu ve anlamlı etkisine dair yazında benzer sonuçlara ulaşan çalışmalara rastlanmıştır (Stephan , Gurmu, Sumell ve Black, 2007; Bercovitz ve Feldman, 2006; Dietz ve Bozeman, 2005). Örneğin Ding ve Choi (2011) yapmış olduğu akademisyenlerin iş sektörüyle (patentler, ortak araştırma projeleri/sözleşmeleri, ağ oluşturma vb.) önceki deneyimlerinin girişimci davranış üzerinde doğrudan bir etkisi olduğunu dair çalışması buna örnektir.

Araştırma belirleyicilerinden sosyal sermayenin akademisyenlerin girişimcilik niyeti üzerinde pozitif yönde anlamlı etkisi bulunmaktadır. Bu çalışmada elde edilen sonuçlar yazında bulunan önceki çalışmalarda elde edilmiş olan sonuçları destekler niteliktedir (Anderson ve Miller, 2003; Myint, Vyakarnam ve New, 2005; Liao ve Welsch, 2005). Akademik açılarından ele alındığında sosyal sermaye ve sosyal ağları yan ürün oluşumunun temel faktörü olarak konumlandırılmıştır. Endüstri ile kişisel bağlar kuran bilim adamları bir iş kurma planı yapma olasılıklarının daha yüksek olduğu söylenebilir. Endüstri ile sosyal bağı olan akademik girişimlerin büyüme durumları mevcuttur. Ayrıca endüstri ile danışmanlık veya yeni firmalara katılım gibi daha fazla girişimci faaliyeti sergilemektedirler (Powers ve McDougall, 2005).

Mevcut çalışmadan elde edilen bir diğer sonuç ise, gelişmekte olan ülke bazında ele alınan sosyal ve ekonomik ortamın akademisyenlerin girişimcilik niyetlerine etkisi incelemek için kullanılan belirleyicilerden bilgi engellerinin olumsuz etkisi bulunurken, yazında desteklenen olgudan farklı olarak iş ortamının ve pazar engellerinin niyet üzerinde etkisi bulunmadığı sonucuna rastlanmıştır. Yazına göre iş ortamı olarak adlandırılan yapısal destek, finans ve kamu kurumlarının olumlu durumu girişimcilik niyetini arttırmaktadır (Abdelrahim, 2020). Algılanan bilgi eksikliği, başlangıç sermayesi eksikliği veya işletme riskleri gibi sektöre girişi zorlaştıran pazar engellerinden ve bilgi engellerinden oluşan algıların girişimcilik niyeti üzerinde negatif bir etkisi beklenmektedir (Pruett, Shinnar, Toney, Llopis ve Fox , 2009; Lüthje ve Franke, 2003; Ismail, 2009). Buna göre çalışmamızda girişimcilik niyetlerine sahip akademisyenlerin girişimcilik bilgi eksiklerini engel olarak algılamakta, bulunulan iş ortamı ve pazara giriş engellerini niyetlerle ilişkilendirmedikleri şeklinde açıklanabilir.

Araştırmanın en ilgi çekici sonucu ise yazında desteklenen olgudan farklı olarak iş ortamının ve pazar engellerinin niyet üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı sonucuna varılmasıdır. Girişimci faaliyet oluşturmaya niyetli bireyin banka kredisi almak finansör bulmak, girişimcilik koşulları, ülkenin ekonomik ortamı gibi bulunulan ortamın durumunun niyetini etkilediği bilinmektedir. Ayrıca bulunulan ülkenin pazar ortamında karşılaşılabilecek rekabet, piyasada kabul görme ya da iş bağlantıları pazara katılım niyetini etkilemektedir (Capelleras, Mole, Greene ve Storey , 2008; Amanamah, 2018). Bireyin yeni bir girişime başlaması doğrultusundaki niyet ve kararlar destekleyici ve engelleyici algılardan etkilenmektedir. Bu nedenle destek ve engellere yönelik algıların dikkate alınmalıdır (Pruett, Shinnar, Toney, Llopis ve Fox , 2009). Buna göre iş ortamının ve pazar engellerinin niyete etkisinin olmayışını geliştirmekte olan ülke ortamında katılımcıların iş ortamı ve pazar engellerini girişime başlama niyetine destekleyici ya da engelleyici olarak algılamadıkları ya da elde edecekleri bir fayda görmedikleri şeklinde yorumlanabilir. Farklı çevresel şartlarda farklı zaman dilimlerinde ölçümlerin tekrarlanması farklı sonuçlar doğurabilir. Teoriye katkılar başlığı altında ilgili belirleyiciler, psikolojik ve ekonomik yaklaşımlar ışığında çalışmanın amacına dönük şekilde elde edilmiş bulguların yazına katkıları ele alınmaktadır.

Teoriye Katkılar

Girişimci olma kararı makul bir şekilde gönüllü ve bilinçlidir. O halde girişimcilik niyeti, girişimci davranışları sergilemek için gerekli bir öncüdür (Krueger , Reilly ve Carsrud, 2000). Girişimci davranışı anlamak için öncelikle girişimcilik niyetini ve girişimcilik niyetini etkileyen faktörleri ortaya koymak gerekmektedir (Steyaert ve Katz, 2004). Girişimcilik niyetinin oluşumu, bireyler ve çevre arasındaki etkileşimin bir ürünüdür (Krueger , Reilly ve Carsrud, 2000). Bundan ötürü çalışmada, bireysel ve çevresel faktörler birlikte çalışarak akademik girişimcilik niyeti çok boyutlu bir fenomen olarak açıklanmaktadır.

Çalışmanın en temel katkısı bireysel belirleyiciler başlığı altında psikolojik faktörler, insan sermayesi ve sosyal sermayenin bütüncül bir bakış açısıyla incelenmiş olmasıdır. Girişimcilik yazınında niyetler, eylem planlarına odaklanır; ancak gelecekteki durumlar mevcut motivasyon veya eylemin nedeni olamaz. Kendi kendini motive etme ve amaçlı eylem yeteneği, bilişsel aktiviteye dayanmaktadır (Bandura, 1999). Girişimcilik araştırmacıları arasında, girişimciliğe yönelik olumlu tutumlar ve algılar gibi bilişsel faktörlerin niyetleri etkilediği konusunda bir fikir birliği var gibi görünmektedir (Boukamcha, 2015; Douglas ve Fitzsimmons, 2011). Akademik girişimcilik niyetlerin davranışsal ve bilişsel süreçleri daha iyi anlamak için literatürde sınırlı sayıda birlikte çalışılmış olan psikolojik faktörlerin (yaratıcılık, algılanan fayda, kendine güven) niyete direkt etkisi incelenmiş olup ilgili yazına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Girişimcilik çalışmalarında, bireyin sahip olduğu insan sermayesi ve sosyal sermaye girişimcilik sonuçlarının öncüllerini oluşturmaktadır. İnsan sermayesi, ilgili konuyla alakalı bireyin eğitimini ve deneyimini içermektedir. Sosyal sermaye ise sosyal ilişkiler biçiminden elde edilen faydadır (Kim ve Aldrich, 2005). İnsan sermayesi ve sosyal sermayenin incelenmesi, akademik bilim adamlarının girişimciliğe geçiş sürecinin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Ayrıca insan sermayesi modelleri sosyal sermaye modellerinden ayrı olarak gelişirken, akademik girişimcilik bağlamında iki teorik yaklaşım kolayca birbirinden ayrılmamaktadır (Mosey ve Wright, 2007). Çalışmamızda da iki yaklaşım birlikte ele alınarak bu varsayımlara katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Çalışmanın diğer bir önemli katkısı bireysel faktörleri incelerken psikolojik faktörlere ek olarak ekonomik perspektifte önemli olduğu düşünülen insan

yetenek ve becerilerini de yer verilmiş olmasıdır (Obschonka , Goethner , Silbereisen ve Cantner, 2012).

İkinci temel katkı ise çevresel faktörlerin bu süreçte dahil edilmesidir. Akademik girişimcilik açısından iş ortamı ve engellerin birlikte incelenmesi literatürde az rastlanan bir durumdur. Akademisyenlerin niyetlerini anlamak için araştırmalar psikolojik ve ekonomik bir yaklaşım gerektirmektedir. Akademik girişimcilik niyetlerinin kavramsal bir modelini kurarken, ekonomik perspektifte incelenmelidir (Obschonka , Goethner , Silbereisen ve Cantner, 2012). Genel literatür, girişimcilerin fırsatları belirleme ve bunlardan yararlanma yeteneklerinin, faaliyet gösterdikleri çevreden büyük ölçüde etkilendiğini savunmaktadır (Ucbasaran, Westhead ve Wright, 2008). Bunlar ışığında çalışmamızda akademik girişimcilik niyetlerini ele alırken iki perspektifi dahil eden yaklaşımlara katkı sağlar niteliktedir.

Üçüncü katkı geliştirmekte olan ülkeler bazında akademik girişimcilik kavramının ele alınmasıdır. Literatürde gelişmiş ülkelere yönelik mevcut odaklanma bulunmakta olup geliştirmekte olan ülkelerin ihmal edilmesine ek olarak, hem iç psikolojik faktörleri hem de dış çevresel faktörleri dikkate alan az çalışma bulunmaktadır (Lüthje ve Franke, 2003; Nabi ve Liñán, 2013). Bruton ve arkadaşları (2008), geliştirmekte olan ekonomilerde girişimcilik araştırmalarında genel bir yetersizliğe işaret etmektedir. Akademik girişimcilik niyetlerinin öncüllerini etkileyebilecek farklı faktörleri hesaba katılarak incelenmesi gerekmektedir. Yazından yola çıkarak çalışmamızda geliştirmekte olan ülke bazında tüm belirleyiciler dikkate alınarak girişimcilik niyet modellerinin farklı ekonomik bağlamlarda uygulanabilir olduğuna dair ampirik katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Araştırma için sınırlamalar ve çıkarımlar başlığı altında ilgili çalışma sınırlamaları açıklanmış olup belirtilen çıkarımlarla gelecek araştırma önerilerine katkı sağlanmaktadır.

Araştırma için Sınırlamalar ve Çıkarımlar

Bu çalışma, aynı zamanda gelecekteki araştırmalar için olası yollar sağlayan bir dizi sınırlamaya açıktır. Araştırma evrenini, 2021-2022 eğitim ve öğretim dönemi itibarıyla Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesinde görev yapan akademik personel oluşturmaktadır. Araştırmada ülkemizde özellikle teknoloji geliştirme bölgesinde bulunan tek bir üniversite ele alınarak ülke üzerinde genellemede bulunulmuştur. Bu

nedenle çalışma teknoloji geliştirme bölgesinde bulunan bir üniversite, gelişmekte olan bir ülke ve ele alınan belirleyicilerle sınırlıdır. Farklı bölgelerde elde edilecek bulgulara bölgesel veya kültürel olarak farklılık görülebilir. Ayrıca, kültürel değerlerin tutumları etkilemesi muhtemeldir (Taras, Kirkman ve Steel, 2010). Bu nedenle, kültür ve değerlerin girişimci niyetini etkileyeceğine dair yaygın olarak kabul edilen varsayım akademik girişimcilik açısından test edebilir. Her ülkenin girişimcilik davranışlarını etkileyebilecek kendi kültürel, sosyal veya ekonomik gelişme farklılıkları olduğundan, ilgili belirleyicilerle farklı gelişmekte olan ülkelerde karşılaştırmalı araştırmalara ihtiyaç vardır. Bu çalışmalar akademik girişimcilik açısında ülkeler arası farklılıkları ortaya koyabilir. Gelecekte yapılacak olan çalışmalarda temsil edebilirliği arttırmak için üniversite sayısı artırılabilir, kültürel ve bölgesel özellikler dikkate alınabilir.

Genellenebilirliğin bir diğer sınırlılığı, araştırmanın belirli bir zaman diliminde gerçekleştirilmiş olması ve ileride bir zaman diliminde farklı sonuçlara yol açabilmesinden kaynaklanmaktadır. Boylamsal araştırmalarla akademisyenlerin araştırmalarını ticarileştirme niyetinin gerçek olup olmadığına ve akademisyenler arasında girişimcilik niyetini etkileyen teşvik edici ve engelleyici faktörlerin zaman içinde değişip değişmediğine odaklanılmalıdır. Bu çalışma da iş ortamı dar kapsamda ele alınmıştır. Katılımcının ekonomi hakkında düşüncesi dikkate alınmış olup güncel ekonomik durum dahil edilmemektedir. Bu nedenle gelecek çalışmalarda ülkenin içinde bulunduğu ekonomik kriz ya da Covid-19 salgını gibi olağanüstü şartlar dikkate alınarak araştırma sağlanabilir. Girişimcilik niyeti girişimcilik faaliyeti haline geldiyse gelecekteki araştırmalar ciro, iş büyümesi ve kurucunun kendini gerçekleştirmesi gibi başlangıç özelliklerinin bir değerlendirmesini dikkate alabilir. Diğer bir sınırlama ise bireysel ve çevresel belirleyici faktörlerin çalışmada ele alınan değişkenlerle sınırlı kalmasıdır. Daha farklı faktörler ele alınarak, psikolojik faktörlerin ya da davranışsal faktörlerin incelenmesi çevresel açıdan ise kültürel öncüllerin, resmi ulusal kurumların ya da bulunulan ekonomik bir durumun nasıl etkileyebileceğini incelemek belirleyici faktörleri şekillendirebilir.

Araştırmanın diğer bir sınırlaması girişimciliği teşvik etmeyi veya güçlendirmeyi amaçlayan ülkede mevcut hükümet ve üniversite politikaları veya programları hakkındaki verileri ve girişimcilik eğitime dair bulunan program ya da kursların çalışmaya dahil edilmemesidir. Girişimci akademisyenler, sahip oldukları bilgi, deneyim, araştırma

çıktıları, yöntem ve fikirlerinin laboratuvar ya da yazında kalmaması için akademik faaliyetler yoluyla fayda yaratan bir sonuca dönüşmesinin aktif arayışındadır (Dietz ve Bozeman, 2005). Bu arayışa çözümler getirmek, teorik ve eğitim gibi argümanlarla niyetin davranışa dönüşmesine destek olan üniversite ortamını ortaya koymak akademik girişimciliğin artışına neden olabilir. Gelişmiş ülkelere göre Türkiye üniversite ekosisteminin, üretilen bilginin ekonomik ya da toplumsal fayda oluşturabilecek şekilde transferini sağlamadaki durumu ele alınmalıdır. Bu nedenle üniversitenin ortamının çalışmalarda dikkate alınması ve gelişmiş ülkeler açısından incelenmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Abdelrahim, S. (2020). Academic entrepreneurship in Sudanese universities: explaining entrepreneurial intention using the Theory of Planned Behavior (TPB). *Problems and Perspectives in Management*, 18(3), 315.
- Abereijo, I. O. (2015). Transversing the “valley of death”: Understanding the determinants to commercialisation of research outputs in Nigeria. *African Journal of Economic and Management Studies*, 90-106.
- Abreu, M. ve Grinevich, V. (2013). The nature of academic entrepreneurship in the UK: Widening the focus on entrepreneurial activities. *Research Policy* 42.2, 408-422.
- Adler, P. S. ve Kwon, S.-W. (2002). Social capital: Prospects for a new concept. . *Academy of management review*, 27(1), 17-40.
- Agrawal, A. (2006). Engaging the inventor: Exploring licensing strategies for university inventions and the role of latent knowledge. *Strategic Management Journal* 27.1, 63-79.
- Ahmad, S. Z. (2012). Micro, small and medium-sized enterprises development in the Kingdom of Saudi Arabia: Problems and constraints. *World Journal of Entrepreneurship, Management and Sustainable Development*.
- Ahmad, S. Z., Abdul Rani, N. ve Kassim, S. (2010). Business challenges and strategies for development of small-and medium-sized enterprises (SMEs) in Malaysia. *International Journal of Business Competition and Growth*, 1(2), 177-197.
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational behavior and human decision processes*, 179-211.
- Akgül, A. (2003). *İstatistiksel analiz teknikleri:" SPSS'te işletme uygulamaları*. Ankara: Emek Ofset Ltd. Şti.
- Aldrich, H. E. ve Cliff, J. (2003). The pervasive effects of family on entrepreneurship: Toward a family embeddedness perspective. *Journal of business venturing*, 18(5), 573-596.
- Aldrich, H. E. ve Wiedenmayer, G. (1993). From traits to rates: An ecological perspective on organizational foundings. In *Seminal Ideas for the Next Twenty-Five Years of Advances*. Emerald Publishing Limited, 145–195.
- Aldrich, H. ve Zimmer, C. (1986). Entrepreneurship through social networks. *The art and science of entrepreneurship*. Ballinger, Cambridge, MA, 3-23.

- Aldridge, T. T. ve Audretsch, D. (2017). The Bayh-Dole act and scientist entrepreneurship. In *Universities and the entrepreneurial ecosystem*. Edward Elgar Publishing.
- Alessandrini, M., Klose, K. ve Pepper, M. (2013). University entrepreneurship in South Africa: Developments in technology transfer practices. . *Innovation*, 15(2), 205-214.
- Ali, A. ve Yousuf, S. (2019). Social capital and entrepreneurial intention: Empirical evidence from rural community of Pakistan. *Journal of Global Entrepreneurship Research*, 9(1), 1-13.
- Alkhatib, K., Al-Aiad, A., Mustafa, M. ve Alzubi , S. (2021). Impact factors affecting entrepreneurial intention of Jordanian private universities students: a mediation analysis of perception toward entrepreneurship. In *Sustainable and Energy Efficient Computing Paradigms for Society*, 53-65.
- Alpaslan, A., Çetinkaya Bozkurt, Ö. ve Aydoğdı, A. (2017). Etkin bir girişimcilik eğitim içeriği tartışması: Akademisyenler, girişimciler ve öğrenciler üzerinde saha araştırmaları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Dergisi*, 1(1), 51-63.
- Amabile, T. M. (1983). The social psychology of creativity: A componential conceptualization. *Journal of personality and social psychology*, 45(2), 357.
- Amabile, T. M. (1996). *Creativity and innovation in organizations* (Vol. 5). Boston: Harvard Business School .
- Amanamah, R. B. (2018). Barriers to entrepreneurial intention among university students in Ghana. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences* Vol, 6(1).
- Ambrose, M. L. ve Kulik, C. (1999). Old friends, new faces: Motivation research in the 1990s. *Journal of management*, 25(3), 231-292.
- Anabela, D., Paço, A., Ferreira, J., Raposo, M. ve Rodrigues, R. (2013). Psychological characteristics and entrepreneurial intentions among secondary students. *Education+ Training*.
- Anderson, A. R. ve Jack, S. (2002). The articulation of social capital in entrepreneurial networks: a glue or a lubricant?. *Entrepreneurship ve regional development*, 14(3), 193-210.

- Anderson, A. R. ve Jack, S. L. (2008). Role typologies for enterprising education: the professional artisan? *ournal of small business and enterprise development.*, 259-271.
- Anderson, A. R. ve Miller, C. (2003). Class matters”: Human and social capital in the entrepreneurial process. *The journal of socio-economics*, 32(1), 17-36.
- Anjum , T., Farrukh , M., Heidler , P. ve Tautiva , J. (2020). Entrepreneurial intention: Creativity, entrepreneurship, and university support. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, 7(1), 11.
- Anna, A., Chandler, G., Jansen, E. ve Mero, N. (2000). Women business owners in traditional and non-traditional industries. *Journal of Business venturing*, 15(3), 279-303.
- Ardichvili, A., Cardozo, R. ve Ray, S. (2003). A theory of entrepreneurial opportunity identification and development. *Journal of Business venturing*, 18(1), 105-123.
- Arrighetti, A., Caricati, L., Landini, F. ve Monacelli , N. (2016). Entrepreneurial intention in the time of crisis: a field study. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research.*, 835-859.
- Atiya, T. M., Zaroug, O., Mohamed , A. ve Shoaib, S. (2019). The impact of entrepreneurial characteristics on entrepreneurial intention of Sudanese and Omani university students. *European Scientific Journal*, 15(4), 857-7881.
- Audretsch, D. B. ve Lehmann, E. (2005). Does the knowledge spillover theory of entrepreneurship hold for regions?. . *Research policy*, 34(8), 1191-1202.
- Auh, S. ve Menguc, B. (2005). Balancing exploration and exploitation: The moderating role of competitive intensity. *Journal of business research*, 58(12), 1652-1661.
- Autio, E., Keeley, R., Klofsten, M., Parker, G. ve Hay, M. (2001). Entrepreneurial intent among students in Scandinavia and in the USA. *Enterprise and Innovation Management Studies*, 145-160.
- Bae , T., Qian, S., Fiet, J. ve Miao, C. (2014). The relationship between entrepreneurship education and entrepreneurial intentions: A meta-analytic review. *Entrepreneurship theory and practice*, 38(2), 217-254.
- Balaban, Ö. ve Özdemir, Y. (2008). Girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisi: Sakarya üniversitesi İİBF örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 3(2), 133-147.

- Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American psychologist*, 37(2), 122.
- Bandura, A. (1999). Social cognitive theory: An agentic perspective. *Asian journal of social psychology*, 2(1), 21-41.
- Bandura, A. ve Walters, R. (1977). Social learning theory (Vol. 1). *Prentice Hall: Englewood cliffs*, 168.
- Barbara, B. (1988). Implementing entrepreneurial ideas: The case for intention. *Academy of management Review*., 442-453.
- Barnes, T., Pashby, I. ve Gibbons, A. (2002). Effective university–industry interaction:: A multi-case evaluation of collaborative r&d projects. *European Management Journal* 20.3, 272-285.
- Baron, R. A. (2004). The cognitive perspective: a valuable tool for answering entrepreneurship's basic “why” questions. . *Journal of business venturing*, 19(2), 221-239.
- Baron, R. A. (2007). Behavioral and cognitive factors in entrepreneurship: Entrepreneurs as the active element in new venture creation. *Strategic entrepreneurship journal* 1.1, 167-182.
- Baron, R. A. ve Ward, T. (2004). Expanding entrepreneurial cognition's toolbox: Potential contributions from the field of cognitive science. *Entrepreneurship theory and practice*, 28(6), 553-573.
- Barth, T. J. (1993). Career anchor theory. *Review of Public Personnel Administration*, 13(4), 27-42.
- Baumol, W. J. (1996). Entrepreneurship: Productive, unproductive, and destructive. *Journal of business venturing*, 11(1), 3-22.
- Becker, G. S. (1964). Human capital: A theoretical and empirical analysis with a special reference to education. *Chicago: The University of Chicago Press*.
- Bénabou, R. ve Tirole, J. (2002). Self-confidence and personal motivation. *The quarterly journal of economics*, 117(3), 871-915.
- Bentler, P. M. ve Speckart, G. (1979). Models of attitude–behavior relations. *Psychological review*, 86(5), 452.
- Bercovitz, J. ve Feldman, M. (2006). Entrepreneurial universities and technology transfer: A conceptual framework for understanding knowledge-based economic development. *The journal of technology transfer* 31.1, 175-188.

- Bercovitz, J. ve Feldman, M. (2008). Academic entrepreneurs: Organizational change at the individual level. *Organization science* 19.1 , 69-89.
- Binkauskas, G. (2012). Academic entrepreneurship: Barriers and fears versus wishes and opportunities. *International Journal of Technology Management & Sustainable Development*, 11(3), 231-244.
- Bird, B. (1988). Implementing entrepreneurial ideas: The case for intention. *Academy of management Review*, 442-453.
- Bird, B. J. (1992). The operation of intentions in time: The emergence of the new venture. *Entrepreneurship Theory and practice*, 17(1), 11-20.
- Bischoff, K., Volkmann, C. ve Audretsch, D. (2018). Stakeholder collaboration in entrepreneurship education: an analysis of the entrepreneurial ecosystems of European higher educational institutions. *The Journal of Technology Transfer*, 43(1), 20-46.
- Blanchflower, D. ve Oswald (1990). What makes an entrepreneur? Evidence on inheritance and capital constraints. *National Bureau of Economic Research* (No. w3252).
- Boukamcha, F. (2015). Impact of training on entrepreneurial intention: an interactive cognitive perspective. *European Business Review*.
- Boyd, N. ve Vozikis, G. (1994). The influence of self-efficacy on the development of entrepreneurial intentions and actions. *Entrepreneurship theory and practice*, 63-77.
- Bozkurt, Ö. Ç. (2014). “Planlanmış Davranış Teorisi Çerçevesinde Öğrencilerin Girişimci Olma Niyetlerinin İncelenmesi. *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 27-47.
- Brennan, M. C. ve McGowan, P. (2006). Academic entrepreneurship: An exploratory case study. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research* .
- Brenner, O., Pringle, C. ve Greenhaus, J. (1991). Perceived fulfillment of organizational employment versus. *Journal of small business management*, 29(3), 62.
- Broadman, H. G. (2004). *Building market institutions in South Eastern Europe: Comparative prospects for investment and private sector development*. (Vol. 41181, No. 4). Washington: World Bank Publications.

- Bruton, G. D., Ahlstrom, D. ve Obloj, K. (2008). Entrepreneurship in emerging economies: Where are we today and where should the research go in the future. *Entrepreneurship theory and practice* 32.1, 1-14.
- Bull, I. ve Willard, G. (1993). Towards a theory of entrepreneurship. *Journal of business venturing*, 8(3), 183-195.
- Busenitz, L. W. (1999). Entrepreneurial risk and strategic decision making: It's a matter of perspective. . *The Journal of Applied Behavioral Science*, 35(3), 325-340.
- Campbell, B., Ganco, M., Franco, A. ve Agarwal, R. (2012). Who leaves, where to, and why worry? Employee mobility, entrepreneurship and effects on source firm performance. *Strategic Management Journal*, 33(1), 65-87.
- Campbell, C. A. (1992). A decision theory model for entrepreneurial acts. *Entrepreneurship theory and practice*, 17(1), 21-27.
- Capelleras, J.-L., Mole, K., Greene , F. ve Storey , D. (2008). Do more heavily regulated economies have poorer performing new ventures? Evidence from Britain and Spain. *Journal of International Business Studies*, 39(4), 688-704.
- Carlsson, B. ve Fridh , A.-C. (2002). Technology transfer in United States universities. *Journal of Evolutionary Economics* 12.1, 199-232.
- Carr, J. C. ve Sequeira, J. (2007). Prior family business exposure as intergenerational influence and entrepreneurial intent: A theory of planned behavior approach. *ournal of business research*, 60(10), 1090-1098.
- Casson, M. (1982). *The entrepreneur: An economic theory*. Rowman & Littlefield.
- Caves, R. E. ve Porter, M. (1977). From entry barriers to mobility barriers: Conjectural decisions and contrived deterrence to new competition. *The quarterly journal of economics*, 241-261.
- Chia, C.-C. ve Liang, C. (2016). Influence of creativity and social capital on the entrepreneurial intention of tourism students. *Journal of Entrepreneurship, Management and Innovation*, 12(2), 151-168.
- Chowdhury, M. S. (2007). Overcoming entrepreneurship development constraints: the case of Bangladesh. *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy* .
- Clarysse, B., Tartari, V. ve Salter, A. (2011). The impact of entrepreneurial capacity, experience and organizational support on academic entrepreneurship. *Research policy*, 40(8), 1084-1093.

- Coleman, J. S. (1988). Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology*, 94, 95–120.
- Cruickshank, P. ve Rolland, D. (2006). Entrepreneurial success through networks and social capital: Exploratory considerations from GEM research in New Zealand. *Journal of Small Business & Entrepreneurship*, 19(1), 63-80.
- Çetinkaya Bozkurt, Ö. (2011). *Dünyada ve Türkiye’de girişimcilik eğitimi: başarılı girişimciler ve öğretim üyelerinden öneriler*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- D’Este, P. ve Patel, P. (2007). University–industry linkages in the UK: What are the factors underlying the variety of interactions with industry? *Research policy* 36.9, 1295-1313.
- D’este, P. ve Perkmann, M. (2011). Why do academics engage with industry? The entrepreneurial university and individual motivations. *The journal of technology transfer* 36.3, 316-339.
- Davidsson, P. ve Honig, B. (2003). The role of social and human capital among nascent entrepreneurs. *Journal of business venturing*, 18(3), 301-331.
- De Bono, E. (1996). *Serious creativity*. London: HarperCollins Business.
- Dietz, J. S. ve Bozeman, B. (2005). Academic careers, patents, and productivity: industry experience as scientific and technical human capital. *Research policy*, 34(3), 349-367.
- Ding, W. W. ve Stuart, T. E. (2006). When do scientists become entrepreneurs? The social structural antecedents of commercial activity in the academic life sciences. *American journal of sociology*, 112(1), 97-144.
- Ding, W. ve Choi, E. (2011). Divergent paths to commercial science: A comparison of scientists’ founding and advising activities. *Research policy*, 40(1), 69-80.
- Dohse, D. ve Walter, S. (2012). Knowledge context and entrepreneurial intentions among students. *Small Business Economics*, 39(4), 877-895.
- Douglas, E. J. ve Shepherd, D. (2002). Self-employment as a career choice: Attitudes, entrepreneurial intentions, and utility maximization. *Entrepreneurship theory and practice*, 26(3), 81-90.
- Douglas, E. ve Fitzsimmons, J. R. (2011). Interaction between feasibility and desirability in the formation of entrepreneurial intentions. *Journal of business venturing*, 26(4), 431-440.

- Douglas, E. ve Shepherd, D. (2000). Entrepreneurship as a utility maximizing response. *Journal of business venturing* 15.3 , 231-251.
- Duran, C., Büber , H. ve Gümüştekin, G. (2013). Girişimcilik hislerine eğitimin katkısı: Kütahya Meslek Yüksek Okulu makine programı örneği. . *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi* , 8(2), 33-56.
- Dyer Jr, W. G. (1994). Toward a theory of entrepreneurial careers. . *Entrepreneurship theory and practice*, 19(2) , 7-21.
- Elali, W. ve Al-Yacoub, B. (2016). Factors affecting entrepreneurial intentions among Kuwaitis. *World journal of entrepreneurship, management and sustainable development.*, 18-34.
- Elfring, T. ve Hulsink, W. (2003). Networks in entrepreneurship: The case of high-technology firms. *Small business economics*, 21(4), 409-422.
- Entrialgo, M. ve Iglesias, V. (2020). Entrepreneurial intentions among university students: the moderating role of creativity. *European Management Review*, 17(2), 529-542.
- Erikson, T., Knockaert, M. ve Foo, M. (2015). Enterprising scientists: The shaping role of norms, experience and scientific productivity. *Technological Forecasting and Social Change*, 99, 211-221.
- Ernst, K. (2008). Heart over mind—An empirical analysis of social entrepreneurial intention formation on the basis of the theory of planned behaviour. *Diss. Universität Wuppertal, Fakultät für Wirtschaftswissenschaft/Schumpeter School of Business and Economics» Dissertationen.*
- Etemad, H. (2004). International entrepreneurship as a dynamic adaptive system: towards a grounded theory. *Journal of international entrepreneurship*, 2(1), 5-59.
- Etzkowitz, H. (1983). Entrepreneurial scientists and entrepreneurial universities in American academic science. *Minerva*, 198-233.
- Evans, D. S. ve Leighton, L. (1990). Some empirical aspects of entrepreneurship. *In The economics of small firms Springer, Dordrecht.*, 79-99.
- Farashah, A. D. (2013). The process of impact of entrepreneurship education and training on entrepreneurship perception and intention: Study of educational system of Iran. *Education+ Training*, 868-885.

- Fatoki, O. (2014). The entrepreneurial intention of undergraduate students in South Africa: The influences of entrepreneurship education and previous work experience. *Mediterranean Journal of social sciences*, 5(7), 294-299.
- Fatoki, O. ve Chindoga, L. (2012). Triggers and barriers to latent entrepreneurship in high schools in South Africa. *Journal of Social Sciences*, 31(3), 307-318.
- Fayolle, A. ve Gailly, B. (2015). The impact of entrepreneurship education on entrepreneurial attitudes and intention: Hysteresis and persistence. . *Journal of small business management*, 53(1), 75-93.
- Fayolle, A. ve Liñán, F. (2014). The future of research on entrepreneurial intentions. *Journal of business research* 67.5, 663-666.
- Feldman, M., Feller, I., Bercovitz, J. ve Burton, R. (2002). Equity and the technology transfer strategies of American research universities. *Management Science* 48.1, 105-121.
- Fellnhöfer, K. (2017). Entrepreneurship education revisited: perceived entrepreneurial role models increase perceived behavioural control. . *International journal of learning and change*, 9(3), 260.
- Feola, R., Vesci, M., Botti, A. ve Parente, R. (2019). The determinants of entrepreneurial intention of young researchers: combining the theory of planned behavior with the triple helix model. . *Journal of Small Business Management*, 57(4), 1424-1443.
- Ferreira, J., Raposo, M., Rodrigues, R., Dinis, A. ve Paço, A. (2012). A model of entrepreneurial intention: An application of the psychological and behavioral approaches. *Journal of small business and enterprise development* .
- Fini, R., Lacetera, N. ve Shane, S. (2010). Inside or outside the IP system? Business creation in academia. *Research Policy* 39.8, 1060-1069.
- Fischer, B. B., Marcondes de Moraes, G. ve Schaeffer, P. (2019). Universities' institutional settings and academic entrepreneurship: Notes from a developing country. *Technological Forecasting and Social Change*, 147, 243-252.
- Foo, M., Knockaert, M., Chan, E. ve Erikson, T. (2016). The individual environment nexus: Impact of promotion focus and the environment on academic scientists' entrepreneurial intentions. *IEEE Transactions on Engineering Management*, 63(2), 213-222.

- Franklin, S. J., Wright, M. ve Lockett, A. (2001). Academic and surrogate entrepreneurs in university spin-out companies. *The Journal of Technology Transfer*, 26(1), 127-141.
- Freytag, A. ve Thurik, R. (2007). Entrepreneurship and its determinants in a cross-country setting. *Journal of evolutionary Economics*, 17(2), 117-131.
- Galloway, L. ve Brown, W. (2002). Entrepreneurship education at university: a driver in the creation of high growth firms?. *Education+ training*, 398-405.
- Gangwani, S. ve Ballout, S. (2020). Factors Influrncing The Entrepreneurial Intention Of Business Graduate Students Of Saudiarabia University. *Academy of Entrepreneurship Journal*, 26(4), 1-7.
- Garaika, Negara, S., Selatan, S. ve Margahana, H. (2019). Self efficacy, self personality and self confidence on entrepreneurial intention: study on young enterprises. *Journal of Entrepreneurship Education* 22.1, 1-12.
- Gatewood, E., Shaver, K., Powers, J. ve Gartner, W. (2002). Entrepreneurial expectancy, task effort, and performance. *Entrepreneurship theory and practice*, 27(2), 187-206.
- GEM, (2022). *Global Entrepreneurship Monitor 2021/2022*. London: Global Entrepreneurship Research Association, London Business School.
- Gentry, W. M. ve Hubbard, R. (2005). " Success Taxes," Entrepreneurial Entry, and Innovation. *Innovation policy and the economy*, 2005, 87-108.
- Gillespie, N. A., Walsh, M., Winefield, A. ve Stough, J. (2001). Occupational stress in universities: Staff perceptions of the causes, consequences and moderators of stress. *Work & stress* 15.1, 53-72.
- Grandi, A. ve Grimaldi, R. (2003). Exploring the networking characteristics of new venture founding teams: A stdy of italian academic spin-off. *Small Business Economics*, 21(4), 329-341.
- Granovetter, M. S. (1973). The strength of weak ties. *American journal of sociology*, 78(6), 1360-1380.
- Guerrero, M., Urbano, D. ve Fayolle, A. (2016). Entrepreneurial activity and regional competitiveness: evidence from European entrepreneurial universities. *The Journal of Technology Transfer*, 41(1), 105-131.

- Guilford, J. P., Wilson, R. ve Christensen, P. (1952). A Factor-analytic Study of Creative Thinking: Administration of Tests and Analysis of Results. II. *University of Southern California*.
- Gürbüz, S. (2019). *Sosyal bilimlerde aracı, düzenleyici ve durumsal etki analizleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık .
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2014). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 271.
- Haeussler, C. ve Colyvas, J. (2011). Breaking the ivory tower: Academic entrepreneurship in the life sciences in UK and Germany. *Research policy*, 40(1), 41-54.
- Hair, J. F. (2013). *Multivariate Data Analysis: Pearson Education. Upper Saddle River, New Jersey*.
- Hamidi, D. Y., Wennberg, K. ve Berglund, H. (2008). Creativity in entrepreneurship education. *Journal of small business and enterprise development*., 304-320.
- Hatala, J.-P. (2005). Identifying barriers to self-employment: the development and validation of the barriers to entrepreneurship success tool. *Performance Improvement Quarterly*, 18(4), 50-70.
- Hayter, C. S. (2016). Constraining entrepreneurial development: A knowledge-based view of social networks among academic entrepreneurs. *Research Policy*, 45(2), 475-490.
- Herron, L.ve Sapienza, H. (1992). The entrepreneur and the initiation of new venture launch activities. *Entrepreneurship Theory and practice*, 17(1), 49-55.
- Hills, G. E. (1999). Opportunity recognition as a creative process. *Frontiers of entrepreneurship research*, 19(19), 216-227.
- Ho, T. ve Koh, H. (1992). Differences in psychological characteristics between entrepreneurially inclined and non-entrepreneurially inclined accounting graduates in Singapore. *Entrepreneurship, Innovation and Change: an international journal*, 243-254.
- Hussain, A. ve Norashidah, D. (2015). Impact of entrepreneurial education on entrepreneurial intentions of Pakistani Students. *Journal of Entrepreneurship and Business Innovation*, 2(1), 43-53.
- Iakovleva, T., Kolvereid, L. ve Stephan, U. (2011). Entrepreneurial intentions in developing and developed countries. *Education+ training*.

- Ibrahim, A. B. ve Ellis, W. (1987). An empirical investigation of causes of failure in small business and strategies to reduce it. *Journal of Small Business & Entrepreneurship*, 4(4), 18-24.
- Ismail, M. K. (2009). Entrepreneurial intention among Malaysian undergraduates. . *International Journal of business and Management*, 4(10), 54-60.
- İZKA. (2018). *İzmir Yenilik Göstergeleri ve Yenilik Ekosisteminin Analizi*. İzmir: İzmir Kalkınma Ajansı.
- Kalar, B. (2020). The role of creativity in the context of academic entrepreneurship. *Creativity and Innovation Management*, 29(2), 254-267.
- Kallas, E. ve Parts, E. (2020). From entrepreneurial intention to enterprise creation: the case of Estonia. *Journal of Entrepreneurship in Emerging Economies.*, 1192-1214.
- Karadal, H. (2014). *Girişimcilik*.. Ankara: Siyasal Kitapevi, 3.baskı.
- Katz, J. A. (1992). A psychosocial cognitive model of employment status choice. *Entrepreneurship theory and practice*, 17(1), 29-37.
- Katzell, R. A. ve Thompson, D. (1990). Work motivation: Theory and practice. *American psychologist*, 45(2), 144.
- Kautonen, T., Luoto, S. ve Tornikoski, E. (2010). Influence of work history on entrepreneurial intentions in ‘prime age’and ‘third age’: A preliminary study. *International small business journal*, 28(6), 583-601.
- Kebaili, B., Al-Subyae, S. ve Al-Qahtan, F. (2017). Barriers of entrepreneurial intention among Qatari male students. *Journal of Small Business and Enterprise Development*.
- Khedhaouria, A., Gurău, C. ve Torrès, O. (2015). Creativity, self-efficacy, and small-firm performance: the mediating role of entrepreneurial orientation. *Small Business Economics*, 44(3), 485-504.
- Kim, P. H. ve Aldrich, H. (2005). Social capital and entrepreneurship. *Foundations and Trends® in Entrepreneurship*, 1(2), 55-104.
- Kim, Y. ve Vonortas, N. (2006). Determinants of technology licensing: the case of licensors. *Managerial and Decision Economics* 27.4, 235-249.
- Kirby, D. A. (2006). Creating entrepreneurial universities in the UK: Applying entrepreneurship theory to practice. *The Journal of Technology Transfer* 31.5, 599-603.

- Klapper, L., Laeven, L. ve Rajan, R. (2004). Barriers to entrepreneurship. *NBER Working Paper*, 10380, 1-61.
- Klapper, L., Laeven, L. ve Rajan, R. (2006). Entry regulation as a barrier to entrepreneurship. *Journal of financial economics*, 82(3), 591-629.
- Kline, R. B. (2019). *Yapısal eşitlik modellemesinin ilkeleri ve uygulaması*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Klofsten, M. ve Jones-Evans, D. (2000). Comparing academic entrepreneurship in Europe—the case of Sweden and Ireland. *Small Business Economics* 14.4 , 299-309.
- Koh, H. C. (1996). Testing hypotheses of entrepreneurial characteristics: A study of Hong Kong MBA students. *Journal of managerial Psychology* .
- Kolvereid, L. (1996). Prediction of employment status choice intentions. *Entrepreneurship Theory and practice*, 21(1), 47-58.
- Kolvereid, L. ve Moen., Q. (1997). Entrepreneurship among business graduates: does a major in entrepreneurship make a difference?. *Journal of European industrial training*. 21(4), 154-160.
- Kostova, T. ve Roth, K. (2003). Social capital in multinational corporations and a micro-macro model of its formation. *Academy of management review*, 28(2), 297-317.
- Krabel, S. ve Mueller, P. (2009). What drives scientists to start their own company?: An empirical investigation of Max Planck Society scientists. *Research Policy*, 38(6), 947-956.
- Kristiansen, S. ve Indarti, N. (2004). Entrepreneurial intention among Indonesian and Norwegian students. *Journal of enterprising culture*, 12(01), 55-78.
- Krueger , N., Reilly, M. ve Carsrud, A. (2000). Competing models of entrepreneurial intentions. *Journal of business venturing* , 411-432.
- Krueger, J. ve Carsrud, A. (1993). Entrepreneurial intentions: Applying the theory of planned behaviour. *Entrepreneurship & Regional Development*, 5(4), 315-330.
- Krueger, N. (1993). The impact of prior entrepreneurial exposure on perceptions of new venture feasibility and desirability. *Entrepreneurship theory and practice*, 18(1), 5-21.
- Krueger, N. (2009). The microfoundations of entrepreneurial learning and... education: the experiential essence of entrepreneurial cognition. *Handbook of university-wide entrepreneurship education*. Edward Elgar Publishing., 35-59.

- Landry, R., Amara, N. ve Rherrad, I. (2006). Why are some university researchers more likely to create spin-offs than others? Evidence from Canadian universities. . *Research Policy*, 35(10), 1599-1615.
- Laukkanen, M. (2003). Exploring academic entrepreneurship: drivers and tensions of university-based business. *Journal of Small Business and Enterprise Development*.
- Lee, S. H. ve Wong, P. (2004). An exploratory study of technopreneurial intentions: A career anchor perspective. *Journal of business venturing*, 19(1), 7-28.
- Lee, S. Y., Florida, R. ve Acs, Z. (2004). Creativity and entrepreneurship: A regional analysis of new firm formation. *Regional studies*, 38(8), 879-891.
- Liao, J. ve Welsch, H. (2005). Roles of social capital in venture creation: Key dimensions and research implications. *Journal of small business management*, 43(4), 345-362.
- Lin, N. (2002). Social capital: A theory of social structure and action (Vol. 19). *Cambridge university press*.
- Liñán, F. ve Chen, Y.-W. (2009). Development and cross-cultural application of a specific instrument to measure entrepreneurial intentions. *Entrepreneurship theory and practice*, 33(3), 593-617.
- Liñán, F. ve Santos, F. (2007). Does social capital affect entrepreneurial intentions?. *International Advances in Economic Research*, 13(4), 443-453.
- Liñán, F., Rodríguez-Cohard, J. ve Rueda-Cantuche., J. (2011). Factors affecting entrepreneurial intention levels: a role for education. *International entrepreneurship and management Journal*, 7(2), 195-218.
- Link, A. N., Siegel, D. ve Bozeman, B. (2007). An empirical analysis of the propensity of academics to engage in informal university technology transfer. *Industrial and corporate change* 16.4, 641-655.
- Lockett, A., Wright, M. ve Franklin, S. (2003). Technology transfer and universities' spin-out strategies. *Small business economics*, 20(2), 185-200.
- Lofstrom, M., Bates, T. ve Parker, S. (2014). Why are some people more likely to become small-businesses owners than others: Entrepreneurship entry and industry-specific barriers. *Journal of Business Venturing*, 29(2), 232-251.
- Lowe, R. A. ve Gonzalez-Brambila, C. (2007). Faculty entrepreneurs and research productivity. . *The Journal of Technology Transfer*, 32(3), 173-194.

- Luc, P. T. (2018). The relationship between perceived access to finance and social entrepreneurship intentions among university students in Vietnam. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 5(1), 63-72.
- Lüthje, C. ve Franke, N. (2003). The 'making' of an entrepreneur: testing a model of entrepreneurial intent among engineering students at MIT. *R&d Management*, 33(2), 135-147.
- Mahfud, T., BruriTriyono, M., Sudira, P. ve Mulyani, Y. (2020). The influence of social capital and entrepreneurial attitude orientation on entrepreneurial intentions: the mediating role of psychological capital. *European Research on Management and Business Economics*, 26(1), 33-39.
- Malebana, M. J. (2016). The influencing role of social capital in the formation of entrepreneurial intention. *Southern African Business Review*, 20(1), 51-70.
- Manolova, T., Eunni, R. ve Gyoshev, B. (2008). Institutional environments for entrepreneurship: Evidence from emerging economies in Eastern Europe. . *Entrepreneurship theory and practice*, 32(1), 203-218.
- Markman, G., Phan, P., Balkin, D. ve Gianiodis, P. (2005). Entrepreneurship and university-based technology transfer. *Journal of business venturing* 20.2, 241-263.
- Martin, S. L. ve Javalgi, R. (2016). Entrepreneurial orientation, marketing capabilities and performance: the moderating role of competitive intensity on Latin American International new ventures. *ournal of Business research*, 69(6), , 2040-2051.
- Martins, S. C. (2004). Barriers to entrepreneurship and business creation. *European Entrepreneurship Cooperation, Project n° EEC/Act04/02, European Social Fund*.
- Mazzarol, T., Volery, T., Doss, N. ve Thein, V. (1999). Factors influencing small business start-ups: a comparison with previous research. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*., 48-63.
- McIntyre, J. R. (2000). University education for entrepreneurs in the United States: a critical and retrospective [sic] analysis of trends in the 1990's. *Georgia Tech Center for International Business Education and Research, Dupree School of Management, Georgia Institute of Technology*.
- McStay, D. (2008). An investigation of undergraduate student self-employment intention and the impact of entrepreneurship education and previous entrepreneurial experience. *Diss. Bond university*.

- Miralles, F., Giones, F. ve Riverola, C. (2016). Evaluating the impact of prior experience in entrepreneurial intention. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 12(3), 791-813.
- Miranda, F. J., Chamorro-Mera, A. ve Rubio, S. (2017). Academic entrepreneurial intention: the role of gender. *International Journal of Gender and Entrepreneurship*, 9(1), 66-86.
- Miranda, F., Chamorro-Mera, A. ve Rubio, S. (2017). Academic entrepreneurship in Spanish universities: An analysis of the determinants of entrepreneurial intention. *European research on management and business economics* 23.2, 113-122.
- Moog , P., Werner , A., Howeling, S. ve Backes-Gellner , U. (2015). The impact of skills, working time allocation and peer effects on the entrepreneurial intentions of scientists. . *The Journal of technology transfer*, 40(3), 493-511.
- Mosey, S. ve Wright, M. (2007). From human capital to social capital: A longitudinal study of technology-based academic entrepreneurs. *Entrepreneurship theory and practice*, 31(6), 909-935.
- Mueller, S. L. ve Thomas, A. (2001). Culture and entrepreneurial potential: A nine country study of locus of control and innovativeness. *Journal of business venturing*, 16(1), 51-75.
- Myint, Y. M., Vyakarnam, S. ve New, M. (2005). The effect of social capital in new venture creation: the Cambridge high-technology cluster. *Strategic Change*, 14(3), 165-177.
- Nabi, G. ve Liñán, F. (2013). Considering business start-up in recession time: The role of risk perception and economic context in shaping the entrepreneurial intent. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*.
- Ndofirepi, T. M. (2020). Relationship between entrepreneurship education and entrepreneurial goal intentions: psychological traits as mediators. *Journal of Innovation and Entrepreneurship*, 9(1), 1-20.
- Nicolaou, N. ve Birley, S. (2003). Academic networks in a trichotomous categorisation of university spinouts. *Journal of business venturing* 18.3, 333-359.
- Obschonka , M., Goethner , M., Silbereisen , R. ve Cantner, U. (2012). Scientists' transition to academic entrepreneurship: Economic and psychological determinants. *Journal of economic psychology*, 33(3), 628-641.

- Obschonka, M., Silbereisen, R., Cantner, U. ve Goethner, M. (2015). Entrepreneurial self-identity: predictors and effects within the theory of planned behavior framework. *Journal of Business and Psychology*, 30(4), 773-794.
- Oosterlinck, J., Leiding, O. ve Vercruysee, D. (2016). The influence of entrepreneurship education on entrepreneurial behavior. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Belçika: Universiteit Gent Faculteit*, 1-55.
- O'Shea, R. P., Allen, T. J., Morse, K. P., O'Gorman, C. ve Roche, F. (2007). Delineating the anatomy of an entrepreneurial university: the Massachusetts Institute of Technology experience. *R&d Management*, 37(1), 1-16.
- O'Shea, R., Allen, T., O'Gorman, C. ve Roche, F. (2004). Universities and technology transfer: A review of academic entrepreneurship literature. *Irish Journal of management* 25.2.
- Otache, I. (2020). Applying the theory of planned behaviour to hospitality management students in Nigeria: the mediating role of self-confidence. *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy*.
- Otache, I., Edomonyi Edopkolor, J. ve Chinonso Okolie, U. (2021). Entrepreneurial self-confidence, perceived desirability and feasibility of hospitality business and entrepreneurial intentions of hospitality management technology students. *International Journal of Management Education*, 19(2), , 100507.
- Parker, S. C. (2018). *The economics of entrepreneurship*. New York: Cambridge University Press.
- Perkmann, M., Tartari, V., McKelvey, M., Autio, E., Broström, A. ve D'Este, P., Salter, A. (2013). Academic engagement and commercialisation: A review of the literature on university–industry relations. *Research policy* 42.2, 423-442.
- Peterman, N. E. ve Kennedy, J. (2003). Enterprise education: Influencing students' perceptions of entrepreneurship. *Entrepreneurship theory and practice*, 28(2), 129-144.
- Pirnay, F., Surlemont, B. ve Nlemvo, F. (2003). Toward a typology of university spin-offs. *Small business economics*, 21(4), 355-369.
- Politis, D. (2005). The process of entrepreneurial learning: A conceptual framework. *Entrepreneurship theory and practice*, 29(4), 399-424.

- Powers, J. B. ve McDougall, P. (2005). University start-up formation and technology licensing with firms that go public: a resource-based view of academic entrepreneurship. *Journal of business venturing*, 20(3), 291-311.
- Prodan, I. ve Drnovsek, M. (2010). Conceptualizing academic-entrepreneurial intentions: An empirical test. *Technovation*, 30(5-6), 332-347.
- Pruett, M., Shinnar, R., Toney, B., Llopis, F. ve Fox, J. (2009). Explaining entrepreneurial intentions of university students: a cross-cultural study. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 571-594.
- Rasmussen, E., Mosey, S. ve Wright, M. (2011). The evolution of entrepreneurial competencies: A longitudinal study of university spin-off venture emergence. *Journal of Management Studies*, 48(6), 1314-1345.
- Renault, C. S. (2006). Academic capitalism and university incentives for faculty entrepreneurship. *The Journal of Technology Transfer*, 31(2), 227-239.
- Reynolds, P. D. (1997). Who starts new firms?—Preliminary explorations of firms-in-gestation. *Small business economics*, 9(5), 449-462.
- Robertson, M., Collins, A., Medeira, N. ve Slater, J. (2003). Barriers to start-up and their effect on aspirant entrepreneurs. *Education+ Training*.
- Robinson, P., Stimpson, D. ve Huefner, J. (1991). An attitude approach to the prediction of entrepreneurship. *Entrepreneurship theory and practice*, 15(4), 13-32.
- Rodermund, S.-E. (2004). Pathways to successful entrepreneurship: Parenting, personality, early entrepreneurial competence, and interests. *Journal of vocational behavior*, 65(3), 498-518.
- Ruiz, J., Soriano, D. ve Coduras, A. (2016). Challenges in measuring readiness for entrepreneurship. *Management Decision*, 1-25.
- Sabir, M., Rashid, W., Al-Kake, F. ve Othman, B. (2019). Entrepreneurship characteristics and attitude towards knowledge commercialization: Evidence from Malaysia. *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*, 23(02), 844-859.
- Salavou, H. E., Chalkos, G. ve Lioukas, S. (2021). Linkages between entrepreneurial intentions and entrepreneurship education: new evidence on the gender imbalance. *Education+ Training*.
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. (2022). *Teknoloji Geliştirme Bölgeleri*. <https://www.sanayi.gov.tr/istatistikler/istatistiki-bilgiler/mi0203011501> adresinden alındı

- Sánchez, J. (2013). The impact of an entrepreneurship education program on entrepreneurial competencies and intention. *Journal of small business management*, 447-465.
- Santarelli, E. ve Vivarelli, M. (2007). Entrepreneurship and the process of firms' entry, survival and growth. *Industrial and corporate change*, 16(3), 455-488.
- Schlaegel, C. ve Koenig, M. (2014). Determinants of entrepreneurial intent: A meta-analytic test and integration of competing models. *Entrepreneurship theory and practice*, 38(2), 291-332.
- Seibert, S. E., Kraimer, M. ve Liden, R. (2013). A social capital theory of career success. *Academy of management journal*, 44(2), 219-237.
- Shalley, C. E. ve Gilson, L. (2004). What leaders need to know: A review of social and contextual factors that can foster or hinder creativity. *The leadership quarterly*, 15(1), 33-53.
- Shane, S. A. (2004). Academic entrepreneurship: University spinoffs and wealth creation. *Edward Elgar Publishing*.
- Shane, S. ve Stuart, T. (2002). Organizational endowments and the performance of university start-ups. *Management science* 48.1 , 154-170.
- Shane, S. ve Venkataraman., S. (2000). The promise of entrepreneurship as a field of research. *Academy of management review*, 25(1), 217-226.
- Shane, S., Locke, E. ve Collins, C. (2003). Entrepreneurial motivation. *Human resource management review*, 13(2), 257-279.
- Shapero, A. ve Sokol, L. (1982). The social dimensions of entrepreneurship. *Encyclopedia of entrepreneurship*, 72-90.
- Shaver, K. G., Gatewood, E. ve Gartner, W. (2001). Differing expectations: Comparing nascent entrepreneurs to non-entrepreneurs. *Academy of Management, Washington, DC*.
- Shepperd, J. A. (2001). Social loafing and expectancy-value theory. In *Multiple perspectives on the effects of evaluation on performance (pp. 1-24)*. Springer, Boston, MA.
- Shi, Y., Yuan, T., Bell, R. ve Wang, J. (2020). Investigating the relationship between creativity and entrepreneurial intention: the moderating role of creativity in the theory of planned behavior. *Frontiers in Psychology*, 11, 1209.

- Siegel, D. ve Phan, P. (2005). Analyzing the effectiveness of university technology transfer: implications for entrepreneurship education. *University entrepreneurship and technology transfer*. Emerald Group Publishing Limited.
- Siegel, D. S. ve Wright, M. (2015). University technology transfer offices, licensing, and start-ups. *Chicago handbook of university technology transfer and academic entrepreneurship*, 1(40), 84-103.
- Siegel, D. S., Waldman, D. ve Link, A. (2003). Assessing the impact of organizational practices on the relative productivity of university technology transfer offices: an exploratory study. *Research policy*, 32(1), 27-48.
- Staniewski, M. W. (2016). The contribution of business experience and knowledge to successful entrepreneurship. *Journal of Business Research*, 69(11), 5147-5152.
- Stephan, P., Gurmu, S., Sumell, A. ve Black, G. (2007). Who's patenting in the university? Evidence from the survey of doctorate recipients. *Econ. Innov. New Techn.*, 16(2), 71-99.
- Sternberg, R. J. (2004). Successful intelligence as a basis for entrepreneurship. *Journal of Business Venturing*, 19(2), 189-201.
- Sternberg, R. J. ve Lubart, T. (1999). The concept of creativity: Prospects and paradigms. *Handbook of creativity*, 3, 15.
- Steyaert, C. ve Katz, J. (2004). Reclaiming the space of entrepreneurship in society: geographical, discursive and social dimensions. *entrepreneurship & regional development*, 16(3), 179-196.
- Strzalecki, A. (2000). Creativity in design: General model and its verification. *Technological forecasting and social change*, 64(2-3), 241-260.
- Stuart, T. ve Ding, W. (2006). When do scientists become entrepreneurs? The social structural antecedents of commercial activity in the academic life sciences. *American journal of sociology*, 112(1), 97-144.
- Subramaniam, M. ve Youndt, M. (2005). The influence of intellectual capital on the types of innovative capabilities. *Academy of Management journal* 48.3, 450-463.
- Taras, V., Kirkman, B. ve Steel, P. (2010). Examining the impact of Culture's consequences: a three-decade, multilevel, meta-analytic review of Hofstede's cultural value dimensions. *Journal of applied psychology*, 95(3), 405.

- Teoh, W. M. ve Chong, S. (2014). Towards strengthening the development of women entrepreneurship in Malaysia. *Gender in Management: An International Journal*, 29(7), 432-453.
- Tijssen, R. J. (2006). Universities and industrially relevant science: Towards measurement models and indicators of entrepreneurial orientation. *Research Policy* 35.10, 1569-1585.
- Tung, L. C. (2011, Nisan). The Impact of Entrepreneurship Education on Entrepreneurial. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Çin: City University of Hong Kong,.
- Turker, D. ve Sonmez Selcuk, S. (2009). Which factors affect entrepreneurial intention of university students? *Journal of European industrial training*.
- TÜBİTAK. (2017). *TÜBİTAK 1513 Teknoloji Transfer Ofisleri Destekleme Programı*. https://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/1095/2017_gyue_siralama.pdf adresinden alındı
- TÜBİTAK. (2022, 07 07). *1513 - Teknoloji Transfer Ofisleri Destekleme Programı*. <https://www.tubitak.gov.tr/tr/destekler/sanayi/ulusal-destek-programlari/icerik-1513-teknoloji-transfer-ofisleri-destekleme-programi> adresinden alındı
- Twibell, R. S. (2008). Nurses' perceptions of their self-confidence and the benefits and risks of family presence during resuscitation. *American Journal of Critical Care*, 17(2), 101-111.
- Ucbasaran, D., Westhead, P. ve Wright, M. (2008). Opportunity identification and pursuit: does an entrepreneur's human capital matter? *Small business economics*, 30(2) , 153-173.
- Unger, J., Rauch, A., Frese, M. ve Rosenbusch, N. (2011). Human capital and entrepreneurial success: A meta-analytical review. *Journal of business venturing*, 26(3) , 341-358.
- Urban, B. ve Chantson, J. J. T. J. (2019). Academic entrepreneurship in South Africa: testing for entrepreneurial intentions. *The Journal of Technology Transfer*, 44(3), 948-980.
- Van Praag, C. ve Cramer, J. (2001). The roots of entrepreneurship and labour demand: Individual ability and low risk aversion. . *Economica*, 68(269), 45-62.
- Velasco, A. L. (2013). Entrepreneurship Education in the Philippines. *DLSU Business & Economics Review* 22.2 , 1-14.

- Vidal-Suñé, A. ve Antoni, V.-S. (2013). Institutional and economic determinants of the perception of opportunities and entrepreneurial intention. *Investigaciones Regionales-Journal of Regional Research*, (26), 75-96.
- Vonortas, N. ve Sofouli, E. (2007). S&T Parks and business incubators in middle-sized countries: the case of Greece. *The Journal of Technology Transfer*, 32(5), 525-544.
- Vroom, V. H. (1964). Work and motivation. New York: Wiley. .
- Wagner, K. ve Ziltener, A. (2008). The nascent entrepreneur at the crossroads: entrepreneurial motives as determinants for different types of entrepreneurs. *Discussion papers on entrepreneurship and innovation*.
- Walton, A. P. (2003). The impact of interpersonal factors on creativity. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*.
- Ward, T. B. (2004). Cognition, creativity, and entrepreneurship. *Journal of business venturing*, 19(2), 173-188.
- Welter, F. ve Smallbone, D. (2011). Institutional perspectives on entrepreneurial behavior in challenging environments. *Journal of Small Business Management*, 49(1), 107-125.
- Wibowo, S. F. (2020). Investigating the determinants of academic entrepreneurial intention: Evidence from Indonesia. *International Journal of Innovation, Creativity and Change*, 11(2), 397-417.
- Wilson, K. E. (2008). Entrepreneurship education in Europe. *Entrepreneurship and higher education*.
- Wood, M. S. (2011). A process model of academic entrepreneurship. *Business horizons* 54.2, 153-161.
- Wright, M., Birley, S. ve Mosey, S. (2004). Entrepreneurship and university technology transfer. *The Journal of Technology Transfer*, 29(3), 235-246.
- Yousaf, U., Shamim, A., Siddiqui, H. ve Raina , M. (2015). Studying the influence of entrepreneurial attributes, subjective norms and perceived desirability on entrepreneurial intentions. *ournal of entrepreneurship in emerging economies.*, 23-34.
- Yusof, M. ve Jain, K. (2010). Categories of university-level entrepreneurship: a literature survey. *International entrepreneurship and management journal* 6.1 , 81-96.

- Zahra, S. A. ve Das, S. (1993). Building competitive advantage on manufacturing resources. *Long Range Planning*, 26(2), 90-100.
- Zampetakis, L. A., Gotsi, M. ve Andriopoulos, C. (2011). Creativity and entrepreneurial intention in young people: Empirical insights from business school students. *The International Journal of Entrepreneurship and Innovation*, 12(3), 189-199.
- Zampetakis, L. ve Moustakis, V. (2006). Linking creativity with entrepreneurial intentions: A structural approach. *The International Entrepreneurship and Management Journal*, 2(3), 413-428.
- Zampetakis, L., Kafetsios, K., Bouranta, N., Dewett, T. ve Moustakis, V. (2009). On the relationship between emotional intelligence and entrepreneurial attitudes and intentions. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*.
- Zhang, Y., Duysters, G. ve Cloudt, M. (2014). The role of entrepreneurship education as a predictor of university students' entrepreneurial intention. *International entrepreneurship and management journal* 10.3, 623-641.
- Zhao, H., Seibert, S. ve Hills, G. (2005). The mediating role of self-efficacy in the development of entrepreneurial intentions. *Journal of applied psychology*, 90(6), 1265.

EK 1: ANKET FORMU

Sayın Katılımcı;

Aşağıda yer alan anket formu bilimsel bir çalışmaya veri toplamak amacı ile hazırlanmıştır. Vermiş olduğunuz yanıtlar sadece bilimsel bir amaca hizmet etmek üzere kullanılacaktır. Vereceğiniz bilgiler hiçbir şekilde bu amaç dışında kullanılmayacak ve üçüncü şahıslarla paylaşılmayacaktır. Formun hiçbir yerinde sizden adınızı, soyadınızı veya kimlik bilgilerinizi yazmanız istenmemektedir. Araştırmaya getirdiğiniz değerli katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

SAYGILARIMIZLA...

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
İşletme Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi
Emine Beyza Aykutoglu

Yaratıcılık					
Lütfen aşağıdaki ifadeleri yandaki katılım düzeylerine göre puanlayınız.	Kesinlikle Katılmıyorum=1	Katılmıyorum=2	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum=3	Katılıyorum=4	Kesinlikle Katılıyorum=5
1. Kendimi yaratıcı bir insan olarak görüyorum.					
2. Başarısızlık olasılığına rağmen yeni projeler/fikirler denemeyi severim.					
3. Pek çok farklı fikirleri kolayca düşünebilirim.					
4. Değişimler belirsizlik içermesine rağmen, teşvik edilmek/harekete geçmek için değişimlere ihtiyacım vardır.					
5. Bir değişiklik olduğunda, benim için ortaya çıkan fırsatlar, temsil ettiği tehditlerden daha önemlidir.					
Algılanan Fayda					
Lütfen aşağıdaki ifadeleri yandaki katılım düzeylerine göre puanlayınız.	Kesinlikle Katılmıyorum=1	Katılmıyorum=2	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum=3	Katılıyorum=4	Kesinlikle Katılıyorum=5
1. Girişimci olmak yüksek derecede özerklik gerektirmektedir.					
2. Girişimci olmanın gerektirdiği stres düzeyi çok fazla olacaktır.					
3. Girişimci olarak elde edeceğim finansal getirinin yüksek olacağını düşünmekteyim.					
4. Girişimci olmaktan dolayı elde edeceğim kişisel memnuniyetin çok yüksek olacağını düşünmekteyim.					
5. Girişimci olmaktan dolayı elde edeceğim yaşam kalitesinin çok yüksek olacağını düşünmekteyim.					
Kendine Güven					
Lütfen aşağıdaki ifadeleri yandaki katılım düzeylerine göre puanlayınız.	Kesinlikle Katılmıyorum=1	Katılmıyorum=2	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum=3	Katılıyorum=4	Kesinlikle Katılıyorum=5
1. Diğer insanların benim isteklerime göre hareket etmesi esas olarak bana bağlıdır.					
2. Bir hedefe ulaşılıp ulaşılamayacağı esas olarak bana ve davranışlarıma bağlıdır.					
3. Bir plan yaptığımda, planlarımın sonuç vereceğinden eminim.					
4. Hayatımda olacakların çoğunu belirleyebilirim.					
5. İstedikimi elde etmek, kendi çabamın ve kişisel kararlılığımın sonucudur.					
Girişimci Tutum					
Lütfen aşağıdaki ifadeleri yandaki katılım düzeylerine göre puanlayınız.	Kesinlikle Katılmıyorum=1	Katılmıyorum=2	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum=3	Katılıyorum=4	Kesinlikle Katılıyorum=5
1. Girişimci olma fikrini cazip buluyorum.					
2. Fırsat ve kaynaklara sahip olursam, bir spin-off/girişim kurmak isterim.					
3. Girişimci olmak bende büyük bir tatmin duygusu yaratır.					
4. Bir spin-off girişim kurmaya karar veririm başarılı olacağını düşünüyorum.					
Algılanan Davranışsal Kontrol					
Lütfen aşağıdaki ifadeleri yandaki katılım düzeylerine göre puanlayınız.	Kesinlikle Katılmıyorum=1	Katılmıyorum=2	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum=3	Katılıyorum=4	Kesinlikle Katılıyorum=5
1. Bir firma kurmak ve firmayı çalışır durumda tutmak benim için kolay olurdu.					
2. Uygulanabilir bir firma kurmaya hazırım.					

3. Yeni bir firmanın kuruluş sürecini yönetebilirim.					
4. Bir firma kurmak için gereken pratik ayrıntıları biliyorum.					
5. Girişimci bir projenin nasıl geliştirileceğini biliyorum.					
6. Bir firma kursaydım başarılı olma olasılığım yüksek olurdu.					
Özel Normlar					
Lütfen aşağıdaki ifadeleri yandaki katılım düzeylerine göre puanlayınız.	Kesinlikle Katılmıyorum=1	Katılmıyorum=2	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum=3	Katılıyorum=4	Kesinlikle Katılıyorum=5
1. Arkadaşlarım bir firma kurma kararımı onaylayıp, yardımcı olacaktır.					
2. Yakın ailem firma kurma kararımı onaylayıp, yardımcı olacaktır.					
3. Meslektaşlarım bir firma kurma kararımı onaylayıp, yardımcı olacaktır.					
Girişimcilik Eğitimi					
Lütfen aşağıdaki ifadeleri yandaki katılım düzeylerine göre puanlayınız.	Kesinlikle Katılmıyorum=1	Katılmıyorum=2	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum=3	Katılıyorum=4	Kesinlikle Katılıyorum=5
1. Üniversite eğitimim sırasında aldığım girişimcilik eğitim saatleri yeterli oldu.					
2. Üniversitede öğretim ve araştırma personeli yetiştirme programları kapsamında aldığım girişimcilik eğitimi saatleri yeterli oldu.					
3. Üniversite dışında aldığım girişimcilik eğitimi saatleri yeterli oldu.					
4. Üniversitem, personel kadrosuna girişimcilik potansiyellerini geliştirmeleri için iyi bir eğitim veriyor. (Mentör desteği, proje, patent ve markalaşma vb.)					
İş Ortamı					
Lütfen aşağıdaki ifadeleri yandaki katılım düzeylerine göre puanlayınız.	Kesinlikle Katılmıyorum=1	Katılmıyorum=2	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum=3	Katılıyorum=4	Kesinlikle Katılıyorum=5
1. İş kurmak için banka kredisi almak zordur.					
2. Yeni bir iş için yatırımcı/finansör bulmak kolaydır.					
3. İş kurmak için yeterli hibe ve sübvansiyon bulunmaktadır.					
4. Bir iş kurmaya yardımcı olabilecek yeterli sayıda danışmanlık firması bulunmaktadır.					
5. Ülkenin ekonomik durumunun önümüzdeki yıllarda önemli ölçüde iyileşeceğini düşünmekteyim.					
6. Girişimcilik koşullarının önümüzdeki yıllarda önemli ölçüde iyileşeceğini düşünmekteyim.					
Pazar Engelleri					
Lütfen aşağıdaki ifadeleri yandaki katılım düzeylerine göre puanlayınız.	Kesinlikle Katılmıyorum=1	Katılmıyorum=2	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum=3	Katılıyorum=4	Kesinlikle Katılıyorum=5
1. İyi iş bağlantılarının yeni iş projesinin satın alınmasını kolaylaştıracağını düşünmekteyim.					
2. Yeni şirketlerin büyük şirketlerden gelen sert rekabetle karşı karşıya kalacağını düşünmekteyim.					
3. Yeni şirketlerin piyasada kabul görme konusunda zorluklarla karşılaşacağını düşünmekteyim.					
Bilgi Engelleri					
Lütfen aşağıdaki ifadeleri yandaki katılım düzeylerine göre puanlayınız.	Kesinlikle Katılmıyorum=1	Katılmıyorum=2	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum=3	Katılıyorum=4	Kesinlikle Katılıyorum=5
1. İş tecrübesi olmayan biri için yeni bir şirket kurmak zordur.					
2. Başarılı, yeni bir şirket için pazarlama bilgisi gereklidir.					
3. İş bilgisi olmadan yeni bir şirket kurmak kolaydır.					
Sosyal Sermaye					
Lütfen aşağıdaki ifadeleri yandaki katılım düzeylerine göre puanlayınız.	Kesinlikle Katılmıyorum=1	Katılmıyorum=2	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum=3	Katılıyorum=4	Kesinlikle Katılıyorum=5
1. Sorunları belirlemek ve çözmek için ekip üyeleriyle işbirliği yapabilirim.					
2. Başkalarıyla bilgi paylaşabilir ve bir şeyler öğrenebilirim.					

3. Farklı alanlarda uzmanlaşmış insanlarla etkileşime girebilir ve fikir alışverişinde bulunabilirim.					
Girişimci Niveli					
Lütfen aşağıdaki ifadeleri yandaki katılım düzeylerine göre puanlayınız.	Kesinlikle Katılmıyorum=1	Katılmıyorum=2	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum=3	Katılıyorum=4	Kesinlikle Katılıyorum=5
1. Gelecekte bir iş kurmaya kararlıyım.					
2. Araştırmamın sonuçlarını bir bölünme/spin-off yoluyla ticarileştirmeyi planlamaktayım.					
3. Girişimci olmayı çok isterim.					
4. Kısa bir süre önce araştırmamın sonuçlarını ticarileştirmek için nasıl bir yan ürün oluşturulacağına dair bilgi aradım.					
5. Şu anda ticarileştirmek üzere olduğunuz bir girişimcilik faaliyetiniz (Danışmanlık, patentleme, lisanslama, spin-off vb.) bulunmakta mıdır?				() Evet	() Hayır
6. Geçmişte ticarileştirmiş olduğunuz bir girişimcilik faaliyetiniz (Danışmanlık, patentleme, lisanslama, spin-off vb.) bulunmakta mıdır?				() Evet	() Hayır
İş Deneyimi					
1. Özel sektörde iş deneyimim var.				() Evet	() Hayır
2. Başka bir şirketin veya başka bir şirketlerin sahibi olarak deneyimim var.				() Evet	() Hayır

Cinsiyetiniz : () Kadın () Erkek

Yaşınız: () 20-30 () 31-40 () 41 ve üzeri

Ailenizde girişimci bulunmakta mıdır? () Evet () Hayır

Akademik ünvanınız:.....

Bilim alanınız: () Beşeri Bilimler () Fen Bilimleri () Sosyal Bilimler () Sağlık Bilimleri () Eğitim Bilimleri

Mesleki deneyiminiz (yıl olarak) : () 0-5 () 6-10 () 11-15 () 16 ve üzeri

Girişimcilik hakkında akademik çalışma yaptınız mı? () Evet () Hayır

Katılımınız için teşekkür ederiz.

EK 2: PİLOT ANALİZ SONUÇLARI

Tablo 2.1. Pilot Çalışmada Yer Alan Ölçeklere Yönelik İç Tutarlılık Katsayıları

Ölçekler	Madde sayısı	Cronbach alfa
Girişimcilik Niyeti	4	,881
Yaratıcılık	5	,734
Algılanan Fayda	4	,504
Kendine Güven	5	,720
Girişimcilik eğitimi	4	,822
İş ortamı	6	,778
Pazar engelleri	3	,804
Bilgi engelleri	3	,807
Sosyal sermaye	3	,861

Tablo 2.2. Pilot Çalışmada Yer Alan Araştırma Değişkenleri ve Boyutları Arasındaki Korelasyon Sonuçları

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. GN	1											
2. Y	,57**	1										
3. AF	,245	,56**	1									
4. KG	,54**	,65**	,31*	1								
5. GT	,58**	,65**	,53**	,54**	1							
6. GE	,35*	,27*	,25	,19	,35*	1						
7. İO	,23	-,06	-,10	,14	-,10	,19	1					
8. KA	,43**	,38**	,31*	,43*	,37**	,02	-,03	1				
9. PE	,19	,27*	,14	,17	,32*	,15	,00	,22	1			
10. ME	,15	,17	-,09	,33*	,13	-,07	-,36*	-,01	,09	1		
11. BE	-,23	,14	,14	,02	,18	,05	-,28*	-,03	,38*	,37*	1	
12. SS	,08	,41**	,28*	,37*	,37**	,15	-,06	,16	,65**	,19	57**	1

Not: **p<.01 *p<.05, 1=Girişimcilik Niyeti, 2=Yaratıcılık, 3=Algılanan Fayda, 4=Kendine Güven, 5= Girişimcilik Tutum, 6=Girişimcilik Eğitimi 7= İş Ortamı 8=Kişisel Ağlar, 9= Pazar Engelleri, 10= Mali Engeller, 11= Bilgi Engelleri, 12= Sosyal Sermaye

Tablo 2.3. Pilot Çalışmada Yer Alan Araştırma Değişkenlerin Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisine Yönelik Çoklu Regresyon Sonuçları(N=40)

Değişkenler	Standart olmayan katsayılar		Standart katsayılar		
	B	S.H.	Beta	t	Sig.
Bağımsız Değişkenler					
Yaratıcılık	,514	,258	,340*	1,991	,056
Algılanan fayda	-,198	,254	-,109	-,778	,443
Kendine güven	-,133	,253	-,097	-,527	,602
Girişimci Tutum	,587	,232	,397*	2,526	,017
Girişimci eğitim	,135	,109	,146	1,237	,226
İş ortamı	,449	,204	,288*	2,202	,036
Kişisel Ağlar	,242	,140	,220	1,733	,094
Pazar engelleri	,159	,207	,114	,770	,448

Mali Engeller	,665	,304	,313*	2,189	,037
Bilgi engelleri	-,509	,221	-,340*	-2,303	,029
Sosyal sermaye	-,205	,296	-,122	-,693	,494

Not: *p<.05, **p<.01,

EK 3: ANKET DAĞITIM İZNİ

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik

Sayı : E-36763901-044-140256
Konu : Anket Çalışma İzni

04.03.2022

DAĞITIM YERLERİNE

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Emine Beyza AYKUTOĞLU'nun, Dr. Öğr. Üyesi Ebru ÖZTÜRK KÖSE danışmanlığında hazırlamış olduğu yüksek lisans tez çalışması kapsamında Üniversitemiz öğretim üyeleri üzerinde uygulama çalışması yapma talebi Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.
Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Bekir Süha PARLAKTAŞ
Rektör Yardımcısı

Ek:13 sayfa

Dağıtım:
Dış Hekimliği Fakültesi Dekanlığına
Eğitim Fakültesi Dekanlığına
Eczacılık Fakültesi Dekanlığına
Erbaa Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi
Dekanlığına
Erbaa Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığına
Fen Edebiyat Fakültesi Dekanlığına
Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanlığına
Hukuk Fakültesi Dekanlığına
İslami İlimler Fakültesi Dekanlığına
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanlığına
Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Dekanlığına
Niksar Uygulamalı Bilimler Fakültesi Dekanlığına
Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığına
Spor Bilimleri Fakültesi Dekanlığına
Tıp Fakültesi Dekanlığına
Turhal Uygulamalı Bilimler Fakültesi Dekanlığına
Ziraat Fakültesi Dekanlığına
Devlet Konservatuvarı Müdürlüğüne
Yabancı Diller Yüksekokulu Müdürlüğüne

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSP68KF66T Pin Kodu :08162

Belge Takip Adresi :
<https://turkiye.gov.tr/ebd?ak=5693&ad=BSP68KF66T&es=140256>

Adres:Taşhıncılık Yerleşkesi 60150 Tokat/Türkiye
Telefon:(0356)2521616-1057 Faks:(0356)2521625
e-Posta:gensek@gop.edu.tr Web:gensek.gop.edu.tr
Kep Adresi:gaziosmanpasa.universitesi@hs03.kep.tr

Bilgi için: Gülşah AYDIN
Unvanı: Şef
Tel No: 1079

